

Gençlere
Pırlanta
Ölçüler
8

Çağ ve Nesil'den
S

Gençlere
Pırlanta
Ölçüler

- 8 -

Gençlere
Pırlanta
Ölçüler

8

Çağ ve Nesil'den

Gençlere Pırlanta Ölçüler - 8

Copyright © Mustu Yayınları, 2011

*Bu eserin tüm yayın hakları Işık Yayıncılık Ticaret A.Ş.'ne aittir.
Eserde yer alan metin ve resimlerin Işık Yayıncılık Ticaret A.Ş.'nin önceden
yazılı izni olmaksızın elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt
sistemi ile çoğaltılması, yayımlanması ve depolanması yasaktır.*

**Bu kitap yayınevimiz tarafından muhterem M. Fethullahî Gülen Hocaefendi'nin
eserlerinden derlenmiştir.**

Editör
Aslı KAPLAN

Görsel Yönetmen
Engin ÇİFTÇİ
Ali ÖZER

Kapak
Nurdoğan ÇAKMAKÇI

Sayfa Düzeni
Bekir YILDIZ

ISBN
978-605-5468-48-4

Yayın Numarası
526

Basım Yeri ve Yılı
Çağlayan A.Ş.
TS EN ISO 9001:2008
Ser No: 300-01
Sarıcaş Yolu Üzeri No: 7 Gazimemur / İZMİR
Tel: (0232) 274 22 15
Ekim - 2011

Genel Dağıtım
Gökkuşak Pazarlama ve Dağıtım
Merkez Mah. Soğuksu Cad. No: 31
Tek-Er İş Merkezi Mahmutbey / İSTANBUL
Tel: (0212) 410 50 60 Faks: (0212) 445 84 64

Mustu Yayınları
Bulgurlu Mahallesi Bağcılar Caddesi No:1
34696 Üsküdar / İSTANBUL
Tel: (0216) 522 11 44 Fax: (0216) 522 11 78
www.mustu.com
facebook.com/kitapkaynagi

İçindekiler

ÖNSÖZ.....	1
Işık Evler.....	3
Düşlerdeki Türkiye.....	10
Işık Evlerde Hayat.....	16
Müslümanca Yaşama.....	19
Namaz.....	25
Kolektif Şuur.....	38
Dirilmek Bizim de Hakkımız.....	47
Hayatın Gayesi.....	54
Mülâhazalarımızın Yeşil Kubbesi.....	59
Mefkûre İnsanı.....	66

Bir Gönül İnsanı Portresi	75
İnanan Sarsılsa da Devrilmez	82
Örnekleri Kendinden Bir Hareket	92
Günümüzün Karasevdalıları	99
Sen Fâil-i Muhtarsın	113
Allah Sevgisi	121
Kibir	136
Haset	144
Bir Sorgulama	153

ÖNSÖZ

Günümüzde bilgiye ulaşma yolları oldukça fazla ve yoğun. Ancak doğru bilgiye ulaşmak o kadar kolay değil. Özellikle, zamanın hızla akıp gittiği, gideni de geri getirmemizin mümkün olmadığı günümüzde, mevcut bilgilerin tamamını taramak suretiyle istenilen doğru bilgiye ulaşmak hepsinden daha zor. Bırakın her şeye ulaşmayı bazen bir yazarın bütün yazılarına ulaşma söz konusu olduğunda bile böyle bir zorluk söz konusu.

Bu zorlukları gören bazı okurlarımızın talebini de nazara alan yayınevimiz, muhterem müellifimizin de ten-sipleriyle siz değerli okurlarımızın istifadesini kolaylaştırmak için Fethullah Gülen Hocaefendi'nin eserlerini hasasiyetle taradı ve tespit edilen başlıkları belli başlı okurlarımızla paylaşıp onların da düşüncelerini aldı. Sonuçta, okur seviyesi, konuların ağırlık derecesi ve gençlerin öncelikleri de nazara alınarak kademeli bir tasnif yapıldı. Böylelikle toplam on kitaplık bir seri doğmuş oldu: Gençlere Pırlanta Ölçüler.

Genç okurlarımızın ve kıymetli müellifimizin eserleriyle ilk defa tanışanların istifade edeceğini umarak bu vesileyle emeği geçen herkese teşekkür ederiz.

Muştu Yayınları

Işık Evler

Işık evler, ışık süvarilerinin kışlaları, hak erlerinin hal-vethane ve zaviyeleri, gözlerini ilim ve mârifetle açıp-kapayan kudsîlerin vâridât iklimleridir. Tadını, havasını, rengini, rayahasını ötelerden alan ışık evler, dünyada, ukba yamaçlarına kurulmuş ve fizik ötesi âlemlerin rasathaneleri gibidirler. Onların aydınlık ikliminde en mübtedî insanlar bile, mikro âlemin en sırlı koridorlarında rahatlıkla dolaşabilir.. ve makro âlemin en girift, en ürpertici derinliklerini bir solukta geçer; geçer de, hareket noktasının aydınlığı sayesinde kara deliklerin merkezine ışıktan tahtlar kurarak inanca açık sinelere tefekkür, mârifet ve zevk-i ruhanî tayfları salarlar.

Işık evler, hangi şehir, hangi mahalle ve hangi sokakta bulunursa bulunsun, ötelere açık iç yapılarının remzi olan kapıları, pencereleri ve binaların ön cephesinden

caddeye sarkan cumbaları gibi balkonlarıyla, her zaman emsali evlerden birkaç adım ötede bulundukları hissini uyarır ve sonsuza açılmaya namzet ruhlar için âdeta birer terminal, birer liman vazifesi gördüklerini hatırlatırlar. Gönül gözleriyle bu terminal ve bu limanlarda dolaşmasını bilenler, gün gelir, ulaşacakları sahillerin rüyalarıyla o kadar mâverâileşirler ki, kâh gözlerini yumar burayı dinler, oranın diliyle cevap verirler; kâh oraya ait soluklarla coşar, buradan nefeslerle neler neler fısıldarlar...

Işık evler, çevrelerindeki bina yığınları itibarıyla, tıpkı hâle içinde yıldızlar topluluğuna nur âyetini tefsir eden bir mehtap veya ebedî nur, ebedî huzur arayanları firdevslere ulaştırma yolunda kurulmuş birer han gibidirler.. dikkatle bakanlar için her zaman, bu ışık yalılarının iç yapıları ve derinliklerinde *“Allah onların, (diğer binalardan daha ziyade) yükseltilmelerine ve (her şeyden yüksek, yüce) isminin oralarda anılmasına, (dört bir yanda gürleyen yasak velvelerine rağmen) izin verdi.. içlerinde sabah-akşam O’nu tesbihlerle yâd eden öyle yiğitler var ki, ne ticaret (ve ticaretteki kazanç cazibesi) ne de alım-satım, Allah’ı zikirden, namazlarını dosdoğru yerine getirmekten ve zekâtlarını bihakkın eda etmekten onları alıkoymaz; (zira) onlar kalblerin (mehafetle) ve gözlerin (hayret ve dehşetle) döneceği günden korkar (ve tir tir titrerler)”*¹ hakikatinin nümâyan olduğu hissedilir.

¹ Nûr sûresi, 24/36-37.

Bu evlerde herkes hemen her zaman –tabii, düşün-
cesinin berraklığı ölçüsünde– hem kendi benliğinin derinliklerinden hem de bütün varlığın ruhundan kopup gelen bir şiiri dinler gibi olur.. ve yine bu evlerde, uyanık her gönül, ışık çağından günümüze kadar uzayıp gelen renk renk ve asırlara sinmiş pek çok hatıraların, hatıraların bağrında tüllenen hülyaların inşirah veren veya inle-
ten birer nağme hâline geldiğini duyar, hisseder.. yer yer hüznle buruklaşır, zaman zaman da sevinçle kanatlanır; ama mutlaka o sihirli dönemlerin büyüsunün tesirinde kalır ve mahmurlaşır...

Bu evlerde idrak edilen aydınlık gün ve gecelerin içinde insan âdeta bir saadet rüyası yaşar.. bu büyüdü dünyada her şeyi neşeye, sevince çeviren öyle sihirli an-
lar ve dakikalar olur ki, insan, buğu buğu dört bir yan-
dan gelip ruhunu saran bayıltıcı mutluluklar karşısında, muvakkaten dahi olsa, dünyada olduğunu unutur ve bu tatlı rüyadan kat’iyen uyandırılmak istemez.

Bu evlerde, imanı, ibadeti, duayı, zikri, fikri, uhuv-
veti, vefayı ötelere ait derinlikleri ile duyup-yaşama bah-
tiyarlığına erenler, âdeta her an yeniden doğar, baharlar
gibi duygularıyla yeşerir, derken çeşit çeşit vâridâtla dol-
gunlaşan o kendilerine has hava bütün gönüllerini bir
saadet vaadiyle kaplar ve çok defa onların hayra açık
sinelerinde Cennet yaylalarının ferahlatıcı esintileri du-
yulur.

Bu evlerde, her fecir, bir fetih ve zafer rengiyle t llenir.. onların her köşesinde, evr d u ezk r gülbanklar gibi g rl r.. gönüllerde başlayıp ver lara uzanan yolların ta öbür ucu görünür.. ve bu evlerin kutlu sakinleri her yeni güne, itminan dolu, lezzet dolu masmavi duygularla uyanırlar.. uyanırlar da, ne f niliğın kırıp döken, saçıp savuran fırtınalarını duyar ne de zevalin burkuntulu mırıltılarından müteessir olurlar. Zira, onların dört bir yanıyla nurlara açık dünyalarında, yokun, yokluğın yeri yoktur. Onların nazarında, yery zindeki bütün toplanıp-dağılmalar, gelip-gitmeler askerin kışlada, talebenin mektepte toplanıp dağılmasından, gelip gitmesinden farksızdır. Toplanırken talim ve terbiye için toplanırlar; dağılırken de bu kışla ve bu mektepte elde ettikleri temiz duygu, nezih düşünce, güzel ahlâk, imanlı fazilet ve Yaratan'la irtibatlarının m k fatını almak için dağılırlar.

Onlar için burada geçirilen günler tıpkı bir temâşâ zevki içinde geçirilir; ötelere seyahat da bir sıla iştiyakı ve asıl vatana kavuşma neşesiyle. Burada kaldıkları sürece, hep iman bağ ve bahçelerinin zümrüt tepelerinde dolaşır; bol bol irfan ve iz'anlarının meyvelerinden yerler..  telere davet ve terhis vakti gelince de, bir yeni hayata uyanıyor gibi sevinçle g   eder giderler.

İşık evlerde hava kararıp, gece o sihirli atmosferiyle her yanı sarınca, birdenbire her şeyin dili ve edası değışir; her ses, kalb atışlarının ritmine uyar, her söz bir büyü

halini alır.. açık beyan yerini remizlere, işaretlere bırakır.. ve evin içi, sabah saatlerinde güneşe uyanan bir kovana döner.. derken sırlı ve sihirli gelip gitmeler başlar. Çiçek-kovan arası gelip giden arılar gibi, ışık almak, ışık vermek ve nurdan düşüncelerle petekler örmek için bu büyüülü konup kalkmalar ta gece yarısına kadar sürer. Hemen herkesin ruhunda ayrı bir derinlik oyan geceler, ışık evlerin ışık süvarilerine dâhiyane ilhamların kapılarını aralar; onları dâhiyane düşündürür, dâhiyane konuşturur ve onlara, gönüllerine benzeyen yüksek mefkûreler, hülyalarına benzeyen renkli arzular aşılar ve sırlarının altındaki en gizli fikirleri ortaya çıkarır. Onları geçmişin hatıraları ile mest eder ve geleceğin hülyalarına doğru şahlandırır.

Her şeye ledünni bir lezzetin sindiği ve gönüllerin, güzelliğe, ümide, neşeye, aşk u şevke kaydığı teheccüd saatlerinde, gözden gönüle, gönülden ta fezanın derinliklerine kadar, her yerde karanlıkların bozguna uğradığı ve her yanı ışıktan bir atmosferin sardığı hissedilir. Bu hül-yalı mavilikler içinde, evlerde, sokaklarda, yol boylarında göz kırpan ışıklar, yıldızlarla bitevî bir tablo teşkil ediyor gibi uç uca, yan yana gelir ve bu iki dünya arasında gel-gitler başlar.. ve her şey, herkes âdeti semavileşir... Her şeyin iç içe girdiği bu masmavi dakikalarda ışık evler, sihirli bir ülkenin büyüülü şatoları gibi, semtinden geçenleri içine çağırır, bağrına alır.. onların gözlerine ziya çalar, gönüllerini aydınlatır.. onları, karşı koyamayacakları

mânâ anaforlarında dolaştırır.. ruhlarına varlığın ve var olmanın güzelliklerini fısıldar.. ve onların vicdanlarına hiçbir zaman tesirinden kurtulamayacakları ilham esintileri, semavîlik yüklü sesler ve sözler yüklerler.

Işık evler, gelmiş-geçmiş mukaddes binaların en velûdu, en doğurganıdırlar; oralarda ışığa uyanan herkes, hemen karanlıkla hesaplaşmaya geçer.. ona karşı kıyam eder ve bu duygusunu da her yerde bir mum yakmak suretiyle hayata aktarmaya çalışır. Bu itibardır ki, ışık evlerin çoğalıp gelişmesi, tasavvurlar üstü ve hendesîdir. Hatta çok defa, kudsîlerin kudsîlik sınırlarını zorlamaları ölçüsünde hendesî katlanmaların da aşıldığı görülür. Hem öyle bir aşılır ve öyle bir görülür ki, ne asırlık karanlık düşünceler, ne her yerde onlar için bir tuzak kurup bekleyen karanlık ruhlar, ne de onları yakın takibe alan dış kaynaklı sapık zihniyetler, birer tecellî sırrıyla zuhur eden bu aydınlık evlerin çoğalma hızını engellememez ve onların önünü kesemez.. nasıl kesebilir ki, onlar Kudreti Sonsuz tarafından gündüzleri ve ortalık ağardığında nimete şükür duygusu meşcereliğinde, geceleri de nikmetleri aşma seralarında sürekli gelişip çoğalmaya göre programlanmışlardır... Ortaya çıktıkları günden bu yana, gecelerin en karanlık anları bile, onların sesini kesememiş ve susturamamıştır. Sesini kesmek, susturmak şöyle dursun, ışık evler ve ışık evlerin derinliklerinde kendilerini huzura, sükûnete ve itminana salmış bu gönül

erleri, o aydınlık dünyalarda hep Hızır'a ait nağmeler dinlemiş ve Cibril soluklarıyla yay gibi gerilmişlerdir. Geceler, sırlı vâridâtıyla her zaman onlara bir mûsikî gibi tesir etmiş ve duygu duygu onların gönüllerine damlamış; sabahlar, birer “*ba'sü ba'del mevt*” yeniliğiyle onları kucaklamıştır. Onlar hiçbir zaman mutlak boşluk, mütemadi karanlık yaşamamış; hiçbir zaman bitevî sükût ve sürüp giden tevakkufa takılmamışlardır.

Onlar, zamanın sükûtlarla dolu, bunaltıcı ve hummalı günleri altında bile, ruhî rabitaları sımsıkı, arzu ve emelleri dipdiri, iradeleri de çelik gibi öyle yiğitlerdir ki, gönüllerinin mağriblerinde de maşrıklarında da her zaman tulû'a açık yaşamış ve varlığın sise-dumana büründüğü, her yanda hazan çağıladığı, renklerin, renklerde güzelliklerin ağlayışa kapandığı en buhranlı günlerde dahi en içli, en ledünnî, en zevkli dakikalar yaşamışlardır.

Evet, hazan en gamlı mûsikîlerle coştığı, coşup gönüllere dolmaya başladığı, insanî duygular itibarıyla saadetin tâlî'sizliğe, neşenin hüzne yenik düştüğü demlerde dahi, onlar iliklerine kadar bir aşk u vuslat heyecanıyla tutmuş ve köpürmüşlerdir. Her zaman en tatlı neticelerle noktalanın en güzel saatler, onların gönüllerine boşalttıkları parça parça mutlulukların yanında, daha büyük bir saadet ümidini fısıldamayı da ihmal etmemiştir. Dolayısıyla da onlar, her an daha derin bir aşk u iştihak iklimine kaymış ve daha duru, daha canlı bir vuslat heyecanıyla coşmuşlardır.

Sızıntı, Ocak 1992

Düşlerdeki Türkiye

Gözlerimi yummuş Türkiye'yi düşünüyorum. Yer yer ümitlerin, inkisarların, sevinçlerin, tasaların, zaferlerin, sarsıntıların gece-gündüz münavebetiyle birbirini takip ettiği; fakat daha çok da, baharı, yazı, sonbaharı ve kışıyla hep güzellikler içinde salınan nazlı Türkiye'yi. Tabiat güzelliklerinin imanî hazlarla, sanat düşüncesinin de ilâhi vuslatla bütünleşerek bizi, hayatı zevk edip duymanın zirvelerine yükselten ve yükseltecek olan sırlı günleri ve geceleri ile aydınlık Türkiye'yi...

Evet, mazinin o başları döndüren ihtişamı, hâlin o sertlerden daha sert gerilmiş bir yay gibi, insanımızı Kehkeşanların merkezine fırlatacak kadar gergin duygu, düşünce, tecessüs, tedbir ve temkini; geleceğin de lütuf yamaçlarına kurulmuş; düne ait sevinç ve neşelerimizle, yakın geçmişe ait hasret ve kederlerimizle, şimdilerde de

yeşeren ümitlerimizle tüllenen mamur bir dünyayı düşlüyor ve bizden sonra gelecek nesillerin tâlî'lerine tebessüm ediyorum.. tebessüm ediyorum da saadet dolu ruhumla, asırlık korkunç bir kaos ve simsiyah bir yoklukta bin bir varlık cilvesi gösteren Rahmeti Sonsuz'a nasıl şükre-deceğimi bilemiyorum. Zannediyorum, içinde bulunduğumuz durumun kasvetinden sıyrılıp, kudsîlerin himmetiyle, Allah'ın inayetinin bütünleştiği o her şeyin rahmete dönüşme kuşağı sayılan ihsan noktalarına nazarları ulaşabilenler de, temâşâlarının derinliği ölçüsünde, bizimle aynı lezzet ve aynı halâveti duyup yaşayabilirler.

Evet, bazen böyle bir temâşâ ile duygular o kadar incelik, tahayyüller o kadar yumuşar ve tasavvurlar o kadar zaman üstü bir hâl alır ki, insan âdeta, olmuş, olacağı bir anda duyar ve mazinin müstakbeldeki tenasühlerini yaşar gibi olur.. olur da dünün çelikten sesleriyle yarının elmastan nağmelerini aynı anda dinler ve bu tek sesli, çok zamanlı koroyla kendini büyümlü bir kısım zaman katmanları içinde bulur; her şeyin sırlara bürünüp aktığı bu iklimde duyduğumuz bütün sihirli sesler, sanki gelmiş geçmiş fâni cedlerimizin soluklarıymış da bilinmez bir büyü ile gelip gönüllerimizin en mahrem yerlerine akıyor gibi olur ve sinelerimizde hiç dinmeyen ebedî çağlıtlar bırakırlar.

Bazen Türkiye'yi dinlerken, her şey o kadar neşe olup çağlar ki; insan, ruhunu saran bu uğultuların

tedaileri ile, asırlar öncesini ve asırlar sonrasını aynı anda duyabilir ve bir sürü kaderî levhalar arasında lezzetten heyecana, aşktan fedakârlığa, faziletten diğergâmlığa kadar nelere nelere sahip olur.

İnsan, Türkiye'yi dinlerken, bazen her şeyi ırmakların çağıltısı, ormanların uğultusu, kuşların civıltısı ve bülbüllerin sesi gibi dinler.. bazen de her yanı velveleye veren mehterler ve gülbanklar gibi ordu nağmeli neşidelerle...

Bazen her şey, hayallerimizi o kadar saf, o kadar duru okşar geçer ki, insan bu cennetâsâ levhalar karşısında diz çöküp de: “Bu tablolar hiç değişmesin, bu seslerdeki âhenk hiç bozulmasın, hep böyle kalsın Allahım!” diyesi gelir.

Bazen poyraz biraz serince eser ve ümitlerimiz hazan korkusuyla yaprak yaprak sararır; ama bir bakarsın, hazana en açık yerlerde bile “gül açar, bülbül öter” çiçekler nara atar ve çemenler firdevs soluklar.

Bazen, hizmet o kadar canlı, hizmet insanları o kadar duyarlı, ifadeler o kadar sıcak, düşünceler o kadar yumuşak, hisler de o kadar coşkun bir hâl alır ki, her hizmet eri süvarisini bulmuş bir küheylan gibi, gece-gündüz demeden koşar ve çatlayacağı ana kadar da yorgunluğunu hissetmez. Çatlayınca da bunu Hak rızasının bedeli bilir.. bilir ve alacaklılar gibi değil de verecekliiler gibi

davranır “Bana Seni gerek Seni!” der; sonra da bütün yolların boşluğa açıldığı böyle bir noktada varlıkların en erişilmezleri ile hemdem olur.

Bazen, hizmet erlerinin sineleri o kadar saflaşıp, o kadar semavîleşir ki, bu saflardan saf ruhlarla her karşılaştığımızda, onları, göklerin o sırlı mânâlarını gönüllerimize boşaltan birer ilham meleği gibi görür ve kendi kendimize: “Herhalde insan olmaktan maksat da bu olsa gerek...” diye mırıldanırız.

Bu hizmete açık sinelerde, bazen hizmet düşüncesi o denli köpürüp ve onları öylesine baskı altına alır ki, ruhlarının tavanı delinircesine coşar, göklerin ezeli neşesiyle bütünleşir ve sık sık duygularının menfezlerinden rasat edegeldikleri ötelere ait sırların harem dairesine ulaşırlar.

Hizmet erlerinin bazen sarsıldıkları ve şiddetli bir zezelenin merkez üssünde yaşama tâli’sizliğine uğramış cisimlerin bozulup dağılması, şuraya-buraya saçılması gibi dağıldıkları da olur; ama, bu kat’iyen temadî etmez ve hele “çözülme fasit dairesi” içine asla girmez. Siz, “çözöldü çözülüyor”, dediğiniz zaman, bir de bakarsınız, bir kuvve-i kudsiyye² ile bütün parçalar bir araya gelmiş, o azametli kubbe tamamen eski halini almış.. bazen de düz yolda umumî heyetten ayrılıp tek başına yürüyenler olur.. bunlar, tıpkı sürüden ayrılıp bir miktar havada kanat gererek durduktan sonra, yeniden yoluna devam

² *Kuvve-i kudsiyye*: Allah’ın fevkalâdeden lütfu.

eden turnalar gibidirler; azıcık toplumdan ayrılırsalar da, hemen “*Kidtu uhlek*”³ der ve gider merkeze iltihak ederler.

Bazen bu şevk dolu sineler, harikalara açık ruh güçlerinin bir örneği olarak tevfik yamaçlarında öyle şeyler sergilerler ki; insan “İşte bunlar, onlar!” deyip kendini nebilerin vaadinde, velilerin yâdında yaşanagelen kudsîlerin arasında sanır ve onların şimşek bakışlarında, en yakından en uzağa kadar bütün ümit enginliklerini birden müşâhede eder.

Bazen onların aşk u şevklerinin genişliği ile, ümitlerimiz, tasavvurlarımız, beklentilerimiz o kadar enginleşir ki, cihan hâkimiyeti mefkûremiz göklerin ve yerin istiahdemeyeceği genişliğe ulaşır ve fütuhat neşideleri ile inler.. inler de, bize yepyeni bir perdenin yepyeni bir şivesi ile neler ve neler anlatır..!

Bazen onlar, bütün duyguları ile bahara uyanmış da, her şeyden kâim alma arzusuyla bir oraya, bir buraya koşan neşenin çocukları gibi, hayallerinde dağlar aşar, ovalardan-obalardan geçer.. tıpkı arılar gibi her şeye konar kalkar; bin-bir güzellikle kucaklaşır ve doyma bilmeyen bir arzu ile bir ömür boyu göç eder dururlar.

³ *Kidtu uhlek*: Bir seferde, Allah Resulü’nden en geri kalıp da, sonra yeniden yetişip iltihak eden bir sahabenin “Nerdeyse helâk olacaktım!” mânâsına gelen sözü. Bkz.: et-Taberânî, *el-Mu’cemü’l-kebîr* 6/31.

Hemen her zaman onların ruh dünyalarında öylesine engin, dinî, millî ve vatanî bir hava hissedilir ki, onların bu ince, bu tabîî, bu nazlı, bu yürekten tavırları karşısında en katı vicdanlar bile rikkate gelir ve onların civan-mertliklerini itiraf ederler.

Bazen onların sesi soluğu her yanda öyle mâkes bulur ki, şuurlu-şuursuz herkes, bu sese gelecek cevabın, bütün hayatın seyrini değiştireceğine, bütün tabîîlikleri fevkalâdeliğe çevireceğine inanır ve huysuz ruhlar daha aks-i sedayı duymadan arş-ı emânında hissettiği sûr sesiyle hezeyana girer ve kendi cinnetleri altında ezilir giderler.

Sızıntı, Haziran 1992

Işık Evlerde Hayat

En derin ledünni güzelliğe açık saniyeler, ruhun isteklerini çoğaltarak ve inkişaf ettirerek geçen dakikalar, gönüllere genişlik salıp sonra da sonsuzlaşan saatler, çağımızda dünyanın en güzel, biraz da muhataralı yerleri olan “ışık evler”e çok yaraşır.

Her akşam, işinden, okulundan, dairesinden ayrılıp bir “vaha”ya koşuyor gibi, ışık evlere koşup gelenler, bu evlerin kendilerine has büyüleyici duygularına dalar, şurada-burada zihinlerine ilişen kötü duygu ve tutkulardan sıyrılır, başları Cennetlere ulaşmış gibi derin bir huzûra ererler. Her akşam ve her vazife dönüşü, ışık evlerin müdavimleri için, hayata yeniden dönüş ve kendilerini idrak ediş demektir. Onlar, her yirmi dört saatte bir kere yeni bir “ba’sü ba’del mevt” görür, ruhlarındaki Cennetlerde dolaşır ve renkli tâli’lerine tebessüm eder, kendilerinden geçerler.

Biz hepimiz, mâbedleşen bu ıfık evlerin gölgesinde var olmanın, yaşamanın, ümitlenmenin, ölçülü bulunmanın ne demek olduğunu daha iyi anlar, kendimizce hayatı daha derinden kavrar ve varlığı daha farklı buluruz. Güya her gün onlara ulaşacağımız “âna” kadar birer kadavraymışız da, onlara ulaşınca, Kudret’ten ilâhî nefhalara ermiş gibi dirilip, başkalaşıp ötelere uyandığımızı ve birer mânâ insanı hâline geldiğimizi hissederiz. Sanki onların içinde geçirdiğimiz her dakika, sonsuz zamandan bir parçaymış gibi, ruhlarımızda ebediyet duygularını deşer ve gönüllerimize hayat üfler geçer; geçer de bu sihirli esintilerin, bu tılsımlı tesirlerin altında hayatı, daha bir başka hisseder ve daha bir başka yaşarız.

Bizler, çok defa bu sihirli muhitte, hazların en erişilmezine, itminan ve sükûnun en baş döndürücülerine erer, her şeyi bir aşk u şevk neşvesi içinde tanır, duyar ve kendi kendimize: “Yoksa bu yaşadığımız hayat Cennet hayatı mı?” diye mırıldanırız.

Ben şahsen, ıfık çağından bu yana, varlığını Cibril’in emniyetle açılıp-kapanan kanatları altında sürdürö gelmiş bu nurdan evlerde akıp duran zamanları, onların hususî şivesini her zaman kanımda ve âsâbımda hissetmişimdir.

Bizler, sağımızda-solumuzda bizi tazyik eden hâdiselerin dertle mırıldandığı, sinelerimizin isyanla sükût ettiğı, zamanın, tıpkı meflûç bir insan gibi ayaklarımızın

dibinden sürüm sürüm gelip geçtiği ve simsiyah yeislerin ruhlarımızı hırpaladığı hemen her zaman, Allah adının müzakeresiyle kanatlı bu mübarek evlere koşmuş; koşup sonsuzun sırlı kapılarını zorlamış; Hakk'ı zikretmek maksadıyla meleklerin teşkil ettiği bir korodaymışız gibi gönüllerimizin aşk u hasretini mırıldanmış ve en galeyanlı hislerle coşmuşuzdur.

Bizler, vücudumuzun, mahiyetimizin hudutları bütün bütün eriyerek, sonsuzla aramızdaki engellerin yok olduğu, her şeyin sihirli bir açılış, bir iç içe akış ve bir buudlanışla sırlaştığı bu ışık evlerin hakkını verdiğimiz dakikalarda, ruhlarımızın metafizik güzelliklerle dolduğunu ve akıllarımıza hep ötelerin gösterildiğini hissetmişizdir.

Hepimiz, pek çok ev, apartman, yalı, köşk ve villa görmüşüzdür. Ama, bunların hiçbirisi bana, her zaman, Hazreti Nuh'un tufanlar içinde yol alan gemisine benzettiğim ve bir yeis-kasvet zemininden fışkırıp çıktıkları halde Cennet yamaçlarına açık olan bu evlerde duyup tattığım doygun hissi vermemiştir. Öyle zannediyorum ki, dünyada, en tesirli zevkler, en baş döndürücü lezzetler, en canlı şiirler, en tatlı mûsikîler ülfete, ünsiyete yenilseler de, her zaman sonsuza açık bu ışık evler, gönüllere bakan derinlikleri ve gözleri kamaştıran renkleriyle ebedlere kadar pâr pâr parılayacak ve ülfetler karşısında renk atmayacaklardır.

Sızıntı, Ağustos 1990

Müslümanca Yaşama

Her beşerî sistem ve beşerî düşünce tarzı, ne kadar uzun ömürlü olursa olsun, zamanla eskir, bayatlar, cazibe ve güzelliğini yitirir ve bıkkınlık hâsıl eder; ama, Müslümanca yaşama ve Müslümanca düşünce tarzı öyle değildir. İnsan onda, eğer ruhunu tam hazırlayabilmişse, alışılmış şekil ve formüllerin ötesinde, tıpkı baharlarda, tabiat kitabının çehresinde parıldayan bir güzellik ve cazibe ruhunu, çağılayanlarla fışkıran sonsuzluk düşüncesini, semaların mavi derinliklerinde tütüp duran ebediyet duygusunu bulur ve başı Cennetlere ulaşmış gibi olur.

Müslüman olarak doğup büyümek ve ruhuyla onun hususî şivesini duyup tatmak bir tâlî' eseri ve bir bahtıyarlıktır. Onun yumuşak, aydın ve feyizli iklimini tanıma fırsatını bulamayanlar, bütün bir hayat boyu sevgilisinden mahrum kalmış birinin yalnızlığı içinde, "Bu sahra

benim, şu sahra senin.” der koşar.. “Dide giryân, sine pûryân, akıl hayran”, “şirin” der sızlar, “Leyla” der göz-yaşı döker.. gözlerinin ferî biter, dizlerinin dermanı tükenir; ama neticede, bir çuvaldız boyu dahi yol almadığını görür.. başı açık, ayağı yalın hayalleri ile olduğu yerde saydığına muttali olur ve hasretle inler.

Bazen hiçbir şey bilmeden yola çıkıp da, belli bir süre sonra fıtrat ve tabiatın rehberliğinde kendi ham hayallerinden kurtularak, fıtrat yolu İslâm’la tanışanlar da çıkabilir ki, bir bakıma bunun da kendine göre bir güzellik ve bir cazibesi vardır. Hatta ülfet ve ünsiyet gölgesi henüz üzerlerine düşmemesi bakımından, böylele-
rinin Müslümanlığında ayrı bir tat, ayrı bir tazelik ve ayrı bir taravet de olabilir. Ancak, böylesi çok ve yaygın değildir. Umumiyetle, ondan uzak yerlerde neşet edenler, onu kendi özüyle, kendi şivesiyle bilemez ve kendi orijini, kendi hususiyetleri ile tanıyamazlar. Zaten başından bu yana belli yanlarıyla “âbâ-an-ced” hep vicâhî intikal eden bir kültür başka türlü de olamazdı.

O, lâhutî soluklarını duyurabildiğı dünyanın ve o dünya insanının Cenneti gibidir. Onu şuurlarıyla tartıp tanıyanlar, onda, başka hiçbir şeyde rast gelemeyecekleri harikalar bulur ve harikalar tanırlar. Bu şuurla onun ışıktan ikliminde dolaşanlar, geçtikleri her yerde yol boyu sihirli çeşmelerin aktığını görür.. suların, rüzgârların, dağların, ovaların dile gelip onunla konuştuklarını duyar

ve bütün şanlı geçmişı onun ruhuna sinmiş bir ses, bir mûsikî gibi hisseder.. geçen günleri, değışen renkleri, hiç geçmemiş, hiç değışmemiş gibi, onun aydınlık atmosferinde tekrar ber tekrar yaşarlar.. ve âdetâ her fânî ruh onda ölümsüzlüğün bir buudunu bulur ve ötelerdeki ebediyetine menfezler açmış olur...

Şurada-burada serseri gezen ruhlar, ne zaman onun ünsiyet esintili sinesine dönseler, kendi kendilerine, “İşte rüya ve hülyalarımızda aradığımız dünya!” der; düşünce ve ihsaslarını onun baharlar gibi engin, canlı ve renkli iklimine salar, fâniliğe rağmen ölümsüzlüğe uyanırlar.

Onun yakuttan havası, ışığı ve sihirli atmosferine girenler, çok defa, “Neden insanların çoğu bu cennetâsâ dünyaya karşı lakayt kalıyor ve nasıl olur da insanlık, iliklerine kadar işleyen onun bu diriltici soluklarını duymuyor..?” demeden kendilerini alamazlar. Evet, o, böyle derinden derine ruhun bütün ihtiyaçlarını söylerken, en derin, en hüznünlü bir ses olarak gaflet ve dalgınlıklarımızı delerken, nasıl oluyor da bu büyülü sese, bu coşturan soluğa karşı alâkasız kalabiliyoruz! Nasıl oluyor da hayatı idrak ettiğimiz günden bu yana, onun gözümüzün önünde ördüğü, parlattığı, o hoş ve gönülleri hoplatan güzellikler şiirine karşı duyarsız olabiliyoruz!

Onun dünyasında her şey bir aşk büyüğü ile sihirli gibidir. Gündüzler, bu masmavi âlemin büyüğü içinde doğar, aydınlanır ve sinelere bir bir boyasını çalar,

öyle gider.. geceler insanın derinliklerine matkaplar salıyor gibi en düşündürücü duygularla gelir, gönüllere bir avuç kor atar-geçer.. sabahlar insanı en tatlı ses, rayiha ve esintilerle kucaklar.. bağ ve bahçelerden yükselen çiçeklerin kokuları, damla damla sağdan soldan dökülüp gelen kuşların cıvıltıları ve yer yer gölgeler gibi bir belirip bir kaybolmaları.. zaman zaman gerçeklerin gölgelere karışması, vakit vakit de gölgelerin gerçekleşmesi, evet, bütün bunlar âdeta bir hayret ve ürpertinin besteleri gibidirler.

Düşünce dünyasıyla bu seviyeyi yakalayabilenler, kendilerini Cennet yamaçlarında seyr ve tenezzühe çıkmış gibi hisseder, gönüllerinde ebedî var olma ve aşkın nefeslerini duyar, sonsuzluk için yaratılmış olmanın hazları ile büyülenir giderler.

* * *

Her şey doğar, olgunlaşır, devrini tamamlar ve yaprak yaprak solar-gider; ama, İslâmiyet, hep aynı tazelik içinde parlar durur ve bir civan gibi gerilir, gülümser.. evet, o her zaman gençtir, kuvvetlidir, canlıdır ve bizim fâniliğimizi aşan bir üstünlüğü vardır. Ara sıra bir kısım şiddetli rüzgârlarla sarsılıp sararmış gibi görünse de, gerçekten sarsılıp sararan onun kusurlu temsilcileri bizlerizdir. Yoksa onun ezeli âlemi, sürekli parıltılı, tılsımlı ve göz kamaştırıcıdır.

Onu gerçekten temsil edenlere gelince, onlar hep, derin bir vuslat hazzı içinde coşar ve güzelliğin, cazibenin en doyurucularını, en ledünnilerini birden ve kesintisiz yaşarlar. Her an ötelerden üstlerine dökülen ışıklarla, tıpkı bahar yağmuruna bağrırlarını açmış çiçekler gibidirler. Onların çevrelerinde her an bir başka renk, bir başka ışık ve bir başka ahengin şarkıları duyulur. Sanki gönüllerinin bir yanına İtrî veya Dede oturmuş da onlara mâhurdan fasıllar söylüyor gibi, içlerinden bir kısım nağmelerin kopup geldiğini duyar.. bu sese ses katar ve kendilerinden geçerler.

İnancın bu masmavi dünyasında, gençlik ve sıhhat eriyip gitse, yaşlılık ve firak hissi poyraz gibi esmeye başlasa, her yandan ayrılık gonkları duyulsa; o içli günler sönüp yerlerini serin, karlı-buzlu hicran geceleri alsa, her yandan ayak sesleri kesilip sessizlik konuşsa; zaman, mekân, renk ve ışığın birbirine boşalması bütün bütün esrarlaşsa, hayatın Müslümancasıyla kanatlı bir ruh, muharebe meydanında hasımlarını bir bir yere sermiş ve sancağını düşmanın sinesine saplamış bir muharip gibi, imanından kaynaklanan “anilmerkez” bir güçle bütün bu menfi (olumsuz) yönleri en rahat şekilde savarak ruhundaki Cenneti yaşayabilir. Hatta bir ölçüde bu seviyeyi yakalamış olanların ruh ve his dünyaları, hayatın hazanında daha da güç ve derinlik kazanır.. düşünce ve hülyaları daha da kanatlanır; sanki maddiyat ve

cismaniyetten sıyrılarak ışık ve buhar hâline gelmiş gibi semavileşir ve sonsuzlukla daha da içli-dışlı olurlar.

Hayatın bu son demlerinde, en çok sevdiğimiz şeylerden ve sevdiğimiz kimselerden ayrılışların, ruhlarımızı sarsarak, gönüllerimizi kırarak bizler de fânîlik hissi ve ümitsizlik uyarmasına, uyarıp his dünyamızı karanlıklara boğmasına karşılık, sinelerimizden çılgık çılgık yükselen ötelere arzusunun, ruhlarımıza kök salmış “*ba’sü ba’del mevt*” akidesiyle buluşup birleştiği nokta öyle müthiş bir güç ve ümit kaynağıdır ki; insanın içinden kopup gelen ve bütün bir gönlü söyleyen hiçbir şiir, hiçbir mûsikî bu kadar içli, bu kadar derin ve bu kadar güzel olamaz.

Bunlar, insan ruhuna hitap eden mahrem birer lisan-
dır; ifadeleri de, bildiğimiz muayyen kelimelerden ses ve söz almaz. Cümleleri, ötelere akıp gelen mânâlardan örülmüş bu dil, gerçek ruh insanlarının ve ledünni zevk erbabının anlayabilecekleri, malzemesi fizik ötesi sesler ve sözlerden alınmış bir ilham dili ve bir melek lisanıdır.

Bu dil ve bu beyanın dalgaları arasında, yer yer gönüllerimizi bir ümit, bir sihir ve bir sevdâ sarar; gözlerimiz, ukbanın mavi, parlak ve başımızı döndüren güzellikleriyle dolar, derken kulaklarımızda, aşkın ve güzelliğin çınlayan mûsikîleri duyulmaya başlar...

Sızıntı, Haziran 1990

Namaz

Namaz mü'minin miracı, miraç yolunda ışığı-burağı.. yollardaki inanmış gönüllerin sefinesi-peyki-uğağı.. kurbet ve vuslat yolcusunun ötelere en yakın karargâhı, en son otağı, gaye ile hemhudut en büyük vesilelerden biridir.

Kıyamet gününde, ak alınlı, aydın bakışlı, secde ve abdest uzuvlarındaki emarelerle ndekilerden de nde; elleri, yüzleri tertemiz, vicdanları göktekilerin iÇ âlemleri kadar nezih olmanın yolu da yine namaz ve namaz öncesi amellerden geÇer. Aynı zamanda, Allah'a yakınlığın ayrı bir unvanı da sayılan ve Ėok farklı derinlikleri bulunan bu namaz ibadetine, kulluk düşüncesine kilitlenip ömrünü Hak karşısında geÇirme mânâsına “*ribat*” da diyebiliriz.

Abdest –ileride müstakillen ele alıp işleme düşüncesi mahfuz– namaz yolunda ilk tembih ve en birinci hazırlık; ezan ise –o da müstakillen anlatılmalı– ikinci uyarı ve önemli bir “*metafizik gerilim*” yoludur. Abdestle, bedeni nâpâk şeylerden ve sezildik-sezilmedik menfiliklerden arınan insan, ezanla vicdan ve tasavvurlarını dinler.. ilk kılacağı namazla da özündeki sesi-soluğu bulmaya çalışır.. ve ancak cemaatle gerçekleştirilebilecek büyük hareketin startını beklemeye koyulur.

İnsanı, arşiyeler gibi döndüre döndüre sonsuzluğun semalarında dolaştıran ve götürüp ta melekler âlemine ulaştıran miraç enginlikli bu mübarek ibadet, günde beş defa kendimizi içine salıp yıkanacağımız bir çay gibidir ki, her dalışımızda bizi hatalarımızdan bir kere daha arındırır; alır ummana taşır ve sürekli başlangıçla son arasında dolaştırır ki, bu da buudlarımız dışında bir uhrevîleşme ve ebedîleşme temrinatı demektir.

Namazla, gece-gündüz sırlı bir taksime tâbi tutulur. Hayat, ibadet eksenli bir zaman anlayışına göre tanzim edilir.. ve bu sayede davranışlarımızın, Hak murâkabesi altında hüsnü cereyanı sağlanır.. derken, ibadet dışı hareketlerimiz de, ibadet halini alır.. ibadet rengine bürünür.. ve yeryüzündeki fâni hayatımız göklerdekilerin rengiyle tüllemeye başlar.

Dünyevî gürültüler veya umumî sükût içinden ezanın taşacağı an; saatlerin ibreleri, güneşin yer değiştirmesi,

camî çevresindeki sesin-soluğun çoğalması, her yanda ebediyet heyecanının yaşanması, müezzinlerin gırtlak kontrolü ve hoparlörlerin hırıltılı-gürültülü sesleriyle belli olunca, sinelerde sessiz sessiz konuşmalar, henüz uykudan yeni kalkmış insanların dağınıklığı içinde sayıklamalar, dünya-ukba arası bir berzah yaşanıyor gibi buudlarımızı aşan sözler duyulmaya başlar.. ayrıca, düşüncelerin yeni bir mecra arayış manevraları ve henüz namaza girilmediği halde, namaz yolu mülâhazasıyla daha bir sürü his ortaya çıkar.. dünya kadar şey mırıldanılır.. biraz sonra gerçekleştirilmesi planlanan ibadet adına metafizik gerilim ve konsantrasyon aranır.. ve bütün ruhî melekelele kıvama erilmeye çalışılır.

Mescide doğru yürüyüş, yol mülâhazası, abdestle gerçekleştirilen ilk gerilim ve akordasyon hep birer kıvama erme cehdi sayılabilir. Ezan, âdeta harem dairesine alınma daveti, ruhumuzun derinliklerinde bizi konsantrasyona hazırlayan ledünnî bir ses ve duygularımız üzerine inip-kalkan bir mızrap gibidir. Her gün tekerrür ettiğinden kulaklarımız ona alışmış olsa da, düz mantığımız ona karşı bir kanıksama hissetse de, ezan, her zaman ötelerle aramızdaki tepelerin arkasından tıpkı bir ay gibi birdenbire zuhur eder.. yıldırımlar gibi gürler ve bir anda arzî olan nazarlarımızı semaya çevirir.. ve derken her yanda şadırvanlar gibi ince ince çağlayan, şelaleler gibi ihtişamla coşan yepyeni ilâhî bir fasıl başlar.. ve başlar-başlamaz

da ruhlarımıza dünyanın en enfes, en çarpıcı ve en diriltici mûsikîsini boşaltır. Onunla da kalmaz, bizi çağrışım-
ların atlas iklimine çeker ve gönüllerimize aydınlık çağla-
rın büyülerini fısıldar. Zaman üstülüğe açık hayallerimizi,
tarihin değişik dönemeçlerinde kaybettiğimiz şeyleri bu-
lup, getirip iade etmekle coşturur.. ve her defasında bi-
ze taptaze bir demet ses, bir demet şiiir, bir demet âhenk
bahşeder. Biz, ezanı her zaman, bir mûsikî banyosu alı-
yormuşçasına bütün benliğimizle duyar ve her duyuşu-
muzda, bilemediğimiz bir büyü ile bir başka tat, bir baş-
ka letafet, bir başka hazza uyanırız. Bu duyuş ve bu seziş
çok defa bizde, bir sihirli helezonla göklere doğru yükse-
liyor veya bir balonla çok yukarıda dolaşıyormuşuz gibi
bir his uyarır. Hele bir de ezan, usûlüne uygun ve vic-
danın sesi, soluğu olarak icra ediliyorsa.. göklerin nura
gark olduğu, ruh-i revan-ı Muhammedî'nin şehbal açtığı
ve lisan-ı Ahmedî'nin arz u semayı çınlattığı ezan dakika-
ları ne nurlu ve hislidir! İnsan o dakikalarda ruhunun de-
rinliklerine inip vicdanını dinleyebilse, ne keşfedilmedik
mânâların içine aktığını ve kendi derinliklerinde ne çağ-
rışımın kaynaştığını duyacaktır!

Her zaman kendini yenileyip kalbî ve ruhî hayatı iti-
barıyla taze kalabilen canlı vicdanlar, her ezan vaktin-
de, onun ilk gökten indiği dönemin halâvet ve taravetini
duyar ve minarelerden yükselen sesin içinde peygam-
berlerin çağrılarını dinlerler.. gönlünde meleklerin tekbir,

tehlil, şehadet korosuna erer.. ve âdeta Cibril'in diriltlen nefeslerini, İsrafil'in hayat veren soluklarını duyar gibi olurlar.

Ezanla, namaz dışı gerilim ve doyum tamamlanınca, henüz farzla gerçek kurbet enginliklerine açılmadan evvel, ılgıt ılgıt ilâhî rahmet esintilerinin ruhları kuşatma faslı sayılan ilk nafîle namaz ve kametle, o dakikaya kadar adım adım derinleştirilen konsantrasyon bir kere daha kontrol edilir; nihâî huzura ait teveccüh ve temkin bir kere daha gözden geçirilir ve miraca yürünüyor gibi namaza yürünür. O âna kadar gönlümüze çarpan, insanî yanlarımızı alarma geçiren ve bizi ebedî mihrabımıza yönlendiren ses, söz ve davranışlar, vicdan tellerinde haki ki gönül nağmeleri bulabilmek için bir akort ameliyesi gibidir. İbadette asıl ses ise, o biricik mihrap karşısında, duygu, düşünce birliğine ulaşmış ve bir imam arkasında el pençe divan durmuş; eğilip saygı ve hürmetini ifade eden, kalkıp Hak karşısında temenna duran; yerlere kapanıp baş ve ayaklarını aynı noktada birleştirerek Allah'a yürüyen cemaatin müşterek davranışlarıyla başlar. Bizler cemaat şuurunu vicdanlarımızda duyduğumuz ölçüde, peygamberlerle yaşanmış aydınlık çağların bütün güzellik ve cümbüşünü de duyuyor ve hissediyor gibi oluruz.

Evet, namazın göklerdeki âhengiyle bütünleşmiş olanlar için imamın arkasındaki her hareket, her söz, insanoğlu için yitik Cennet adına bir hasret ve bir

dâüssıla sesi verir, bir ümit ve bir vuslat duygusuyla tül-
lenir. Kendini, namazın miraç buudlu havasına salan
hemen herkes için o, Cennet dönemlerimizin ve öte-
deki Cennetlerin nazlı, hülyalı günlerinin fecir tepeleri-
ne benzer. Bizler, his dünyamızın vüs'ati ölçüsünde, her
namaza duruşumuzda, Cennet güzelliklerinden ta bizim
altın çağlarımıza uzanan bütün bir ışık kuşağının safve-
tini, sükûtunu yudumlar ve neşeyle geriniriz. Bu saye-
de, dünyanın bin bir dağdağasıyla dağınıklığa uğramış
zihinlerimiz toparlanır.. ruhlarımız cismaniyetin kasvetli
atmosferinden sıyrılır ve gönül dünyamız bir kere daha
vuslat mülâhazasıyla köpürür. Her namaz vakti ve her
farz edasında olmasa bile, ruh ve gönül erleri hiç olmaz-
sa her gün birkaç kez, ezel ve ebed arası gelir gider.. sık
sık geçmişİ geleceğı birden düşünce menşurundan ge-
çirir.. ve geçmiş gibi görünen zamanın altın dilimlerini,
geleceğın ümitle tüllenen yemyeşil zümrüt tepeleriyle bir
arada temâşâ eder.. ve başkalarının yaşadıkları hayatla
bizim ömürlerimizi aynı anda duyar ve yaşar, kevser yu-
dumluyor gibi içinde bin bir lezzet ve mutluluğın hatıra-
larını bulur. Tıpkı rüyalarda olduğı gibi mesafeleri aşar..
zaman üstü âlemlerde dolaşır.. fevkalâdeliklerin bütün
zevklerini duyar.. duygudan duyguya, fikirden fikire ge-
çer.. her ânı, ayrı bir mârifet, ayrı bir muhabbet ve ayrı
bir zevk tufanı içinde geçirir. (Bu mülâhazalar irfan ufku
bu noktaya ulaşanlar içindir.)

Hele bir de ruh ve gönül namazlaşınca, artık bu nuranî keyfiyet evirir çevirir, her zamanki amelimizin yerine kendi âhengini, kendi şiirini ve kendi semavîliğini getirir ikame eder.

Günde birkaç defa, düşünce ve hülyalarımızı besleyen namaza ait sırlı ve sihirli hareketler, her zaman bizi mâverâîliğe taşıyabilecek bir yol, bir menfez bulur ve gönüllerimize:

“Mekânım lâ mekân oldu

Bu cismim cümle cân oldu

Nazar-ı Hakk ayân oldu

Özüm mest-i likâ gördüm” (Nesîmî)

dedirtir.. ve böylece ibadet, gönüllerde gizlenen, gizlenip kenzen bilinen o ezeli güzellik ve bütün vâridâtların kaynağını, buudlara sığmayan derinlikleriyle bir kere daha fâş eder. Bu itibarladır ki, namazın içinde açıktan açığa bilinen ve net olarak görünen hususlardan daha çok, azamet ve heybet buğulu, kemmiyet ve keyfiyetleri aşan bir his tufanı ve bir duygu anaforu yaşanır. Namazda, hep söylenemez şeyler beyan ufkumuzu sarar.. ifadesi imkânsız hisler ruhumuza garip bir mûsikî fısıldar.. gündelik lisana sığmayan engin duyuşlar, düşünüşler benliğimizi işgal eder.. ve maddî aklın, mücerret mantığın sınırlarını aşan gaybubet renkli bir fetanet, peygamber çizgisindeki meâdî bir düşüncenin kapılarını aralar. Bu

açından da diyebiliriz ki, kulun namazdan daha büyük bir ibadeti ve namaz içinde köpüren tasavvur ve tahayyüllerden daha sıhhatli ve engin bir hali yoktur.

İnsan ruhunun, duyuş ve sezişleriyle şuhud ve vücudu aşıp gayb noktasına ulaştığı namaz ufku, onu duyan ruhların bütün hasretlerini, hicranlarını ve dâüssıllarını söyler. Aynı zamanda kalbin itminanını, insanî duyguların revh u reyhanını, varlığın ezelî serencâmesini, yıldızların yeryüzünü temâşâsını, göklerin sırlarını, ukbanın ışıklarını, Cennetin yamaçlarını, yamaçlarda salınan ağaçlarını, ağaçların altında her zaman çağlayan ırmaklarını söyler.. rükünleriyle söyler, içindeki Kur'ân'la söyler, dualarla söyler; söyler ve söylediklerini yepyeni bir eda ve üslupla ruhlarımıza kevserler içiriyor gibi tekrarlar...

Kıyamdan sonra, kulluğa kilitli bu sadık bendeler, saf ruhlarının heyecanlarını, müstakîm düşüncelerinin ra'şelerini bir kere de rükû kürsüsünden haykırmak isterler. Azamet ve ceberudun, rahmet ve lütfun halitasından hâsıl olan bir duyguyla ve heybete bürünmüş bir eda içinde âdeta bir asâ gibi bükülürler.. bükülür ve iliklerine kadar işleyen bir kulluk şuuruyla hep ilâhî azameti mırıldanır ve bir kısım gök sakinlerinin Allah'a yöneliş üslupları sayılan rükû ile "*Hazîratü'l-Kuds*"ün kapılarını zorlar ve o kapıların aralanması ölçüsünde kendi ruhî âlemlerinin derinliklerine kavuşurlar. Hacda ve başka

yolculuklarda, tepelere tırmanılması, tepelerin aşıp düzlüklere varılması tekbir, tehliil fasıllarıyla seslendirildiği gibi, namaz unvanı altında ruhun miraç yolculuğu da, bir bölümden diğer bölüme geçişte hep aynı mübarek duygu ve düşüncelerle ve hep aynı mübarek kelimelerle ifade edilir. Hemen her rükünde, Allah’a karşı saygılı olmayı en iyi şekilde dile getirmek üzere söylenilen tekbirlerle, tahmidlerle ve bu kelimelerin çağrıştırdığı mülâhazalarla yüce divanın kapı tokmaklarına dokunulur; sonra da, bir eşref saati en mükemmel şekilde değerlendirme dikkat, teyakkuz ve temkiniyle beklemeye geçilir; geçilir ve avını bekleyen bir kedi hassasiyeti, bir örümcek sabrıyla ilâhî vâridât ve tecelliler avlanmaya çalışılır.

Namazda rükû, kıyamdan bir adım daha ileride üzerimize nefehâtını salar, ruhlarımıza hayattan daha güzel, cismanî zevklerden daha enfes ve bu sınırlı dünyada gerçekleştirilmesi imkânsız bir rüyadan, hem de tasavvur edemeyeceğimiz ölçüde bir rüyadan neler neler fısıldar. Gönüllerimize, istediğimiz, beklediğimiz nesnelerin ötesinde zümrütten günler, saatler ve dakikalar vaad eder. Zaten, hepimiz biraz da ümitlerimizin, mefkûrelerimizin, hülyalarımızın, beklentilerimizin çocukları değil miyiz? Hemen hepimiz, bugünkü tersliklerle hırpalanıp da gerçeğe uyanınca, içinde bulunduğumuz zamanı aşar ve ileride elde edeceğimiz hayat ve saadetin ümidiyle “*gelecek zaman*” der ve tebessümlerle Cennet’in yamaçlarını süzeriz.

Rükû, Hak karşısında iki büküm olma mânâsındaki buuduyla, bütün kaddi bükülmüşlerden bir ses alır; yer yer *“Rabbim bana zarar dokundu.”*,⁴ zaman zaman da *“Dağınıklık ve tasamı sadece Sana açıyorum.”*⁵ der ve bize hayat ırmağından bir çağlayış, Yusuf ilinden de bir gömlek kokusu duyurur.. duyurur, hep hakikatlerin ötesinden gelecek hârikulâdeliklerin zuhur edeceği neşesiyle bizleri coşturur. Hem öyle bir coşturur ki, benliğimizden fışkıran bir hamd ü senâ tufanıyla belimizi doğrultur ve O’na, bir ara fasıl minneti daha sunarız. Bu kısacık ayakta duruş, ilkinden farklı ve ayrı bir Hakk’a yürüme limanıdır. Bu nurlu limanda kıyamı, kıraati, rükû tesbihlerini bir kere daha gönlümüzün derinliklerinden geçirir; hislerimiz sınırsızlığını, hayallerimizin sonsuzluğunu bu kısacık tevakkuf içine sıkıştırarak duymaya çalışır; bütün his gücümüzü vâridât avlamak üzere seferber eder ve yakaladığımız *“kenz-i mahfî”* tayflarıyla kendimizi daha engin ve kurbet renkli bir yeni duyuş çağlayanına salıveririz. Namazı rükûda duyup kıyamda dinleyenlerin nasıl bir haz ve lezzete erdiklerini, nasıl bir haşyet ve saygıyla kıvrandıklarını, nasıl bir ümitle gerilip nasıl bir korkuyla ürperdiklerini kestirmek zordur. Bu duyuş, bu dinleyiş, vuslata atılan adımların en ciddilerinden ilki, secde de bunun ikincisidir.

⁴ Enbiyâ sûresi, 21/83.

⁵ Yûsuf sûresi, 12/86.

Secde, namazın içindeki mevhibe ve vâridâtın şükür zemini, erimiş gönüllerin kulluk kalıbına tam olarak dö-küldükleri mehabet potası, dualarla Hakk'ın kabulü orta-sında iki nokta arasındaki doğru çizgi ve bulunup bilinecek, bilinip sevilecek Zât'a karşı duyguların, düşüncelerin visal koyu ve buluşma arsasıdır. Bizler, gerçek konumu içinde secdeyi duyup dinledikçe, imandan, İslâm'dan, ihsandan süzülmüş bir usârenin, namazlarımızın kıyam, rükû ve kavmesinden geçerek gönüllerimizin zümrüt te-pelerine aktığını hissederiz.

Secdede baş ve ayaklarımızı aynı noktada birleştirerek yusuvarlak hâle gelir; bir yay gibi gerilir; bir ses, bir soluk olur inler ve ümitlerimizin ameller önündeki her şe-ye yeten enginliğini, rahmetin her şeye sebkât eden ön-delliğini imanımızla birleştirir, bütünleştirir; bir ucu dün-yada bir ucu ukbada âdeta bir gökkuşağına benzeyen bu alâim-i sema altından geçmek suretiyle tâli'imizi değiştir-meye çalışırız.

İnsan, secdedeki duyuş ve sezîşlerin kendisini yük-seltmiş bulunduğu bahtının zirvesinden bakıp gerçeği temâşâ ettiği bu noktada, kalbinin dilini kullanarak, his-lerinin bütün kelimelerini ortaya dökerek, dünyayı biraz ahirete doğru yönlendirip, öteleri de biraz ruh dünyası-nın içine aksettirerek kulluğunun destanını okuyor gibi bir mazhariyeti duyabilir, yaşayabilir.

Evet onun, kulluk şuuruyla coşan duaları, Allah'ın rahmet ve lütuf çağlayanlarıyla karşılaşp birbirinin içine akıp da dua ve icabet buluşunca, duygularımız Cennet hayatı gibi güzel, vuslat gibi engin çağlamaya başlar. Anlayanlar için bu güzelliklerin tadı o kadar keskin, şivesi o kadar büyüleyicidir ki, onu bir kere duyup yaşayanlar bu nimetlere ve nimet sahibine nasıl şükredeceklerini bilemezler.

Başı yerde ve ışıktan bir helezonla en ulaşılmaz zirvelere tırmanıp ve semavî seyahatle Hakk'a yakınlığı derinleştiren bir kurbet eri, "*Hazîratü'l-Kuds*"e ermiş olma his, şuur ve mahmurluğuyla vuslatını bir başka buudla daha da renklendirmek üzere Hakk'a tazim ve tekrimini arz ederek saygıyla başını kaldırır ve huzurda bulunmanın bütün âdâbıyla "*et-tahiyyat...*" diyerek vecde gelir; artık bir yeryüzü varlığı değilmişçesine tabiatüstü bir hal, bir mânâ ve bir büyüye bürünür.

Öyle ki, bu engin hazlarla coşan namaz kahramanı, doyma bilmeyen bir hisle, kemmiyet ve keyfiyet sınırlarının üstünde, niyetle derinleştirip sonsuzlaştırdığı; yakîniyle Hak'la irtibatlandırıp hulûsuyla ebedileştirdiği mal, can ve bütün ilâhî mevhibeler adına Hakk'a karşı minnet borcunu edaya yönelir; gönlünün bütün duyarlılığıyla Allah'ı anar ve inler.. Nebi'yi yâd eder, içi inşirahla dolar.. kendisiyle aynı mutluluğu paylaşan insanları

düşünür, hayır dualarıyla gürlер.. ve tekbirlerle başlattığı bu miraç yolculuğunu, dinin temeli sayılan şehadetlerle noktalar...

Namaza alışmış ve onunla beslenen insanlar, ona hiçbir zaman doymazlar. Doymak şöyle dursun, her namaz bitiminde “*Daha yok mu?*” der, nafilenden nafileye koşar; duhâ ile güneş gibi yükselir, evvâbinle gidip kurbet tokmağına dokunur, teheccüdle berzah karanlıklarına ışıklar gönderir, ömürlerini âdeta ibadet atkıları üzerinde bir dantela gibi örmeye çalışır ve kat’iyen içinde yaşadıkları nurlardan, ruhlarını saran mânâlardan ayrılmak istemezler.. istemezler ve hep ibadetin vaad ettiği güzelliklere koşarlar.

Sızıntı, Temmuz 1994

Kolektif Şuur

Milletlerin hayatında en buhranlı dönemler, içtimai değişim ve yeniden tekevvün aralıklarında görülür. Tıpkı bazı canlıların geçirdiği “*metamorfoz*” hâdisesine benzer şekilde, yenilenme süresince sancılar, sıkıntılar, zincirleme infialler, bazı şeylerin atılıp yeni bazı şeylerin geliştirilmesi gibi... Kitleleri gerilime sevk eden hâdiselerle, toplumda ferdî ve içtimai bunalımların yaşanması kaçınılmaz olur. Bir de, yapılacak işler, daha önceden denenmiş bir kısım sabiteler esas alınarak yapılmıyorsa, dünya kadar yanlışlıklara girilebilir.. yer yer mantık ve muhakeme hisse yenik düşebilir.. varsa, şöyle böyle uyulması düşünülen planlar, onların dışına çıkılabilir.. ve sığ, küçük projelerin dar çerçevesi içinde umumî âhenk bütün bütün altüst olup, genel tasavvur ve düşüncelerin hilâfına akla hayale gelmedik handikaplarla karşılaşılabilir; dolayısıyla

da yığınlar, hatta onları idare edenler, aklî ve mantikî olmaları gerektiği yerde –günümüzde çokça müşâhede edildiği gibi– hissî hareket ederek yapma kuşağında çeşit çeşit yıkmalara sebebiyet verebilirler.

Milletlerin yeniden yapılanma veya inkılap dönemlerinde, sık sık “*kaderdenk noktalarının*” yaşandığı çokça görülen hâdiselerdendir. Evet, her şey olabilme imkânları söz konusuysa, kitlelerdeki heyecan ve zirvedekilerdeki hırs yüzünden, o âna kadar gerçekleştirilen her şeyin yıkılıp gittiği ve yeniden başa dönüldüğü hiç de az görülen vak’alardan değildir. Bir kere, değişim ve inkılap dönemlerinde, fertler, normal zamanlardaki durumlarından daha farklı bir hâl alır: Belli istikamette hareket eden, bir yerlere varmak isteyen, çevresindeki her şeyi de alıp aynı yöne sürükleyen kitlenin ayrılmaz bir parçası olarak tamamen ferdilikten sıyrılır ve maşerî bir varlık hâline gelirler. Artık böyle zihnî bir değişiklik geçiren bu insanlar, akıllı-uslu fert mantığıyla değil de, kitle mantığının tesirinde hareket eder ve onun direktifleriyle oturur kalkarlar.

Böyle bir mantık, düşünme-taşınma, bugünü-yarını beraber hesap etme, bütünü-parçayı bir arada görme özellikleriyle her zaman tavsiye edegeldiğimiz “*kolektif şuur*”dan tamamen farklıdır ve ona rağmen bir anlayış ve hareket tarzıdır. Bunlardan birinde his, heyecan ve dolayısıyla da dengesizlik söz konusu olmasına karşılık;

diğerinde mantık, muhakeme, disiplin ve temkin esastır. Zahirde, her iki keyfiyet ve davranış tarzı da gelecek adına vaad ettiğı şeyler itibarıyla aynı görünse de, bunlardan birinde, çok defa hareketin özüne ve hedefine ters neticelerin meydana gelmesi kaçınılmaz olmasına mukabil; diğerinde hiçbir zaman o ölçüde falsolar, fiyaskolar bahis mevzuu değildir.

Milletçe, ahlâk ve içtimaî hayatımızın âhenkle yürümesinin yanında varlık ve bekâmızın çok önemli esaslarından biri sayılan “kolektif şuur”un ruhu ve temeli dinî karakterimiz ve millî seciyemizdir. Bu açıdan da, kitle hareketlerinde her zaman müşâhede edilen yanlış ve falso lu davranışlara karşılık, kolektif şuurun disiplinli ve temkinli fertlerinin his ve heyecan yüklü hareketleri, onların alelâde zamanlardaki davranışlarına nispeten, değerler üstü değerlere ulaşır ve fevkalâdelikler arz eder.

Her zaman, yüksek mefkûre ve yüce gayeler hedeflenerek gerçekleştirilebilen hamle ve hareketler, fertleri yoğurur, şekillendirir ve birer maşerî varlık hâline getirir. Herhangi bir hareketin planlayıcıları, şayet, hissin önünde akla, heyecanın önünde müşâhede ve tecrübe ye değer verir ve projelerini ilâhî mesajın aydınlığında gerçekleştirebilirlerse, çok defa hissî mantıkla hareket eden yığınlar dahi, duygu ve düşünce itibarıyla bu mantık ve muhakeme hareketinin tesirine girip, iş ve icraatlarında tedbir ve temkine ulaşarak, istikamet ve îtidâl

insanlarıyla aynı çizgiye gelirler; düşünce ve temkin itibarıyla birkaç kadem önde bulunan seviye insanları da, onlarla aynı his ve heyecanı paylaşarak engin bir harman oluştururlar. Böylece, her zaman fikir ve tedbir insanı olamayanlar dahi, şuur ve idraklerine sızan bu şekildeki bir anlayışı paylaşmak, belli ölçüde kolektif şuur potasında yoğrulmak, hayatî bir mayalanma ve istihale-den geçmek suretiyle ideal bir toplumun fertleri olma seviyesine yükseleceklerdir. Böyle bir süreç içindeki bütün oluşumlar, sırlı bir kısım kuvvetlerin tesirinde meydana geliyor gibi görünse de, aslında bütün bunları hayatî bir menşee ircâ etmek mümkündür. Bu menşee' din ruhuyla beslenmiş millî seciye ve karakterdir. Geçmişten bugüne, bu millî seciye sayesinde milletimizin bütün fertleri aynı duygu ve düşünceyi paylaşmış, aynı mülâhazalarla oturup kalkmış, aynı heyecanları yaşamış, aynı değerlerin kavgasını vermiş ve aynı mefkûreyi gerçekleştirmek için yarışmışlardır.

Evet fertler ve kitleler üzerinde başka faktör ve sâiklerin tesiri olsa da, milletin kendi ruh ve mânâ kökleriyle münasebete geçmesi söz konusu edildiği yerde bunlar çok sönük kalırlar. Millet fertlerinin maddî-mânevî tarihî dinamiklerle alâkası devam ettiği sürece, bu insanlar, tarih şuuruyla sık sık atalarının ruh feveranları içine girerek ve ayniyet ölçüsünde bir misliyetle, benzeri kahramanlıklar sergiler ve yeni bir düşünce tarzı, yeni bir dünya görüşü

ve topyekün dünyanın, içtimaî coğrafyasına müessir olabilecek yepyeni kriterler ortaya koyabilirler. Bu konuda, dünya ile hesaplaşma tarihimiz açısından, Mute'den Kadisiye'ye, Malazgirt'ten Çanakkale'ye; devletler arası muvazenedeki yerimiz itibarıyla da Medine'den Şam'a, Şam'dan Bağdat'a, oradan da İstanbul'a uzanan çizgide dünya kadar misal göstermek mümkündür; ama biz okuyucunun firaset ve tedailer dünyasına güvenerek bu hususu şimdilik noktlayıp geçiyoruz.

Şimdilerde, ülkemiz, bağlı bulunduğumuz dünya ile beraber bir kısım değişim ve dönüşümler sath-ı mâiline girmiş sayılır. Peşi peşine inkılapların yaşanacağı böyle bir geleceğe yürürken, millet ruhunun muhafaza edilmesi, ferdin de kitlenin de tedbir ve temkin eksenli bir anlayışa getirilmesi, yığınları feveran ve provokasyonlara sürükleyecek düşünce, eğilim ve davranışlara meydan verilmemesi, varsa, mevcut tahrik odaklarının üzerine gidilmesi en az irşad ve cihad kadar belki ondan da önemlidir. Duygu ve düşünce itibarıyla, kolayca, sevgiden nefrete, beraberlikten ayrılığa, müşterek hareket etmekten dağınıklık ve başıbozukluğa düşebilecek yığınların, acelecilik ederek veya bir kısım maceracı ruhların tesirinde kalarak hem kendilerini hem de mensup oldukları milleti olumsuzluklara itmelerine kat'iyen fırsat verilmemelidir. Verilmemeli ve nazarlar sürekli Kitap ve Sünnet'in samimi temsilcilerine çevrilmelidir. Vahiy yörüngeli kolektif

şuurun da birer aydınlık rüknü sayılan bu insanlarda, nâm u nişan yerine mahviyet, tevazu ve hayalet, hod-gamlık yerine diğergamlık, şahsî çıkar mülâhazası yerine toplumun menfaatlerini düşünme esprisi hâkimdir.

Bunlar, toplumun bugünüyle ve yarınıyla o kadar alâka-dardırlar ki; yerinde, düşüncelerini kahramanca haykırmalarına karşılık, zaman zaman “kuluçka”, “fol-luk” deyip yumurta ve civcivlere zarar vermemek için tir tir titrer, akla hayale gelmedik tezyiflere, tahkirlere katlanır ve bir “lâ havle..” çekerek, köpük köpük magmalar gibi his ve heyecanlarını sinelerine hapseder, sonra da hiçbir şey olmamışçasına yürür giderler. Gerektiğinde güle güle ölüme doğru yürümekten, hayretengiz bir yiğitlikle başkaları için kendilerini feda etmekten ve yine bir itfaiyeci gibi yerinde seve seve kendini ateşlere atmaktan geri durmayan bu hissî ruhlar, yaptıkları her şeyi bir vazife şuuru ve ibadet neşvesiyle yapar.. yapıp ettikleri şeyler karşısında kimseden şükran beklemez.. yardım edilecek kimselerin yardımına vaktinde koşmamayı affedilmez bir nakîse ve vefasızlık sayar ve tereddüt göstermeden kendilerini sorgularlar.

Bunlar, her zaman ümitle yaşar.. ümitlerine göre idealize ettikleri plan ve projelerini destekleyecek, gerçekleştirecek maddî-mânevî dinamikleri değerlendirmede kusur etmez.. bütün bunlardan sonra da, ihlâsa mazhariyet ve Allah hoşnutluğu dışında hiçbir beklentiye girmez..

hizmetine ve talepsiz sancılarına terettüp eden mükâfat, mevhibe ve vâridâtı da, her zaman ya bir “*istidrâc*”⁶ endişesi veya “*tahdîs-i nimet*”⁷ mülâhazasıyla hatırlar; korkularını yutkunarak, sevinçlerini de Hakk’a itimadın neşideleri hâline getirip mırıldanarak ifade eder ve hep birer temkin insanı olarak yaşarlar.

Bunlar, aynı zamanda boş birer teslimiyet insanı da değillerdir. Allah’a tevekkül, teslimiyet ve tefvizleriyle beraber, çevrelerinde olup biten hâdiseler karşısında son derece duyarlı; duyarlı oldukları kadar da infiallerinde keskin ve kararlıdır. Ne dünyevî işlerinde ne de ahirete ait meselelerde, kat’iyen hislerine takılıp kalmaz.. hamle ve hareketlerini ilâhî emirlerle tartar.. akıl ve mantıklarında beşerî idrak seviyesini gözetir, varlık adına tespitlerini ona göre yapar ve yorumlarlar.. varlığımızın tabiat içindeki yer ve konumunu belirleyerek eşya ve hâdiselerle zıtlaşmayı netice veren davranışlardan sakınır ve hep tekvinî emirlerle uyum içinde kalmaya çalışırlar.

Evet, bizim olacağı ümidini beslediğimiz aydınlık geleceğe emin adımlarla yürüyebilmemiz için, sadece hülâsasını sunacağımız şu hususları çok hayatî kabul ediyoruz:

⁶ *İstidrâc*: Allah’ın bir kimsenin, karşılığında ahiretteki azabını artırmak üzere dünyadaki arzu ve isteklerini yerine getirmesi.

⁷ *Tahdîs-i nimet*: Şükür maksadıyla Hakk’ın nimetlerini ilân.

* Bütün millet, hususiyle de aydınlarımız, geçmişimizle mutlaka barışmalıdır.

* Gelecek adına gerçekleştirmeyi planladığımız her türlü yenilenme ve inkılaplar, tarihî dinamiklerimiz ve mânâ köklerimiz esas alınarak projelendirilmelidir.

* Böyle hayatî bir meseleye kat'iyen politika bulaştırılmamalı ve çıkar mülâhazaları karıştırılmamalıdır.

* Ayrıca, her şeye rağmen, bu istikamette hareket ve hamlelerin bir kısım komplikasyonları da olabileceği endişesiyle hep tedbir ve temkinle yürünmeli; gençlik heyecanı ve maceracıların sorumsuzca davranışlarına meydan verilmemelidir. Hem öyle meydan verilmemelidir ki, onur ve gururlarımızın rencide edilmesi karşısında bile, yüce mefkûremiz hatırına heyecanlarımızın ağzına sabır fermuarları vurulmalı ve dış sıkıp her şeye katlanılmalıdır.

* Yıkmadan önce, yıkılacak şeylerin yerinde nelerin yapılmak istendiği kararlaştırılmalı; sonra varsa, o eski, köhne, geçersiz şeyler yıkılmalıdır. Her zaman “yıkamak yapmak içindir” felsefesiyle hareket edilmeli, yıkılacak şeye kazma çalmadan evvel, yapılacak ne ise, mutlaka onun maketi dikilmelidir.

* Yapılacak her işte, karar ve aksiyon, ilim, irfan ve tedbirle beslenmeli; azim ve gayret de, araştırma ve vukuf-la desteklenmelidir ki, yapmaları yıkmalar takip etmesin.

Şu anda yolların ayırımında ve yine bir “kaderdenk” noktasında bulunduğumuzda şüphe yok. Hâl ve ko-numumuzun nezaketini idrak ederek, içinde bulunduğumuz zaman dilimini, büyük düşünce, büyük plan ve peygamberâne bir azimle değerlendirebilirsek, dünyada her milletten daha fazla olan kaderdenk noktasındaki şansımızı bir ikbal yıldızı hâlinde parlatabiliriz.

Hâlihazırdaki perişanîyetimiz, içtimaî, iktisadî tutarsızlıklarımız, bunların yanında iç ve dış fesat odaklarının sürekli körükledikleri kargaşa; bütün bunları zamanla aşacağımıza inancım tamdır. Sukûtlar hiçbir zaman sürekli olmamış.. hâdiseler hep aynı istikamette cereyan etmemiş.. geceler ebedendâm sürüp gitmemiş; gitmemiş ve zaman gelmiş harabeler yeniden umranlarla tüllemiş.. hâdiseler dairevî cereyan etmenin cilveleriyle daha önce ağılattıklarını güldürmüş.. geceler gündüzlere yenik düşmüş ve her yan ışıkla kahkaha atmaya başlamıştır.

Düşüş ve doğruluşumuzun daha umumî bir serencâmesi, ayrı bir perspektifle ayrı bir yazının konusu...

Sızıntı, Kasım 1994

Dirilmek Bizim de Hakkımız

İnsanoğlu var olduğu günden beri, hep inişlerin esi-ri, çıkışların da fatihi olagelmıştır. Bu umumî serencâme içinde nebiler ise, sonun hatırlatılması ve başlangıcın muştusuyla, kaderin yollarına su serpmiş ve ilâhî icraata perdedarlık vazifesini eda edegelmışlerdir.

Evet, yer fiziğindeki değişimler gibi, milletler tarihinde de sürekli, dönüşüm “*devr-i dâimler*”i yaşanmış ve her zaman zirveler düşüşlerle noktalanmış, çukurlar da şâhikalarla nefes almıştır. Yani hâdiseler hiçbir zaman aynı çizgide cereyan etmemiş, aksine geceleri gündüzler, kışları da baharlar takip edegelmış; yer yer bazı milletler, bayramlarla-seyranlarla kucaklaşırken, bazıları da matemlerle, inkisarlarla kıvrım kıvrım yaşamış.. ve zaman gelmiş her şey tersine dönmüş; gülenler ağlamış, ağlayanlar da gülmüş...

Zaten, dünden bugüne hemen her zaman bizde, ümit daha önde, beklentiler ilâhî inayet destekli; yeis ve inkisar ise, birkaç adım geride ve Allah'tan kopuk kalblerin isi-pası olarak bilinegelmiştir. Evet yeis her türlü kemâlâtı engelleyen bir mânia, iradeyi felç eden bir maraz ve insanı boğan bir bataklıktır. Bundan dolayıdır ki Kur'ân, sürekli talebelerini imana, ümide, azme uyarmış ve her zaman onların gönüllerine diriliş üflemiştir. Şu anda dahi, milletçe, ruhumuzun derinliklerinde bu nefhaları duyar gibiyiz. Bu da mutlaka bir gün bizim de dirileceğimiz demektir.

Gerçi, bir-iki asırdan beri, topyekün millet olarak çözülmelerin, dağılmaların ağında ve sürekli gelgitler yaşadığımız bir gerçek. Ne var ki, aynı durumun, bundan önce de, defaatle yaşandığını tarih söylüyor. Evet eğer, bugün düşmüş veya komaya girmişsek, daha önceleri de kim bilir kaç defa oksijen çadırlarında misafir olmuş, beyin kanamasından geriye dönmüş, ölümle yüz yüze gelip selâmlaşmışızdır.! Kaldı ki bizimle beraber başka toplum ve başka milletler de aynı badireleri atlattı.. aynı ölüm ağlarına girdi-çıktı ve aynı gaileleri hem de yutkuna yutkuna yaşadı. Mazi bir bakıma bu tarihî tekerrürler devr-i dâiminin arenası gibidir.

Doğuda Çin surlarının inşa edildiği, peşi peşine modern şehirlerin kurulduğu, her tarafta engin bir sanat ruhunun soluklandığı; dinin, baştan başa bu dünyayı

bugünkü seviye ölçüsünde, hatta ondan da ileri şekillendirdiği, fazilet ve ahlâkın mâbedden sokağa, sokaktan saraya her yerde tedris edilip hayatın bir parçası hâline getirildiği dönemde bugünkü Batı, hâlâ mağaralarda yaşıyordu ve günümüzdeki Hint fakirleri gibi sürüm sürümdü. Sakyamuni-Buda, brahmanlar arasında tarihi değiştirecek en ciddi yenilenmeleri gerçekleştirirken, Fransa'da hâlâ Triceratoplar yaşıyordu. Bacon Osvald'ın dediği gibi, İsrailoğulları, peygamberleri sayesinde âlemi yeniden şekillendirirken, Londra'nın kurulduğu ormanlarda kurtlar, ayılar serbestçe dolaşıyordu. Bunun gibi, Atina'da, Teb'de, Ninova'da, Babil'de, Karnak'ta şahlanan insan düşüncesi harikadan harikaya koşarken, bugünkü Sorbon'un, Oxford'un, Heildelberg'in bulunduğu dünyada, sanat, edebiyat ve ahlâk kaidelerinin bilinmemesi bir yana, Sokrat'ın, Eflatun'un, Homeros'un ismini bile duyan yoktu.

Hele hele, fert ve yığınların, cehalet, fakr u zaruret ve kısır çekişmelerin pençesinde inim inim inlediği böyle bir vasatta, sıhhatli bir toplumdan, istikbal vaad eden bir devletten bahsetmek ise kat'iyen mümkün değildi.

Miladi onuncu asra doğru, İslâm'ın ilk fatihleri iman, aşk, sanat ruhu, inşa düşüncesi ve nizam heyecanıyla, dünyanın en önemli üç kıt'asında üst üste ilmî, idarî, siyasî, hukukî ve kültürel inkılapları gerçekleştirirken, hatta dört ve beşinci hicrî asırlar itibarıyla çok seneler

sonra Batı'ya ışık tutacak bir rönesanstan söz ederken, bugünkü Avrupa, karanlıklar içinde çırpınıp duruyor ve hayvanlarla aynı hayat şartlarını paylaşıyordu ki; aradan asırlar ve asırlar geçtikten sonra o, kendi dünyası itibarıyla bu dönemi her hatırlayışında ona karanlık çağlar diyecek ve ilim, sanat, edebiyat, felsefe adına onu silip tarihinden atacaktı.

Bugün bütün Orta Doğu ve Asya, böyle bir düşüş ve yorgunluk devri geçirmektedir. Şu anda böyle bir çözümlenme ve dökülmenin neresinde olduğumuzu kestirmek pek zor; ama ona da devrini tamamlamak üzere olduğu nazarıyla bakılabilir. Ayrıca toplumun her kesimi az çok böyle bir fetretle sarsılsa bile, dağılma ve çözülmenin merkez üssü, hep zirvelere münhasır kalmıştır. Gerçi düz fertler de bağı kopmuş tesbih taneleri gibi sağa-sola saçılmış ve kitleler tehlikeli bunalımlara itilmiş; ama saf halk yığınları her zaman millî ve mânevî değerlerine karşı saygılı kalabilmiş ve millet ağacı da hiçbir zaman tam devrilmemiştir. Devrilmek bir yana, en korkunç fırtınalara maruz kaldığı dönemlerde bile o, bağrında sessiz sessiz geleceğe yürüyecek sürgünleri beslemiş ve hep vefa soluklamıştır.

Evet, Orta Doğu ve Asya milletleri, künde künde üstüne devrilirken bile, hiçbir zaman bütün bütün kendi mânâ köklerinden uzaklaşmamış.. doğrulup kalamayacak şekilde yıkılmamış.. ve bir daha var olma

maratonuna giremeyecek ölçüde elenmemiştir. Bu açıdan da o, tarih boyu görüp gözetdiği mazlum ve mağdur bir dünyayı da yanına alarak, bir kere daha muasırlarıyla hesaplaşması ve hatta öne çıkması mümkün olacağı gibi, Batı'nın mütecaviz, imansız ve amansız politikalarına son vererek elde edeceği pek çok avantajların yanında, demokratik hak ve hürriyetlerden de tam yararlanarak aynı çizgiyi paylaşan milletlere öncülük de edebilir.

Bugüne kadar, İslâm dünyasına göz açtırmayan ve belini doğrultmasına fırsat vermeyen zalim ve gaddar güçler, az dahi olsa, bunu hissetmiş olacaklar ki, şu anda fevkalâde bir korku ve telaş içindeler. Bugün, milletimizin, Asya'daki mağdur ülkeleri, hatta mazlum İslâm dünyasını arkasına alıp, bu çok geniş coğrafyada, Devlet-i Âliye rolünü oynayacağını düşündükçe, bu hasım âlemin uykuları kaçıyor; kaçıyor ve yeni işgal stratejileri planlıyor, kendi hesabına ittifak senaryoları hazırlıyor ve bizim hesabımıza da, akla hayale gelmedik ihtilaf ve iftirak mizansenleri tanzim ediyor. Biz şimdilik, bütün bunları ümitle çarpan sinelerimizle değerlendiriyor, olup bitenleri “*tarihî tekerrürler*” devr-i dâiminin bir parçası olarak yorumluyor; sonra da yer yer Hak inayetinin engin tezahürlerini, derin bir temâşâ zevki içinde seyrediyor ve:

“Takdîr-i Hudâ kuvve-i pâzu ile dönmez,
Bir şem'a ki Allah yaka üflemeyle sönmez”
deyip geçiyoruz.

Hâdiseler, yıldırım süratiyle cereyan ediyor.. umumî durum, her dakika başkalaşma sath-ı mâilinde.. anlayış ve bakış zaviyeleri sürekli değişiyor.. siyasî ve iktisadî değişimler, en keskin tahmin ve kehanetleri bile yanıltacak şekilde belirsiz ve hiss-i umumînin önünde.. en cins kafa-lar bile, önümüzdeki ay ve yıllarda nelerin silinip gideceğini, nelerin istikbalde de var olacağını kestirememenin heyecan ve hafakanlarıyla kan-ter içinde ve hep kararsız. Elbette böyle bir dünyada fırtınalar kadar meltemlere de şans tanımak icap eder. Biz, birkaç asırdan beri kasırgalarla kavrulmuş bir millet olarak sabâ beklentisi içindeyiz ve kış faslını bitirdiğimiz ümîdiyle bahar rüyaları görüyoruz.

Bu aşamada bize düşen şey, milletimizin mânâ seviyesini yükseltmek.. onun fikir ve his cephelerini canlı tutmak.. talim ve terbiye müesseselerini, çağın gereklerine göre bir kere daha gözden geçirmek.. mâbed-mektep-tekye arasındaki kopukluğu gidererek, varlık ve bekâmızın bu temel dinamiklerini yeniden hayata geçirmek ve gelecek adına planladığımız dünyayı kendi değerlerimiz üzerine bina etmektir; hem de hiçbir mantikî boşluğa meydan vermeden kendi değerlerimiz üzerine bina etmektir.

Böyle şümüllü bir tasarının tatbikini, bir hamlede gerçekleştirmek mümkün görünmeyebilir. Doğrudur da;

zira her şeyden evvel bu bir takvim ve zamana vâbestedir. Ne var ki, bir şeye başlamak, aynı zamanda o istikamette yol almak mânâsına da geleceğinden, hâlihazırdaki kıpırdanış ve oluşumları ciddî birer hamle sayabiliriz. Bundan sonrası için de, kendini milletine adanmış, maddî-mânevî her türlü beklentiye kapalı, bitip tükenme bilmeyen bir aşkla dopdolu, imanlı, azimli, ümitli bir hasbîler kadrosuna ihtiyaç var. Elindeki büyük projeleriyle ülkeyi bir baştan bir başa imar etmeye kararlı, büyük düşüncelerin, büyük tasarıların fikir mimarlarına... Ve gurubları tulû'lar gibi değerlendiren, çevre karardıkça daha bir şevklenen, engeller ve mânialar çoğaldıkça peygamberâne bir azimle coşan hasbîler kadrosuna.

Sızıntı, Aralık 1994

Hayatın Gayesi

Bu hayatın yaşama külfetine değip değmemesi büyük ölçüde, varlığın gayesinin bilinip bilinmemesine bağlıdır. Hatta diyebiliriz ki; varlık ve insan mülâhazamızın zaman zaman bize hatırlattığı hayat muamması, daha çok duyularak, hissedilerek, yaşanarak, belli ölçüde ve âheste âheste netleşmekte ve belirginleşmektedir.

Aslında, hilkatte ilk ve icmâlî gaye bellidir; bu gaye insan, kâinat ve Allah gerçeği karşısında; iman, mârifet ve zevk-i ruhanî ufkuna ulaşarak insan olma farklılığını ortaya koymaktır. Böyle büyük ve mücmel bir planın tahakkuku ise, ancak ve ancak sistemli bir düşünce ve disiplinli bir aksiyona bağlıdır. Henüz tafsîlî düşünceye kapalı böyle basit bir ilk plan ve ilk hareket, düşünce ve aksiyon “salih daire”sinin (doğurgan döngü) ilk halkasını teşkil eder, sonra da, kalbin lâhûfî ufkuyla aklın hikmet

maşrıkları arasında bir sürü salih daire yaşamaya başlar. Derken aksiyonlar daha komplike düşüncelere doğru geniş zaviyelere ulaşır, düşünceler de daha büyük projelere dönüşerek devam eder.

Hiç şüphesiz böyle bir sürecin en muhteşem üstadı, en güçlü rehberi, en bâriz karakteristiği de sağlam bir iman, şuurlu bir amel ve her amelde engin bir murâkabe anlayışıdır. Bu sayededir ki, herkesin gafletle, hatta pek çok kimsenin sarhoşça kendini içine saldıği pek câzip hayat cereyanları, bu vasıflara hâiz olanlara, hayatın gerçek mânâsını temâşâ imkânını veren birer rasathaneye dönüşürler. Çünkü onlar, düşünür; düşüncelerini aksiyona çevirir; aksiyonu yeni fikir çileleriyle derinleştirir ve her gün farklı bir doğumun sancılarıyla kıvranır dururlar; kıvranır durur ve ancak ızdırapla zonklayan beyinlerin doğurgan olacağına inanırlar. Evet onlar, şartlar ne kadar amansız, acılar ne kadar aşkın ve ruh ne kadar hafakanlar içindeyse, döl yatağındaki fikirlerin de o kadar güçlü, o kadar tutarlı ve o kadar çalımlı olabileceği inancındadırlar.

Bu itibarla da onlar, fikir sancısıyla oturur-kalkar.. varlığı her gün yeni baştan bir kere daha hallaç eder.. yerinde onu bir kitap gibi okur, yerinde bir meşher gibi temâşâyâ alır.. ve yerinde de iplik iplik örgülediği düşünce dantelasına nakşederler. Zaten, kâinat kitabının ruhundaki hikmet de hep bunu resmetmekte ve insanın yaratılış gayesi de hep bunu göstermektedir.

Her şeyden evvel üzerinde durulması lâzım gelen şu ki, var olma, mutlaka kadri bilinmesi gereken önemli bir nimet basamağıdır. Evet, mademki biz varız ve bizimle beraber, bizi alâkadar eden dünyalar dolusu nimetler de var; elbette bu nimetleri devşirme, değerlendirme ve onları daha başka nimetlerin basamakları hâline getirme de bize düşmektedir.

Öyle ise her şeyden evvel, bütün istidat ve kabiliyetlerimizi hem de son kertesine kadar bu istikamette kullanarak ve Kudreti Sonsuz'un isteyip dilemesine birer davetçi mesabesinde bulunan iradelerimizin ses ve soluklarını mırıldanarak, iradî varlıklar olduğumuzu mutlak ortaya koymalıyız. Zaten bizim vazifemiz de, bu engin varlık çağlayanı içinde kendi yerimizi, kendi sorumluluklarımızı, kâinat ve kâinat ötesi münasebetlerimizi düşünmek ve ruhî mantığımızı, varlığın perde arkası değerlerini araştıran bir hikmet kaynağı hâline getirmemizdir. Bunu yapabildiğimiz takdirde, kendimizi daha farklı duyacak, daha farklı görececek, daha derin hissedecek, derken bütün varlık ve hâdiselerin dilinin çözüldüğüne, bize bir şeyler anlattıklarına ve bizimle diyaloga geçtiklerine şahit olacağız.

Eğer yanılmıyorsam, gerçek hayat adına yakalanması gerekli olan ufuk da işte budur! Biz kâinatın en önemli bir canlı aksesuarı, hatta ruhu, özü, usâresi; topyekün varlık da bu özün bir inkişaf ve inbisatı... Öyle ise

denebilir ki, bizim asıl sorumluluğumuz, konumumuzun gerektirdiği bir zaviyeden, varlığın bütün satır ve sayfalarını okuyup değerlendirerek, ruhumuzun derinliklerindeki hikmet aktivitemizi ortaya çıkarmaktır.. çıkarıp ve dış yüzü itibarıyla doğmak-ölmek arasında ızdırap çekmekten ibaret olan cismanî yaşayışın dağdağlarından sıyrılıp, kalbî ve ruhî hayata vaadedilen mânevi enginliklerde tecellî ve zevk avlamaktır.

Aslında, bu elemli hayatı yaşamaya değer hâle getiren de, herhalde, bu fâni yolculuğun her merhalesinde, ayrı bir neşveye ulaşmak ve farklı bir lütfâ mazhariyet olsa gerek. Bunu başarabilen kimseler, her an ayrı bir tecellî ile mest ve sermest; ruhlarının, tıpkı bir şiirin, bir mûsikînin kendi mecrâsındaki akışının cezbisiyle pürheyecan karar noktasına koşması gibi, haz yudumlayarak, zevk soluklayarak hep O'na koşarlar.

Evet, bizim için gerçek saadet, haricî tatminlere bağlı, gelen-kesilen, akan-duran saadet değildir; bizim için hakiki saadet, ruhumuzdan fışkıran, Allah münasebetiyle derinleşen ve Cennetle noktalanan ebedî saadettir.. evet, işte, içimizden taşıp dalga dalga bütün varlığımızı saran bu neşve bizim neşvemizdir. İçimiz İlâhî tecellîlerin bir güzergâhı, vicdanımız bu tecellîleri avlamaya çalışan bir seherî, ömrümüz hep pusuda ve gözlerimiz tâlî'imizin ufkunda en küçük emareleri teveccüh teşrifâtıyla karşılar-ken, ruhlarımız da sürekli "Kadem bastın gönül tahtına

Sultanım safâ geldin.” (M. Lütfi) neşideleriyle zevk ü şevkimizi seslendiriyor.

Bizim bugünkü nesilleri, böyle bir iman ve anlayışa, böyle bir yorum ve neşveye yükseltecek rehberlere ihtiyacımız var. Genç nesiller ancak, bu ufkun erleri arkasında koşarken, gençliklerini de, o gençliğin gaye ve hedefi çizgisinde doya doya yaşayacak.. ruhlarının sonsuzla bütünleştiği ufuklarda, fena ve zevâli aynı bekâ gibi duyacak.. ömürlerinin sâniye ve sâliselerine cihanların sığabildiğini hayretle temâşâ edecek.. ve her şeyin çehresinde ayrı bir ebediyet televvünü müşâhedeyle ayrı bir bekâyâ erecek.. ve bu hayatın gerçekten yaşanmaya değdiğini anlayacaklardır.. anlayacak ve her şeyin kendi ruh semalarında tulû ve gurûp ettiğini müşâhede ederek, galaksiler arası seyahat ediyor gibi sürekli kendi derinliklerinde, sonsuzun temâşâ menfezleri arasında gelip gidecek ve bu fânî hayatı pek çok buudlarıyla birden yaşamaya çalışacaklardır.

Sızıntı, Temmuz 1997

Mülâhazalarımızın Yeşil Kubbesi

Varlığın özü, yaratılışın en anlamlı nüktesi Hazreti Muhammed'dir. O, yaratılış ağacı itibarıyla hem bir ilk hem de son gibidir. Varlık bir şiir gibi O'nun adına nazmedilmiş; vücudu ise bu manzumenin âdeti en son kelimesi gibidir. O'nun dünyayı şereflendirmesi, insanlığın yeniden doğuşunun remzi; peygamberliği, eşya ve hâdiselerin aydınlanıp gerçek değerleriyle ortaya çıkmasının vesilesi; hicreti, insanlığın kurtuluş yolu; mesajı da dünya ve ahiret saadetinin köprüsü olmuştur. Mü'min gönüller O'nun sayesinde varlığı bir meşher gibi temâşâ edip değerlendirebilmiş, bir kitap gibi okuyup yorumlayabilmiş ve O'nun aydınlık ikliminde yollar bulup Hakk'a yürüyebilmişlerdir. O'nunla hakikate uyanan ruhlar, sürekli ebediyet soluklar durur.. O'nu sîretinin derinlikleriyle kavrayabilenler, bütün ilimlerin özünü, usâresini elde etmiş sayılırlar.

Aradan bunca yıl geçmiş olmasına rağmen O hâlâ ufkumuzda yeni doğmuş bir yıldız gibi pırl pırl ve bütün varlığı aydınlatabilecek güçte güneş gibi –aslında O, güneşe de taç giydiren bir ziyadır– güçlü bir ışık kaynağı.. vazife ufkı, gönüllere kulluk şuurunu sunan bir hikmet nüktesi, sevgiyle doyunluğa ulaşmış ruhu, varlığı birbirine bağlayan bir büyüklük emaresi.

İnsan ne zaman O’nu çağrıştıran iklime girse, kanının sevgiyle aktığını duyar.. O’nun atmosferine adımını atar atmaz, kendini Allah’a giden yolların ortasında bulur. O’nun köyünü ziyaret bile âdeta, Işık Çağına ulaşma adına bir rıhtım, bir liman, bir rampa gibidir; bu rıhtım, bu liman, bu rampa inanmış gönülleri O’nunla diz diz gelme bucağına ulaştırır ve doyunlaşmış ruhlara yeni bir aşk u şevk üfler. İnsan O’nu kaç defa ziyaret etmiş olursa olsun, müntesiplerinin derbederliğinden ötürü o mübarek hazîreyi ne kadar sönük görürse görsün, ne zaman, o yeşil, o âhenkli, o romantik, o sevgiyle tüten “metâf-ı kudsiyân” a adım atsa, ruhu hep bir güzellik, bir şiir, bir mûsikî banyosu almış gibi o hususî âlemin derinliğini, zenginliğini duymaya başlar.. kalbi, bir vuslat mülâhazasına teslim olur, ritim değişikliğine girer ve neşe-hüzün arası bir sürü duygu gergitleri yaşar.

Evet insan, o mehabetle tüllenen mekân, onun çeperi sayılan mübarek mâbed ve “Sidretü’l-Müntehâ” ya doğru fırlamış gibi bir edası olan yeşil kubbe karşısında,

her zaman İslâm dünyasının umumî ahvaliyle alâkalı en derin mülâhazalara gömülür, en içten duygularla buluşur ve bin bir his tufanıyla sıırıslıklam olur. Bazen o kudsî mekânı bir buğu bürür; mâbedin her yanını bir hüzün sarar.. ve işte o zaman “Kubbe-i Hadrâ” şaha kalkmış gibi bir hâl alır.. ruhumuzla konuşur.. el açıp bağrındaki misafirin arkasına geçerek semalara dil döker; döker ve bize hasret ve hicranlarımızın destanlarını sunar. Bazen orada her yanı âdetâ bir ışık sarar.. mescid, ayın etrafındaki hâleye döner ve kubbe, gök ehline sevinç tahiyyelerini takdim ediyor gibi bir vaziyet alır. Bazen onun göklere bakan ve için için bekleyen öyle derin bir görünümü olur ki, o hâliyle onu umumî tasalarınıza bir tercüman tahayyül edebileceğiniz gibi, sevinçlerinizi dile getiren bir gazelhân şeklinde de düşleyebilirsiniz; düşleyebilir de onun o derûnî sükûtu, o sessiz infiali içinde ne duyulmaz şeyleri duyar, ne sezilmez şeyleri sezer ve kendinizi âdetâ, bulunduğunuz mekânın buudlarını aşmış da bir başka derinliğe açılmış gibi sanırsınız.

Yeşil kubbe ve onu çevreleyen mübarek mâbed; bir yandan etrafındaki irili-ufaklı dağlar-tepeler, hep sonsuzluk duygusuyla esip duran çöller-vahalar ve her zaman ötelere açık gibi duran uçsuz bucaksız beyâbân; diğer yandan da göklerin nâmütenâhiliğiyle o kadar mükemmel bir uyum içindedir ki, sanki bu mübarek kütle, semada programlanmış da, daha sonra bulunduğu

yere resmedilmiş gibi bir görünüm arz etmektedir. Evet, hem en derin göklerden daha derin “Kubbe-i Hadrâ”, hem çevresinde onu kucaklayan o sırlı arsa, hem de tabiat kitabının o “Buk’a-yı Mübareke”yi teşkil eden satır ve sahifeleri, âdeta titizlikle seçilmiş, mükemmel bir şekilde yerli yerine yerleştirilmişçesine bu maddî-mânevî pek çok şeyin halitası, göklerin ve yerin âdeta birleşik noktası gibi bir görünüm sergilemektedir. Az buçuk o mekânın Sahibi’ne açık bulunan ruhlar –O Sahib’e canlarımız kurban olsun– başlarını o iklime uzatınca kendilerini gök ehliyle iç içe sanırlar. Bir de âşıkların has bahçesi sayılan muvâceheye varınca, kendilerini, o makama yakışır ve ora ile uyuşur o kadar temiz çehre ve o çehrelerden buğu buğu yükselen engin bir heyecan içinde hissederler ki, zaman zaman kalbi duracak hâle gelir. Aslında orada o sekteyi yaşayanların sayısı hiç de az değildir.

Muvâcehe, âşıklar için her zaman bir liman ve bir rampa vazifesi görür. Oraya ulaşan her âşik gönül, oradan âdeta denizlerin enginliklerine ya da göklerin derinliklerine açılıyor gibi bir büyümlü zaman koridoruna girer.. girer de o mübarek buk’anın o masumlardan masum hâlini ve sevimli görünümünü bir şiir gibi dinler, bir kevser gibi yudumlar ve her saniye ayrı bir zevk banyosu yapar.

Muvâcehede zaman o kadar aydınlık, o kadar gönül alıcı ve o kadar hülyalara açıktır ki, oraya ulaşan saygılı

bir gönül, Asr-ı Saadet'te yaşıyormuşçasına, Nebi'nin o temizlerden temiz çehresini ve vahye açık sinesinin heyecanlarını duyar gibi olur.. gök kapılarının gıcırıltılarını, Cibril'in kanat çırpışları içinde, Kur'ân'ın tok sesini muhatapların heyecanlı tavırları arasında duyar ve kendini bir kutlu çağın bereket sağanakları arasında sınılsıklam hisseder; eder de bu umumî armoniye o da gözyaşlarıyla katılır.. ve o güne kadar gönlüne sinmiş Ravza duyusunun, daha bir derince her yanını kuşatması karşısında oracıkta eriyip merkade akmayı düşünür.

Aslında, orada görülüp duyulan her şey çok içlidir. Orada mekân, mekin her şey mutlaka insana bir şeyler fısıldar durur. Âşıkların ağlama ve inlemelerinin yanında, mekânın o tâli'li ama suskun sütunları; muvâcehenin hüznünlü fakat mütebessim hâli; iki adım ötede parmaklıklar arasından hayallerimize doğan mübarek merkadın -hâşâ- metâf-ı kudsiyânın pürvefa bir mihmandar edasıyla gönül gözlerimize tebessümler yağıdırması o kadar sıcak ve tesirlidir ki, içlerinde bu mahrem muameleyi duyan her gönül ölümsüzlüğe erdiğini sanır. Hatta o melekler güzergâhını böyle bir gönülle duyup bu gözle temâşâ edenler için sanki orada canlı-cansız hiçbir şey yokmuş da, sadece mehabet televvünlü bir sessizlik ve ziyaret heyecanıyla umumî bir bekleyiş varmış gibi, o makama adımlarını atar-atmaz kendilerini oranın tesirinde bulur ve onu dinlemeye koyulurlar.. o da onlara

kendi usûlünü, kendi sükûtunu meşk ediyor gibi, onların duygu dünyalarına, o güne kadar asla yaşamamış oldukları en bâkir hisleri aşılır ve ruhlarına elli türlü çağrışım menfezi aralar.

Ravza'nın bağrında insan her zaman, gözlere çarpan ve gönülleri saran bir büyüyle karşılaşır. Hislerinde, düşüncelerinde bir başka âlemin esintilerini duyar.. gönlünün derinliklerinde hayalî kapılardan geçer.. en mahrem iklimlerde dolaşır ve arzın minberinin dibinde Hak beyanıyla şekillenen o ezelî hutbeyi hem de Hatîb'inin ağzından dinliyor gibi dinler ve O'na ümmet olmanın mutluluğuyla yerlere kapanır.

Böyle bir duyuş ve seziş, böyle bir zevk ve heyecan elbette bir inanç, bir kanaat, bir teveccüh ve derince bir sezinin birleşmesinden meydana gelmektedir. O inanç, o kanaat, o teveccüh ve o seziyi yakalayanlar için Peygamber Köyü, Mescid-i Nebevî, âşıklar durağı muvâcehe neler söyler neler söyler..! Evet, konsantrasyonunu tamamlamış ziyaretçiler için Ravza, orada insanların his ve heyecanlarının çok üstünde kendine has hâli, içli sükûtu, vakarlı görünümü ve ledünnî derinliğiyle ötelere hep var olma zevkinin şiirini söyler.. göklerdeki korodan mûsikîler dinletir ve yürekten kendisine yönelenlerin gönülleri korlar salar ve herkese bir aşk u vuslat demi yaşatır. Sonra da yine o derin sessizliğine gömülür ve sizi vuslat otağında hüznü bir yalnızlık melâline terk

eder.. terk eder de, o dakikaya kadar sanki size hiç esrar perdesi aralamamış gibi o kadim bikrinin iffetine bürünür.. bürünür ama, gönüllerinize ikinci çağrının davetiyesini bırakmayı da ihmal etmez.

Sızıntı, Nisan 1998

Mefkûre İnsanı

Çağın insanı, gayesizliğin mefkûresizliğin kurbanı olmuştur. O bazen mefkûresizliğiyle iradesinin üzerine yatarak olduğu yerde kokuşmuş kalmış; bazen de iradî olma adına etrafını yakıp yıkmış, bir anarşist, bir nihilist gibi davranmıştır. Doğrusu o, durgunlaşınca içten içe kendini yeyip bitirmiş, harekete geçince de din, diyanet, ahlâk ve adalet gibi değerleri yıkıp yerle bir etmiştir.. evet, onun kabuğuna çekilip münzevîleşmesi de sosyal çevre ile münasebete geçmesi de hep bir problem olmuştur.

Bu midesi aktif, beyni pasif, hisleri sürekli galeyanda ve kalbinin mevcudiyetinden habersiz cismanî varlığın, gündelik dedikodu dışında kalıcı, ruhlara inşirah verici ve onu geleceğe taşıyıcı kayda değer hiçbir yanı, hiçbir düşüncesi, hiçbir tavrı ve hiçbir projesi yoktur. Zayıf olduğu zaman her şeyi suskunlukla geçirir. Güçlendiği

zaman da değişik tahrip yollarıyla kendini ifade etmeye çalışır; yer yer hazanla savrulan yapraklar gibi esintilere göre şurada-burada sürüklenir durur, zaman zaman da çer çöp gibi sıkışıp kaldığı yerde gelen üzerinden geçer, giden üzerinden geçer.

Yıllar var ki bu meş'ûm hava âdeti insanımızın tabiatı hâline geldi. Evet o, duygusunda, düşüncesinde ve gaye-i hayalinde daralıp, büzüşüp dar bir fânusun içine girmeye razı olduğu günden beri ya aşağılık komplekslerine kapıldı ya da hezeyanlarla boşalmaya çalıştı.. ve her iki durumda da millî karakteriyle savaşıp durdu. Maalesef şimdilerde de bu savaş, daha farklı bir buudda bütün hızıyla devam ediyor. Düşünün ki âlem, yeni bir çağ mülâhazasıyla projeden projeye koşarken biz büyük ölçüde hâlâ birbirini takip eden buhran fasit daireleri (kısrar döngüler) içinde kıvranıp duruyoruz. Düşüncelerimiz dağınık, duygularımız süflî, davranışlarımız tutarsız, yüreklerimiz de merhametsiz.. yığınlar mânâsız gelgitlerin ağında birer oyuncak, toplum her gün ayrı bir mihrap peşinde ve rehberler de gaflet içinde. Öyle ki hangi müesseseye bir göz atsanız, içten içe kaydığını görür ve ürperirsiniz. Evet bir düşünce hayatını ya da ahlâkı, kültürü, sanatı, siyaseti, iktisadı, hukuku içiniz burkulmadan seyredemezsiniz.

Bir dönemde, bizimle aynı kaderi paylaşmış, aynı mazlumiyet ve mağduriyetleri yaşamış çevremizdeki

toplumlar da, bize özeniyormuşçasına, her türlü mesâvîde âdeta bizime atbaşı.. hatta bazı olumsuzluklarda fersah fersah bizim önümüzde oldukları bile söylenebilir. İçten içe birbirini yemeler, sürekli harb u darp, peşi peşine ih-tilaller, her zaman kuvvetin hak üzerindeki hakimiyeti ve şuursuzca taklit bu koskoca dünyanın âdeta alın yazısı. Zaten, kartalların yenik düştüğü bir mücadelede serçe-lerden başka bir şey de beklenemezdi.

Böyle iç içe sadmelerle sürekli sarsılan, sarsıldıkça her gün biraz daha su alan millet gemisini onarıp uzun seferlere hazırlamak için bugüne kadar inanç, azim ve ümidini koruyabilmiş yüksek mefkûreli, uzun soluklu, yaşamasını yaşatmaya bağlamış ve maddî-mânevî füyuzât hislerinden fedakârlıkta bulunabilecek babayiğitlere ihtiyaç var.. birkaç asırdan beri dünyanın üzerine çöken değişik dalga boyundaki tazyikleri, farklı görünümdeki baskıları parçalayıp dağıtacak, hiç olmazsa yumuşatıp hafifletebilecek, polat iradeli babayiğitlere. Kendi kurtuluşlarını kurtarmaya bağlayan, ikbal ve gelecekle-rini başkalarının mutluluğu adına toprak gibi ayaklar altına serebilen; hava gibi herkesin demine damarına karışıp, her bünyede kan gibi deveran edip duran; su gibi hasret ve hararetlerin üzerinde çağlayıp her yana hayat üfleyen; sonra da bütün hareketlerini ruhunun derinliklerinde mefkûreleştirebildiği bir mesuliyete bağlayan; ferdî sorumluluk sınırlarını aşkın bir merhamet iradesi ve

bütün insanlığı kucaklayacak enginlikte bir şefkatle bize yitirdiğimiz ruh ve mânâyı kazandırmaya çalışan; çalışıp son bir kere daha bize insanî muhtevamızı hatırlatan bu yüksek idealler sayesinde öyle zannediyorum ki, bütün insanlığın yüzü gülecek, şu birkaç asırlık muzdariplerin ızdırapları dinecek ve belki de dünya yeniden bir kez daha mihverine oturacaktır.. tabîi bu arada, bunca zamandır mefkûresiz yaşayan âvâre ruhlara da birer örnek teşkil edeceklerdir.

Zaten, insanların müşterek kaderi de, onlara ayrı kalma, ayrı yaşama fırsatını vermeyecek şekilde bir program ihtiva etmektedir. Biz, gözlerimizi yumup kulaklarımızı tıkasak da hâdiseler, aramızdaki pek çok müşterek noktayı değişik yollarla kafamızın içine sokarak bizi, münferit hislerden daha çok müşterek lezzet ve elemeler atmosferine çekip vicdanlarımıza içtimailiğimizi hatırlatmakta. Zira, bizim her hareketimiz, şöyle veya böyle herkesi alâkadar ettiği gibi, âlemin en ücrâ bir köşesinde meydana gelen herhangi bir hâdisе de bizi alâkadar etmektedir. Böyle bir iç içelik, biraz da insanın insan olmasından, onun duygularından, düşüncelerinden ve uzak-yakın çevresinde cereyan eden hâdiselerin müşterek tesirinden, sözün özü başkalarıyla beraber yaşama kaderinden ve paylaşma konumunda yaratılmış olmasından kaynaklanmaktadır. Aslında insanoğlu, fıtratının bu ölçüde cebrî beraberliğe programlandığı sırrını kavrayabilse,

kaderin hükmünü de yanına alarak daha hızlı hareket edebilir. Ayrıca o, niyet ve iradesiyle kendini bu tabii akışa saldığı takdirde, tabiiğe aklı, mantıkî ve iradî bir derinlik de kazandırarak, bir yandan insan olma esprisini ortaya koyarken, diğeryandan da dileme ve niyet etme sevabını elde edecek ve iradesini kendi ebedileşme mefkûresini çözen bir anahtar hâline getirecektir.

Onun içindir ki, “ebed-müddet” var olmayı düşünen herkes, mutlaka başkalarını da kurtarıp kucaklamayı ülkü edinmelidir ki, ebediyet yolunda kurtarıp kucakladığı herkes tarafından da kucaklanabilsin. Bunun aksine, kendi kurtuluşlarını başkalarını yıkma üzerine bina eden bencil, harîs ve merhametsiz ruhlar, sevmedikleri gibi sevilmemişler ve her kesim tarafından istiskal edilegelmişlerdir. Ayrıca, yararlı insanın yararı herkesten evvel kendine, zararlı insanın zararı da kendinedir. Tabiatında yararlı olma cevheri bulunan bir insan, tabiat ve karakterini sergileyip gönlünün diliyle kendini ifade ettiği her yerde, granitler gibi en sert gönüllerde bile taht kurabilmiş ve herkesin “vird-i zebânı” olagelmıştır.

Bencil, hırslı, kindar, merhametsiz davranan ve kendi varlığını sürdürme adına, yarasalar gibi hep harabeleri kollayan muhteris kimseler, hep ferdî dünyalarının dar mahbesinde kalmış ve müşterek bir dünyanın enginliğini hiçbir zaman duyamamışlardır. Hatta onlar o kendi daracak âlemlerinde bile asla huzur içinde olamamışlardır.

Kalb ve vicdanlarında her zaman kaybeden bu insanlar, her şeyden evvel kendi içlerinde insan olma değerlerini kurutmuş ve kalblerini öldürmüşlerdir.

Evet, sadece kendilerini düşünüp başka herkese karşı kapalı yaşayan bu kimseler, birer miskinlik örneği ve ölüm-hayat arası sürüm sürüm öyle canlı cenazelerdir ki, ne hayatın sıcaklığını duyabilirler ne de yaşatmanın hararetini.

Gerçek hayat, bugünün ve yarının insanları düşünülerek planlanan ve onlar için yaşama gayesiyle mefkûrelendirilen hayattır. İşte baştan sona kadar hayatın her basamağına hakim olan böyle bir şuur, bir idrak, bir his, hakikî insan olma karakterinin tam resmi ve hadd-i tâmmıdır. Bu öyle bir resimdir ki, firasetle ona bakabilen herkes, bu fotoğrafın arkasında bütün bir varlıkla ne derin ve ne sıcak bir alâkanın bulunduğunu rahatlıkla görebilir. Bu resimde, insan, hem kendine hem de başkalarına kalb gözüyle bakar ve bakıp gördüklerini de vicdanın kadirşinaslığı ile değerlendirir. İşte insan böyle bir bakış zaviyesi sayesinde, kendi iç dünyasını daha iyi temâşâ ettiği gibi, aynı menşurla çevresini de daha yakından görüp tanıma imkânını yakalar ve herkesi, her şeyi daha mülâyim, daha yumuşak ve daha sıcak bulur. Ne var ki, böyle bir iç derinlik, hemen birdenbire elde edilemez. O, vicdanlarımızın derinliklerinde uzun bir mayalanma

döneminden sonra ortaya çıkan bir merhamet tezahürü ve gönlün dilinden bir insanî çağrıdır. Bu çağrı, gönül adamının vicdanından fışkırır, her yana kendi boyasını çalar ve zamanla da her şeyi kendi diliyle konuşturmaya başlar. O doğrudan doğruya kalbden yükseldiği için de dıştaki şerarelerden ve şurada-burada havayı kirleten parazitlerden de asla müteessir olmaz.

Göklerde ve yerde hüsnükabule açık, iman esaslı, ih-san derinlikli bu çağrıya, bir gün bütün ruhanîlerin saygıyla yöneleceği, gök kapıları aralanarak ona iltifat ve teveccühlerin yağıcağı muhakkaktır. İşte esas o zaman bütün gönüller merhametle atacak, merhametle düşünecek, merhametle konuşacak, merhametle davranacak ve bütün varlığı merhametle kucaklayacaktır.. ve zannediyorum, yeryüzü, bu ölçüde bir merhametin pırıl pırıl aynası hâline geldiği işte o gün bizler de, hayatı daha içten sevecek, sevdirecek ve başkalarına ebedileşme yollarını gösterme uğrunda nefsimize ait hasis şeylerden bütün bütün sıyrılarak, vicdanın müşâhede ufkuyla hem kendimizi hem de bizim dışımızdakileri daha farklı görebilme zaviyesini yakalamış olacağız; yakalamış olacak ve sadece yapabileceğimiz iyilik ve güzellik düşüncesiyle yetinmeyip, elimizden gelmeyen iyiliklere, güzelliklere de ulaşmaya çalışacak ve bu konuda sürekli erilmez zirvelerin hülyalarıyla oturup-kalkacağız. Ulaşılmazlar ulaşırlır hale gelince “tahdîs-i nimet”le gürleyecek; takatimizin

sınırlarını zorlayan aşkın mefkûreler karşısında da hep ümitten soluklarımızı imanla kanatlandırarak aktif bekleyiş içinde olacağız.

Her halde iyilik aşkıyla kendi sınırlarını zorlayan böyle bir ruhî seviye, insanın en derin yanı ve kayda değer en engin yönü olsa gerek. O, bu yanı ve bu yönüyle Hak katında da, halk katında da değerler üstü değerlere ulaşacaktır ki, işte onun “ahsen-i takvîm”e mazhariyeti de bu derinliği itibarıyladır. Bu ölçüde, Allah ile iyi münasebetin neticesi olarak herkese karşı duyulan böyle bir alâka, ferdiyet planında bir mefkûre; “Beni şehit eyle, milletimi aziz eyle.” sözleriyle seslendirilen düşünce yüksek bir millî mefkûre; “Milletimin imanını selâmette görürsem Cehennemin alevleri içinde yanmaya razıyım.”⁸ ifadeleriyle dile getirilen civanmertlik aşkın bir mefkûre; hayatına kastedenlere karşı; “Allah’ım ümmetimi bağışla, onlar beni bilmiyorlar.”⁹ kelimeleriyle ifade edilen âlemşümül şefkat ise mesuliyet eksenli, merhamet derinlikli kuşatan bir mefkûredir.

Kanaatimce, toplumumuzun şimdilerde, şuna-buna değil, bu ölçüde mefkûre kahramanlarına ihtiyacı var. Önce kendi milletimize, sonra da bütün bir insanlığa merhamet duygusuyla ellerini uzatabilen ve ellerini Rabbine

⁸ Bediüzzaman, *Tarihçe-i Hayat* s.616 (Tahliller).

⁹ Buhârî, *enbiyâ* 54; Müslim, *cihâd* 104-105..

her kaldırışında başkalarını dileyen mefkûre kahramanlarına. Böyle büyük bir ihtiyacı başkaları karşılayamayacağına göre, konumumuzun gereği kendi içimizden başlayarak onu seslendirmek de yine bize kalıyor.

Sızıntı, Ekim 1998

Bir Gönül İnsanı Portresi

Gönül insanı, ufku, inancı ve davranışlarıyla tam bir ruh ve mânâ kahramanıdır. Onun derinlik ve enginliği, bilgi ve müktesebatıyla değil; gönül zenginliği, ruh safveti ve Hakk'a kurbeti itibarıyladır. Ona göre, bilgi adına ortaya atılan ilimlerin kıymeti, insanı hakikate ulaştırmada rehberliği ölçüsündedir ve yine ona göre, varlık, eşya ve insan gerçeğini anlamamıza yardım etmeyen malûmatın ve hele, pratik yararı olmayan nazari bilgilerin hiç mi hiç önemi yoktur.

Gönül insanı, kalbî ve ruhî hayata programlı, maddî-mânevî bütün kirlerden uzak durmaya kararlı, cismânî ve bedenî isteklere karşı her zaman teyakkuzda; kin, nefret, hırs, haset, bencillik ve şehvet gibi hastalıklarla mücadele azmiyle gerilmiş tam bir tevazu ve mahviyet âbidesidir. O her zaman hakkı tutup kaldırma peşinde; mülk ve

melekût âlemiyle alâkalı duyup hissettiklerini başkalarına duyurma iştiyakıyla yanıp tutuşan bir diğergâm, olabildiğine sabırlı ve temkinli; konuşup gürültü çıkarmadan daha çok, inandıklarını yaşayan, yaşadıklarıyla başkalarına da örnek olan bir iman ve aksiyon insanıdır: o, durdurak bilmeden sürekli koşar.. Hakk’a yürüyenlere yürümenin âdâbını öğretir.. iç dünyası itibarıyla her zaman ocaklar gibi cayır cayır yanar ve yanarken de asla gam izhar eylemez; eyleyip ağyârı âhına âgâh kılmayı düşünmez.. her zaman içten içe yanar ve kendine sığınanların ruhlarına hararet üfler.

Gönül insanının hedefinde hep ötelere tülünür durur. O, Hak rızasına bağlanmış, sürekli ilerleyen ve sürekli mesafelerle yaka paça olan öyle bir iman insanıdır ki, matlûbuna ulaşacağı ana kadar hep bir küheylan gibi koşar; koşarken de herhangi bir beklentiye girmez.

Gönül insanı, öylesine içten bir hakikat eridir ki, oturup kalkar sürekli yeryüzünde hakkı ikame etmeyi düşünür ve onun hatırı söz konusu olduğunda da rahatlıkla bütün arzularından, isteklerinden vazgeçebilir. O, herkeşe sinisini açar, herkesi şefkatle kucaklar ve toplum içinde hep bir sıyanet meleği görüntüsü sergiler. Ne var ki, Allah’tan başka kimseden de bir şey beklemez. Tavırları, davranışları itibarıyla herkesle uyum içinde olmaya çalışır; hiç kimseyle cedelleşmez, hiç kimseye karşı düşmanlık beslemez. Zaman zaman kendi içtihatları, kendi

düşünceleri ve kendi mesleğine, meşrebine göre bir kısım tercihlerde bulunsa da, kat'iyen başkalarıyla rekabete, sürtüşmeye girmez. Aksine, dini, ülkesi, ülküsü adına hizmet eden hemen herkesi sever.. bütün olumlu faaliyetlerinden ötürü herkesi alkışlar.. alkışlar ve hem onların anlayışlarına hem de konumlarına saygılı kalmaya alabildiğine itina gösterir.

Gönül insanı, kendi gayret ve aktivitelerinin yanında, Cenâb-ı Hakk'ın tevfik ve inayetine de fevkalâde önem verir.. her hareketinde tevfiğe mazhar olma yollarını araştırır.. Kur'ân'da, Allah'ın inayetine vesile sayılan birliğe-beraberliğe olağanüstü ihtimam gösterir.. hareket çizgisi doğru olan hemen herkesle müşterek bir iş yapmaya koşar.. dahası, böylesine bir vifak anlayışı adına çok defa kendine rağmen bir yol izler. Birlikte rahmet olduğunu, ihtilâf ve iftirakla bir yere varılamayacağını düşünür, alabileceği herkesin himmetini yanına alır ve hep ilâhî inayet sağanaklarına açık durmaya çalışır.

Gönül insanı, bir Hak âşığı ve Hak rızası sevdalısıdır. Nerede ve hangi şartlar altında olursa olsun bütün hareketlerini O'nun hoşnutluğuna bağlar.. O'nu memnun etme yolunda ölesiye bir hırs gösterir.. ve böyle bir hedefe ulaşmak için de bütün varını feda edebilir, dünyevî-uhrevî her şeyden vazgeçebilir. Gönül insanının düşünce dünyasında “benim yapmam”, “benim başarmam”, “benim sonuçlandırmam” ... gibi merdud mülâhazaların

asla yeri yoktur. O, yerine getirilmesi gerekli olan şeyleri kim yaparsa yapsın, kendi yapmış gibi memnun olur, onların başarılarını kendi başarıları sayar ve arkalarında yürür.. öncülük yapma şeref ve pâyesini de onlara bırakır. Dahası, iman ve insanlığa hizmet yolunda başkalarının kendinden daha başarılı, daha liyakatli olabileceklerini düşünerek, onlara daha rahat hareket etme ortamı hazırlar; sonra da bir adım geriye çekilip, “insanlardan bir insan olarak” yoluna devam eder.

Gönül insanı, her zaman kendiyle yaka-paça ve kendi ayıplarıyla meşgul bulunduğundan kimsenin eksiğiyle-gediğiyle uğraşamaz/uğraşmaz. Başkalarıyla uğraşmak bir yana, her fırsatta iyi bir insan olma örneği sergileyerek, onları daha yüksek ufuklara yönlendirir ve herkese bir hüsnümisal olur: İnsanların ayıplarına kusurlarına göz yumar.. onların olumsuz tavırlarına tebessümle karşılık verir, kötülüklerini iyilikle savar ve elli defa rencide edilse de, bir kerecik olsun kimseyi kırmayı düşünmez.

Gönül insanı, hayatını iman-ı kâmil yörüngeli ve ihlâs donanımlı yaşamayı en birinci mesele bilip, duyguları, düşünceleri ve davranışları itibarıyla öylesine Hak rızasına kilitlenmiş bir hakikat eridir ki, bütün dünya ve “mâsivâ”yı ona verseniz, yine de onu kat’iyen hedefinden döndüremezsiniz; hatta Cennetlerle bile ona yol ve yön değiştiremezsiniz.

Gönül insanı, aynı yolda yürüyüp, aynı mefkûreyi paylaşanlarla asla rekabete girmez.. onlara karşı kat'iyen kıskançlık duymaz.. aksine, onların noksanlarını giderir, eksiklerini tamamlar.. ve onlara karşı hareketlerinde hep bir vücudun uzuvlarından herhangi bir organmış gibi davranır: Tam bir îsâr rûhuyla, makam, mansıp, pâye, şöhret, nüfûz, müessiriyet... gibi maddî-mânevî hemen her konuda yol arkadaşlarını öne çıkarır ve kendi gerilerden gerilere çekilerek onların başarılarının dellalı gibi davranır, mazhariyetlerini alkışlar ve muvaffakiyetlerini de bir bayram sevinciyle karşılar.

Gönül insanı, çok defa kendi yol ve yöntemine bağlı kalıp bütün faaliyetlerini şahsî mizaç ve mezakı çizgisinde götürse de, başkalarının düşünce ve hareketlerine karşı hep saygılı kalmaya çalışır.. paylaşmaya, beraber yaşamaya açık durur.. oturur kalkar aynı mefkûre insanlarıyla müşterek hareket etme yollarını araştırır.. müşterek projeler geliştirir.. ve “ben” yerine “biz”i ikame etme gayreti gösterir.. dahası, başkalarının mutluluğu yolunda rahatlıkla kendi saadetini feda edebilir.. ve bunları yaparken de kimseden herhangi bir teveccüh beklemez.. hatta böyle bir beklentiye girmeyi kendi hesabına bir sukût sayar; sayar da, yılandan-çıyandan kaçtığı gibi önde görünmekten, namdan-şandan kaçır ve unutulma murâkbesine dalar.

Gönül insanı, kimseye tecavüz etmez, saldırıya saldırıyla mukabelede bulunmaz. En kritik durumlarda bile hep “itidal-i dem”le hareket eder ve ne olursa olsun, bir gönül eri olmanın gereklerini tamı tamına yerine getirmekten asla geri durmaz. Her zaman fenalıklara karşı iyilikle mukabelede bulunur.. kötülükleri kötülerin işi sayar ve bir iyilik âbidesi gibi davranır.

Gönül insanı, hayatını Kur’ân ve Sünnet çizgisinde Hak dostluğu (vilâyet), takva, azimet ve ihsan şuuru çerçevesinde yaşar.. benlik, gurur, şöhret gibi kalbi öldüren hislere karşı sürekli tetikte bulunur.. kendine nispet edilen güzellikleri “her şey O’ndan” deyip gerçek Sahibi’ne verir.. iradeye vâbeste işlerde de her zaman “ben”den kaçır, “biz”e sığırır.

Gönül insanı, hiç kimseden korkmaz. Hiçbir hâdise karşısında telâşa kapılmaz; “Allah’a dayanır, sa’ye sarılır, hikmete râm olur.” ve doğru bildiği şeylerden asla geriye durmaz..

Gönül insanı, kimseye gücenmez; hele Hakk’a dilbeste olanlara kat’iyen kırılmaz. Yol arkadaşlarını herhangi bir fenalık içinde gördüğünde onlardan uzaklaşmaz.. perdeyi yırtmaz.. onları utandırmaz; utandırmak bir yana, böyle bir fenalığı gördüğünden ötürü büyük bir hata işlemiş gibi kendini kınar ve kendine sorular yöneltir.

Gönül insanı, mü'minlerin farklı yorumlara açık tavırlarından dolayı onlar hakkında sûizanda bulunmadan kaçınır; görüp duyduğu şeylere iyi yorumlar getirir ve kat'iyen olumsuz mülâhazalara girmez.

Gönül insanı, hareket ve faaliyetlerini, bu dünyanın bir ücret yeri değil de, bir hizmet mahalli olduğu mülâhazasına bağlar.. ve her zaman memur bulunduğu sorumlulukları fevkalâde bir disiplin içinde yerine getirir.. netice ve sonuçla meşgul olmayı da Hakk'a karşı bir saygısızlık sayar. O, dine, imana ve insanlığa hizmeti, Hak rızası yolunda en büyük bir vazife bilir ve ne kadar büyük işler başarsa da, bundan nefsi adına maddî-mânevî herhangi bir pâyeye çıkarmayı hiç mi hiç düşünmez.

Gönül insanı, ne düzeninin bozulmasından ye'se düşer, ne de bütün insanların ona karşı olmasından dolayı sarsıntı yaşar.. "Bu dünya, darılma dünyası değil, bir dayanma âlemdir." diyerek dişini sıkar, sabreder, maruz kaldığı durumlardan kurtulmak için de alternatif çıkış yolları arar ve en kritik anlarda dahi değişik stratejiler üreterek hep azm ü ikdamda bulunur.

İnsanî değerlerin hor görüldüğü, dinî düşüncede kırılmaların yaşandığı, her taraf başıboşların gürültüleriyle inlediği günümüzde, başka bir şeye değil, bu kabîl gönül insanlarına hem de hava kadar, su kadar ihtiyacımız olduğunu bir kere daha hatırlatıp bu faslı da noktalayalım.

Sızıntı, Ağustos 2000

İnanan Sarsılsa da Devrilmez

“Gevşeklik göstermeyin, tasalanmayın;
Eğer iman ediyorsanız üstünsünüz.”¹⁰

Hâlihazırdaki tablo oldukça ürpertici; ancak iman, ümit ve Allah’a teveccüh sayesinde aşılmayacak gibi de değil. Eğer insan, güneşe doğru yürür veya uçarsa, gölgesini arkasına almış olur; sırtını güneşe dönerse bu defa da gölgesinin arkasında kalmış olur. Bu itibarla gözlerimiz hep sonsuz ışık kaynağında olmalıdır. Evet her şey, Âkifçe ifadesiyle: Allah’a dayanıp, sa’ye sarılıp, hikmete râm olmaktan geçmektedir. Ülkede iç içe kriz yaşandığı bir gerçek; ancak, sebepleri bilinip, iman, ümit ve azimle karşı çıkıldığında, bu kabîl krizler hemen her zaman aşılmış; aksine problemler vehim ve hayallerle köpürtülüp

¹⁰ Âl-i İmrân sûresi, 3/139.

ya da onlar üzerinde politika yapıldığında şişmiş, büyümüş, olduğunun üstünde bir görünüme ulaşmış ve psikolojik tahribatıyla içinden çıkılmaz hâle gelmiştir.

Günümüzde, tarihî tekerrürler devr-i dâimlerinden biriyle daha karşı karşıya bulunuyoruz; her tarafta üst üste felâketler, her yerde toplumu sarsan musibetler; depremler, seller, yangınlar, trafik faciaları ve bilmem daha ne belâlar.! Sonra değişik türden zulümler, istibdatlar, komplolar, cinayetler, vicdanlara baskılar.. ve onca mazlumiyetlere, mağduriyetlere rağmen “belâ-yı dertten” ah etmeyen iradesizler, sessizler.. buna karşılık insanlara zulüm ve gadirde bulunan, zulmederken de ağlayıp-sızlayıp mazlumu haksız göstermeye çalışan şarlatan zalimler.. değişik sâiklerden ötürü her zaman öfkeyle oturup-kalkan muvazenesiz yığınlar; onları her an biraz daha şiddete, hiddete iten farklı çevreler: Mütegallipler, vurdumduymazlar, idare bilmezler ve tahrikçiler.. aldatmayı akıllılık, hırsızlığı mârifet sayan hortumcular; hortumculardan pay alan fırsatçılar.. teşriî masûniyete sığınan haramhor ahlâkzedeler.. tekvinî masûniyet (!) gücünü “Hak kuvvettedir.” deyip sonuna kadar kullanan Yezid ve Şimîrîzâdeler.. rüşvetçiler, irtikapçılar, ihtilâşçılar, silah kaçakçıları, uyuşturucu şebekeleri ve uyuşturucular.. ve daha adı konmamış ne mel’un organizasyonlar..!

Evet, bugün hemen her bucakta ürperten bir hazan ve her yerde insanî değerler ayaklar altında; ne insana

saygı var ne de evrensel değerlere. Üç-beş tane saygılı gibi davranan bulunsa da, onlar da gösterdikleri saygıya ücret peşinde. Kitleler, her kesimiyle hemen her yerde yığın telâkki edilmekte; yığınların hâli ise en acı şekliyle gelip yüreklere oturmakta. İş-aş-ekmek vaadi seçim zamanlarında sıkça duyulan sözlerden. Bugüne kadar onunla da yüz yüze görüşüp tanışma imkânı olmadığından şimdilerde o türlü vaatlere de kimse itibar etmiyor. Her yerde ilim Allah'a emanet!. Mârifet Kafdağı'nın arkasında.. sanat ideolojilere kavaslık yapıyor.. pek çoğu itibarıyla ilim yuvaları taklide teslim.. hakikat aşkı, ilim tutkusu, araştırma şevki iltifat görmeyen gayretler.. iltifat görmeyen bir kısım gayretler de ihtimal birer hobi-den ibaret.. bugünümüzü-yarınımızı emanet edeceğimiz hayatî müesseselerde hayattan eser yok.. propagandalara bakınca, dünyalara yetecek kadar bir güce sahip gibiyiz; oysaki realiteler bir kasabaya bile yetmediğimizi haykırıyor. Ahlâkî değerler, sorumluluk duygusu, hak düşüncesi, adalet mülâhazası açısından dünya standartlarının çok çok altında olduğumuz apaçık: Çoğumuz itibarıyla ne ar, ne hayâ, ne hakka saygı ne de düşünceye hürmetimiz var.. Allah korkusu, fazilet hissi çoktan unutulmuş.. kuldan utanma ise şimdilerde o can sıkıcı duygudan da (!) kurtulma peşindeyiz.. bir yığın kalbsizler, ruhsuzlar hâline geldiğimiz yüzlerimizden okunuyor; çoğumuzda ne merhamet ve şefkat hissi ne de hürmet duygusu kaldı. Dini, diyaneti eski-püskü, partial bir müessese kabul

edenlerin sayısı hiç de az değil.. her yerde dinî duygular harap, dindarlık makhur; her tarafta lâubâlilik ve ahlâkî çöküntü; her yanda iç içe hıyanet ve her bucakta âh u efgân.. insanî duygular açısından erozyona uğramış ruhlarda hissizlik, hareketsizlik.. veya “Âlemi ben mi kurtaracağım?” mazeretleri.. müteessir gönüller heyecanlarının esiri ve muvazenesiz.. “Gün bugündür, dem bu demdir.” diyenlerin sayısı belli değil.. hayatını köşe dönme-ye veya köşe kapmaya bağlamışların adedini Allah bilir. Bütün bunlara karşılık azıcık duyan ve düşünen kafalar ise, kaba kuvvetin balyozları altında inim inim.. millete hizmet edenlerin kaderi ezilmek ve samimiyetle çarpan sinelere karşı her köşe başında ayrı bir şeytanî tuzak.. şimdilik sessiz duranlara bir şey diyen yok.. yarın, öbür gün ne olacak, onu da bekleyip göreceğiz...

Hemen her fırsatta iman, İslâm ve insanî değerlerin karşısına çıkan marjinal fakat çığırtañ bir kesim var ki dine, imana düşman oldukları kadar hür düşünceye, gerçek demokrasiye, insan haklarına karşı da fevkalâde saygısızlar. Bunlar, kendilerine ters gelen her düşünce, her görüşe karşı hemen savaş ilân etmekte; farklı görüş taşıyan hemen herkesi karalamakta; haysiyetleriyle, şerefleriyle oynamakta, hatta baş edemedikleri düşünceleri kontrgerillâlarla ortadan kaldırmak muhalif her sesi kesmekte. Hele bunların içinde öyle tipler var ki ne fikir namusu tanır ne de ruh iffeti. Bugün doğru

dediklerine yarın rahatlıkla yalan diyebilir; bugün alkışlayıp göklere çıkardıklarını yarın yerin dibine batırabilirler. İki yüzlü bu fitrat garibelerinin hiç değişmeyen bir yanı varsa o da, her zaman yüzüp gezmeleri ve her zaman yılan gibi zehirlemekten lezzet almalarıdır. Hele bazılarında bir küfür yobazlığı var ki hiç sorma!. Ne Allah bilir ne de Peygamber tanır.. bunlar basiretleri açısından kördürler görmezler, kulakları sağırdır işitmezler. Ne ruhla münasebetleri vardır, ne de beyinle ciddî bir alâkaları, ne Allah'a karşı saygı taşırlar, ne de Peygamber hürmeti bilirler.. çoğu öyle mük'ap cahildir ki; bilmezler, bilmediklerini de bilmezler, ama kendilerini bilir sanırlar.

Hâsılı, bugün, olmamasını arzu ettiğimiz ne kadar menfilik varsa, her yerde diz boyu, hatta ondan da öte; yıllardan beri milletçe beklediğimiz şeylere gelince onlardan da hiç mi hiç haber yok. Manzara bu olunca, ümitlen, azimden söz etmek de oldukça zor; ama biz milletçe bu zoru aşma mecburiyetindeyiz. Bugün başımıza gelenler, gelecekte de katlanarak karşımıza çıkabilir.. ülke bir baştan bir başa mezaristan hâlini alabilir.. milletin azmi, ümidi tıpkı bir kefen gibi onun başına geçirilebilir.. ırmaklar Revân Nehri'ne, çöller Kerbelâ'ya, düşmanlar Şimîr'e, aylar muharreme dönüşebilir.. kundaklamayı kundaklamalar takip edebilir.. dev yangınlar olabilir, yangınlar evlerimizin-barklarımızın yanında, beklentilerimizi, plânlarımızı da kül edebilir.. dost-düşman herkes

bizi yalnız bırakabilir; yalnız bırakmaktan da öte hiç ummadığımız kimselerce arkadan hançerlenebiliriz. Evet, işte düşmanların böyle esirip köpürdüğü, dostların vefasızlık gösterip bizi bütün bütün terk ettiği durumlarda dahi kat'iyen teslim olmamalı, eğilmemeli; iman ve ümitlerimizle dayanarak dimdik ayakta durmalı ve bir küheylan gibi hız kesmeden çatlayıncaya kadar koşmasını bilmeliyiz.

Hatta hâlihazırdaki fecâyî ve fezâyî şimdikininkat katına ulaşsa.. etrafımız âh u efgân ile inlese.. çevremizdeki çılgınlıklar gidip tâ âsumana dayansa.. yaşanan ızdıraplar magmalar gibi köpürüp yüreklere vursa ve bütün bir millet çaresizlikle kıvranıp dursa.. düşünen başlar üzerinde kılıçlar kavisler çizse, beyinler balyozlarla ezilse.. dört bir yanda sadece zalimlerin “hayhuy”u duyulsa.. en canlı, en temiz vicdanları simsiyah bir yeis sarsa.. hanlar devrilip hânümanlar yerle bir olsa.. ay batsa, güneş sönse, nazarlarla beraber gönüller de karanlığa gömülse.. kuvvet gemi aزیya alsa, hak kaba kuvvetin paletleri altında kalıp ezilse.. her yerde dişli dişini gösterip gezse, zayıf dilini tutup sessizlik murâkabesine dalsa.. bütün mukavemet-siz ruhlar bir bir yıkılsa ve kalbzedeler üst üste devrilse...

Her şeye rağmen biz duruşumuzu, tavrımızı değiştirmeden konumumuzun hakkını vermeli, yerimizde durmalı, herkesin başvuracağı bir güç, bir ümit kaynağı olmalı ve sönmeye yüz tutan bütün meş'aleleri yeniden tuşturmaya çalışmalıyız.

Allah’a inancımız tam ise, ümit, azim, kararlılık şiarımız olmalı; millete hizmet de vazifemiz. O kadar Hakk’a saygı duymalı ve o denli hayatımızı başkalarının mutluluğu içinde görmeliyiz ki, yemeyip yedirdiğimizi, giymeyip giydirdiğimizi ve kendimize rağmen yaşadığımızı görenler, emanette emin bir kısım kimselerle karşılaşmanın mutluluğunu yaşasınlar. Biz o denli nezih yaşamalıyız ki; haramlar, gayri meşrular değil hayatımızı, rüyalarımızın ufkunu bile kirlfetmemeli.. aslında böyle bir kirlenme, kim bilir belki de hiç beklenmedik şekilde ne irtifa kayıplarına sebebiyet veriyordur..! Konumunun hakkını veremeyip bulunduğu noktadan kayanların iflâh olduğu hiç görölmemiştir. Kaldı ki biz, değil bir kısım dünyevî mülâhazalar, yaşama sevdasını ya da menfaat ve çıkar düşüncesini dahi intihar sayma konumundayız. Dahası biz Cennet’i bile kulluğumuza gaye yapmaktan kaçınmalı ve bütün gönlümüzü Hak rızasının engin vâridâtına bağlayarak şahsî isteklerimize karşı kat’î bir tavır alma durumundayız. Hiçbir zaman almayı düşünmeden hep vermeli, geriye döneceğini beklemeden de sürekli ihsan da bulunmalıyız.. ve “Cânan” deyip sefere azmettiğimiz bu kutlular yolunda hiç ama hiç mi hiç “can” sevdasına düşmemeliyiz.

Dünden bugüne bu kutlular yoluna baş koyanlar dört bir yanda düşmanlık duygularının körüklendiği, dost gönüllerin bile vefasızlık edip hasımları sevindirdiği,

varlığını kine, nefrete bağlamış ruhların dış gıcırdatıp hiddetle üzerlerine geldikleri durumlarda bile ne yeis, ne sarsıntı, ne öfke ne de düşmanca duygularla onlara karşılık vermeyi düşünmemiş; kötülükleri hep iyilikle savmış; fena muameleleri hüsnühâl, yumuşak beyan ve farklı ihsanlarla rehabilite ederek, âdeta bütün kırılmaları ve tahribatı tamire çevirmiş ve yıhma düşüncelerine yapma hamleleriyle mukabelede bulunmuşlardır. Bu itibarla da –maâzallah– bir gün ülkede her şey alt-üst olsa, yığınlar gidip karanlıklara gömülse, yollar harap olup köprüler yıkılsa; bu insanlar paniklemeyi inanç ve iradelerine karşı saygısızlık sayarak yeis ve durgunluk içinde ölüm görüntüleri sergilemektense, başkalarının yaşama hislerini harekete geçirmek için uçma gayretlerinde bulunacak ve her hâleriyle, yürüyelebilene yolların açık olduğunu haykıracaklardır.

Ben inanıyorum ki, bu azim kahramanlarına, bugün olmasa da yarın mutlaka bir inayet eli uzanacak.. yollarını kesen tipi-boran dinecek.. kar-buz eriyip gidecek ve çevrelerindeki birkaç asırlık o kupkuru çöller Cennetlere dönecek ve mutlaka talih onlara da gülecektir.

Yeis, yol kesen bir gulyabanî, acz ve çaresizlik düşüncesi ise ruhu öldüren birer hastalıktır. Şanlı geçmişimizde yol alanlar, hep imanla, ümitle yol almışlardır. Kendini acz ve ümitsizliğe salanlar da yollarda kalmışlardır. Hissizler, hareketsizler yol alamazlar.. uyuyanlar

hedefe ulaşamazlar.. hele azmini, iradesini yitirenler asla uzun zaman ayakta kalamazlar.

Şimdi eğer, yarınlarımızı düşünüyor ve dipdiri geleceğe varmayı düşünüyorsak, yolların yürünerek alınabileceğini ve zirvelere azim, irade ve plânlarla ulaşılabilceğini asla hatırdan çıkarmamalıyız. Ulaşılmaz gibi görünen zirveler şimdiye kadar defaatle aşıldı; defaatle yüksek tepeler azmin, iradenin ayaklarına yüz sürdü ve onlarda ulaşılmaz şahikalara ulaşma azmini coşturdu. Aslında hangi devirde olursa olsun yürüdüğü yolun, yöneldiği gayenin ve dayanıp bel bağladığı kuvvetin farkında olanlar bu şuur ve kendi iç dinamikleri sayesinde tekrar tekrar o zirveleri aşmış ve o şahikalara ulaşmışlardır. Arz onların ayaklarının altında küçüldükçe küçülmüş, gökler onların irfanlarına sine açmış, mesafeler onların gayretlerine selâm durmuş ve karşılarına çıkan engeller de onları hedefe taşıyan birer köprü hâline gelmiştir.. evet bu babayiğitler karşısında karanlıklar her zaman bozgun yaşamış, musibetler rahmete inkılâp etmiş, sıkıntılar kurtuluş yolu olmuş, tazyikler de birer terakki rampası...

İşte böyle birinin bugününü bütün bütün yıksalar, o yönelir yarınlara ve yoluna o kulvarda devam eder; yarınlarını da yok etseler atını mahmuzlar ve öbür günlere koşar. Baş edemezler böyle biriyle ve edememeli de. Zira o imanı, azmi, ümidi sayesinde, bozgunlar yaşadığı ya da yıkıldığı durumlarda bile hep bir başka

muvaffakiyet ve zaferin projeleriyle serinlemiştir. Ve yine böyle biri, önünde kinlerin, nefretlerin kudurup durduğu, ufkunu üst üste karanlıkların sardığı anlarda bile asla ümitsizliğe düşmemiş ve paniğe kapılmamıştır. Zira o, ne sadece dün, ne bugün ne de yarındır. O bütün bu zamanların hepsine sözünü geçirme konumunda bir “sahibülvakt” ve bir “ibnüzzaman”dır.¹¹ Bilir yaşadığı zamanın dilini, bildiği gibi dinin ruhunu, Kitab’ının esrarını. Görüldüğü ve hissedildiği her yerde hatırlatır Saadet Çağrı’nın insanlarını. O, duyguları, düşünceleri, iffeti, ismeti, vefası, sadakati ve eğilip bükülme bilmeyen sağlam karakteriyle âdeta granitten bir âbide gibidir; çevresinde her şey üst üste devrilse –alimallah– tırnak kadar bir parçası dahi kopup düşmez.

Öyle ümit ediyoruz ki; işte bu sağlam karakter sayesinde, bugün olmasa da yarın mutlaka, hicranla yanan sinelerin hicranı dinecek, asırlardan beri iki büklüm yaşayanlar bellerini doğrultarak var olduklarını haykırarak, zulmetlere yenik ruhlar dirilip çevrelerini saran karanlıkları kovacak ve herkes olağanüstü bir gayret ve performansla kendi ruh ve mânâ köklerinin kılavuzluğunda bütün engelleri aşarak, özüyle bütünleşip talihinin zirvesine ulaşacaktır.

Sızıntı, Mayıs 2001

¹¹ Tasavvufta bu kelimelere yüklenen farklı mânâlar mahfuz, “sahibülvakt” içinde bulunduğu dönemin hâkimi, “ibnüzzaman” da kendi çağının çocuğu, demektir.

Örnekleri Kendinden Bir Hareket

Bu yazıda, anlatılması bir vefa borcu, dile getirilmesi çok zor bir destandan söz etmek istiyorum. Ama bilmem ki, rüşeymleri, filizleri ve fideleriyle dünyanın dört bir yanını tutmuş önemli bir ihyâ hareketini bu ölçüdeki bir makale çerçevesinde ifade etmek mümkün olabilecek mi? Hiç zannetmiyorum... Bu konudaki bilgim videolar-daki müşâhedelerimden ibaret; olaya şahadetim duyduklarıma bağlı; kalemim karîhama esir; olup bitenlerin ifade edeceği mânâ bilmem hangi zamana merhun.. şimdi bu şartlar altında ne anlatılabilir onu siz söyleyin. Bu itibarla da, benim konu ile alâkalı yapıp edeceğim ol-sa olsa bir gül ya da bir çiçeğin resminde umum gülleri, çiçekleri anlatmaya yeltenme gibi bir şey olabilir. Bu ise, ölü bir gül resminde koca bir gülistan ve çiçek bahçesi-ni, hem de her bir gül ve çiçeği özel deseni, farklı şivesi

ve çarpıcı edâsıyla anlatmaya kalkışma olacaktır ki, böyle bir yolla gülistanın da, çiçek bahçesinin de ifade edilemeyeceği açıktır. Öyle de olsa, çağın bu destan hâdisesi adına kalb ve kalem erbabını harekete geçirmek için böyle bir cür'et izharına ihtiyaç olduğu kanaatindeyim. Bazı erbâb-ı himmetin “vira bismillâh” demeleri, konuyla alâkalı böyle bir perişaniyet sergileme sonucu gerçekleşecekse, bence maksat hâsıl olmuş demektir.

Öyle ise ifade ve üslûp ne seviyede olursa olsun çağın bu önemli hâdisesi mutlaka anlatılmalıdır; her şeyden evvel tarihe not düşmek ve bu kahramanlığı gerçekleştiren adanmışlara vefa borcumuzu edâ etmek için anlatılmalıdır. Aksine, çok kısa zamanda, dünyanın dört bir yanında duyulup hissedilen bu yumuşak esinti, bu sınırsız hava, bu taptaze düşünce ve bu sevgi, hoşgörü meltemleri anlatılmazsa vefa, civanmertlik, diğergamlık gibi yüksek hasletlere karşı da saygısızlık gösterilmiş olur.

Bu hareket yazılacak ve üzerinde ciddî durulacak bir hâdisedir; birkaç düzine kara sevdalı, kimsenin düşünmediği ve akledemediği bir dönemde hasret ve hicran mülâhazalarına takılmadan, “gurbet” ve “yâd eller” demeden, hedef Hak rızası açıldılar dört bir yana; azimli, kararlı ve güvenle dopdolu olarak.. gönüllerindeki ülke tutkusunu, memleket sevdasını hizmet aşkıyla bastırarak. Allah yolundaki mücahedelerini, çok az insanın duyabileceği şekilde duydu, yaşadı ve peygamber havarileri

gibi: “Girdik reh-i sevdaya cünûnuz...” (Nigârî) deyip yürüdüler mağriplere maşrıklara... Gençliğin, gençlik ruhundaki dünyevî arzu ve emellerin karşı konulmaz bir cazibe ile herkesi kendine çektiği, cismâniyetin insanî duygu ve düşünceleri baskı altına aldığı, hayatın o en mavimtırak demlerinde, değişik istek ve dürtüleri bastıran başka bir vuslat iştiağıyla uçup gittiler âdeta her yana yüreklerinde ilk saftakilerin heyecanı. Bu uçup gidiş talihsiz bir dönemde rüyalarına giren yalancı bir dünya güzelinin arkasına düşmüş; ömür boyu hayal avlamış, hicran yaşamış ve kendi benliğinden uzaklaşmış, ama hiçbir zaman menzil-i maksûda ulaşamamış o toy sevdalıların gidişi gibi de değildi. Bu gidiş yürekten, his, şuur ve irade ayaklı; ihlâs ve samimiyet derinlikli bir gidişti. Siz isterseniz buna, iman her zamanki dinamikleri, aşk u şevk tabiî hâlleri, adanmışlık mefkûreleri, Sonsuz Nur rehberleri, candan cânandan geçmişlerin kendilerini dünyaya anlatma cehdi de diyebilirsiniz. Evet bunlar, ne kendilerine takıldı, ne de önlerini kesen engeller karşısında dize geldiler; yüreklerinde renk atmayan tek sevda Hak rızası ve Hakk’a vuslat arzusu yürüdüler dünyanın en ücra köşelerine. Onlar yürüdü; yollar övündü, ruhanîler sevindi ve tabiî şeytanlar da dövündü... Yürüdüler ne atları vardı ne arabaları, ne silahları vardı ne de cephaneleri. Güç kaynakları, sinelerinde her zaman magmalar gibi köpürüp duran o müthiş iman ve heyecan, ufuklarında insanlığın mutluluğu ve tabiî rıza ve rıdvân; bahtları sahabî

ve havârî bahtına eş; iffet ve ismetleriyle de ruhanîlerle kardeş bir tavra ulaşılar hemen fecrin arkasından; ulaştı, destanlık birer konu ve solmayan birer hatıra oldular.

Götürdüler ulaştıkları her yere sonsuzdan oluk oluk nur; tüttürdüler her yanda ocaklar; alevinde, korunda, dumanında huzur. Bozuldu zulmün, karanlığın büyüğü. Uykusu kaçtı ilhad yarasalarının ve homurdanmaya durdu karanlıklar bitevî.. körüklendi bir kez daha yalan, iftira, tezvir ocakları.. gemi aزیya aldı kaba düşünce ve yobazlık.. fikir üzerine atlar sürüldü ve inanca öldüren pusular kuruldu. Ama nâfileydi bütün bu çırpınışlar; sarmıştı ışık her yanı; sarmıştı sonsuzdan gelen nurlar umum cihanı. Artık dem aydın ruhların demi, devran da onların devranıydı. Gerçi ortalık biraz toz duman, ufuklar da sisliydi; ama artık karanlık ve kaba düşüncenin büyüğü bozulmuştu.

Söz şimdi aydınlık ruhlardaydı. İnsanlık bunlarla yeniden kendini keşfedecek ve varlık hiyerarşisi içinde hakikî yerini alacaktı. Bu itibarla, onlar yolları gözlenen bir nesildi; gittikleri her yerde insanlık onları, onlar da tevazu ve mahviyet duygusuyla başları ayaklarının bulunduğu noktada Allah'ı tâzim ve insanlara saygı mülâhazasıyla sürekli iki büklüm, gözleri Rahmeti Sonsuz'un kapı aralığında ışık sağanaklarının sökün edeceği ânı bekliyorlardı. Günümüzün insanı konuyu nasıl değerlendirirse değerlendirsın onlar âtinin çocuklarıydı;

nurlu geleceğin karnı da onların sırlarına gebeydi. Her biri kendi çapında birer diriliş havârîsi olan bu kutluların ellerinde dostluk buketleri, dudaklarında kardeşlik neşideleri vardı. Onların en keskin kılıçlardan daha keskin dilleri suyunu Kur'ân çağlayanından almış ve sözleri de uhrevî buutluydu. Bu sözler zulmetleri paramparça ediyor ama kimseyi yaralamıyordu; kulaklarda Kevser çağlıtları bıraksa da kimseye hasret yaşatmıyordu.

Aslında bunların ne ele ne de dile ihtiyaçları vardı. Çerağlar gibi parıl parıl simalarıyla görüldükleri her yerde Allah'ı hatırlatan bu temiz çehreler öyle büyümlü idiler ki, onların hâllerinden süzülen mânâlar karşısında beyanın dili tutuluyor ve lisanlar da sessizlik murâkabesine dalıyordu. Onların ışığı değil, gölgeleri bile pervaneleri yakıyor ve nurları semtlerine uğrayanların gözlerini kamaştırıyordu. Biz “Hâlin yanında dilin, beyanın sözü mü olur.! Temsil konuşunca tebliğe hâcet mi kalır!” deriz ki doğrudur. Onlar bu doğrunun temsilcileriydi. Her zaman yeryüzünde yığın yığın güzel insan olmuştur; ancak bu sonuncuların edâ ve şivesi çok başkaydı. Onlara eşlerimenentleri yok diyemem. Ne var ki, “göster” denince de hemen bir şey söyleyemem. İhtimal, “bunlar ruhanîlere benziyor” der geçerim.

Bu aydınlık ruhları kime benzetirsek benzetelim, onların neşrettikleri nurlar sayesinde kupkuru çöller İrem bağlarına döndü.. pek çok kömür ruh, elmasa inkılâp

etti.. taştan-topraktan tabiatlar, altın ve gümüş olma pâyesine yükseldi.. ve haklı olarak şimdilerde herkes onlardan söz ediyor; onların vaad ettikleri sevgi, kardeşlik ve hoşgörünün gerçekleşeceği günleri bekliyor. Bugün sadece, zulmeti-ziyayı birbirine karıştıranlar, hayatlarını cismâniyet mahbesinde geçirenler onların aleyhinde atıp-tutuyor.. yarasalar onlardan rahatsız.. kurtlar-çakallar onlara diş gösteriyor.. ve divanelerde tedirginlik var. Ben bütün bunları bir mânâda tabiî karşılıyor ve “herkes kendi karakterinin gereğini sergiler” diyorum.

Ne olursa olsun, şurada-burada bir sürü mum söndürene mukabil onlar, uğradıkları her yerde ışığa teşne gönülleri öteden nurlarla aydınlatıyor; temiz fitratları eşya ve hâdiselerin perde arkasına uyarıyor ve bozulmuş seciyelere evrensel insanî değerleri duyuruyorlar.

Bir zamanlar Kur’ân sayesinde kıtalar arası engeller aşılacak kalıcı bir sevgi, saygı ve diyalog gerçekleştirildiği gibi, şimdilerde de bu kutsîlerin gayretleriyle yeni bir anlaşma ve uzlaşma zemininin oluştuğuna/oluşacağına inancım tamdır. İnsanlık geçmişte milletimizi hep gülen yüzü ve gülen talihi ile tanıdı; işte bu, günümüzde de bir kez daha niye olmasın ki.! Kaldı ki daha şimdiden, bu mefkûre muhacirlerinin uğradığı hemen her yerde, insanlar arasında âdeta bir sevgi seli çağlamaya başladı bile. Hemen her bucakta duyulur, hissedilir şekilde iç içe huzur ve itminan esintileri var. Dahası, her yanda âhenk

ve istikrarın sarsılmaz blokajları diyebileceğimiz sulh adaları oluşuyor.

Kim bilir belki de çok yakın bir gelecekte, kendini yaşatma mefkûresine adanmış bu hasbîler sayesinde, kalb-kafa bir kere daha sarmaş-dolaş olacak; vicdan-mantık birbirinin farklı derinlikleri hâline gelecek; fizik-metafizik kavgadan vazgeçerek kendi alanlarına çekilecek ve her şey kendi tabiatındaki güzellikleri kendi diliyle ifade etme fırsatını bulacak; teşriî emirlerle tekvînî esasların iç içeliği bir kere daha yeniden keşfedilecek; insanlar birbirleriyle gereksiz yere kavga etmenin nedâmetini duyacak; çarşıda-pazarda, mektepte-yuvada bugüne kadar bir türlü tam gerçekleştirilemeyen huzur atmosferleri oluşturulacak ve huzur esintileri duyulacak; ırz çiğnenmeyecek, namus pâyimal olmayacak, gönüller sürekli hürmet ve saygı soluklayacak; kimse kimsenin malına, ırzına kem gözle bakmayacak; kavîler âdil davranacak, zayıflar-âcizler insanca yaşama fırsatını bulacak; kimse zan ile tevkif edilmeyecek; kimsenin evi, iş yeri saldırıya maruz kalmayacak; hiçbir masumun kanı akıtılmayacak ve hiçbir mazlum ağlatılmayacak; ve herkes Allah’a karşı saygı duyup insanları sevecek.. işte o zamandır ki, Cennetlerin koridoru konumunda olan bu dünya yaşanmasına doyulmaz bir Firdevs hâline gelecektir.

Sızıntı, Ağustos 2001

Günümüzün Karasevdalıları

Yüksek düşünceleri, yüce gayeleri, büyük ve evrensel projeleri ancak, her zaman yüksek uçabilen, uzun soluklu; yürüdüğü yolda hız kesmeden yürüyen, durduğu yerde kararlı duran, uhrevî zevklerle gerilmiş karasevdalılar gerçekleştirebilir. Şimdilerde bizim şuna-buna değil, bu seviyede düşünen, inanan, düşüncelerini hayata geçirerek önce kendi milletini, sonra da bütün insanlığı aydınlığa çıkarıp, onların Hak'la buluşmalarını sağlayabilen, kendini hakikate adanmış ruhlara ihtiyacımız var. Düşünülmesi gerekli olan şeyleri düşünüp, bilinmesi icap eden şeyleri bilen, bildiklerini hemen pratiğe dönüştüren ve bütün ölü ruhları yeni bir “ba'sü ba'del mevt”e hazırlama azmiyle sûru dudağında İsrâfil gibi gezen; gezip her yerde herkese hayat üfleyen; ifade kabiliyeti var ise beyan gücüyle, eli kalem tutuyorsa kalemin diliyle,

bediyyâtâ açıksa herhangi bir sanatın desen ve çizgileriyle, şairse şiirin sihriyle, mûsikîşinassa değişik beste ve nağmelerin büyüüsüyle her zaman ruhunun ilhamlarını haykıran, her fırsatta iç ihsaslarını seslendiren, dili gönlünün derinliklerine bağlı, gönlü de samimiyetle çarpan en yüce hakikate adanmış ruhlara...

Bu kahramanları, sahnedeki örnekleriyle değerlendirerek olursak; bunlar hacca gidiyor gibi dünyanın dört bir yanına seyahatler tertip eder, seyahatlerini hicret ruhuyla taçlandırır; uğradıkları herkese hâl ve gönül diliyle bir şeyler fısıldar, çevrelerine hep sevgi mırıldanır, karşılaştıkları ruhları sevgiye uyarır ve yürür, sinelere sevgiden tahtlar kurarlar. Dirilir onlar sayesinde muhabbete susamış ruhlar ve dinler onları bütün dirilen gönüller. Hem bu duygu ile göç edenler hem de onları kabullenenler, her türlü dünyevîlikten uzak ve tamamen ihlâs edalıdır: Söyleyenle dinleyen, özündeki ruh ve mânâyı sergileyenle onu temâşâ eden, elinde hayat kâsesi taşıyanla toparlanıp kendine gelen ve destekleyeniyle desteklenen arasında herhangi bir çıkar ilişkisi bahis mevzuu olmadığı gibi, Allah rızasının dışında herhangi bir mülâhaza da kat'iyen söz konusu değildir. Bu derin ve gönülünden münasebetler, tamamen evrensel insanî değerlere dayanmakta ve bu değerlere karşı duyulan müşterek saygıdan kaynaklanmaktadır.

Bizler, yakın geçmişimiz itibarıyla, sağlam bir ruh köküne bağlı bulunduğumuzu, tarih boyu pek çok yüksek medeniyetler kurduğumuzu bütün bütün unutarak mazisi olmayan bir millet görünümü sergilemeye başladık. Dahası, bir kısım komplekslere girerek kendimizi de, geçmişimizi de inkâr ettik. Hatta bazılarımız itibarıyla millî kimliğimizden utanır hale geldik. Böylece her gün biraz daha kendimizden uzaklaşarak âdeta yabancı değerler bağımlısı olduk. Şanlı geçmişimiz itibarıyla her zaman, düşünen, konuşan, kendini ifade eden, uğradığı her yere inanç ve estetik telâkkilerini aksettiren âbideleriyle tarihin “yâd-ı cemil”i olmuş bir milletin; evet bu ölçüdeki bir bilinirliğin, şehametın, ihtişamın zirvelerinden; bilinmezliğin, tanınmazlığın, saygı duyulmazlığın çukurlarına yuvarlanması ne hazindir!

Bu millet böyle hazin bir duruma müstahak değildi ve bu meş’um durum “ilelebed” böyle sürüp gidemezdi de. O, şimdiye kadar elli defa ölüm çukurlarını –Allah’ın izniyle– diriliş şehrahlarına çevirmiş, elli defa inkıraz gibi görünen durumları yenilenme vesilesi gibi değerlendirmiş ve her zaman olağanüstü bir performans göstererek –bir kısım beden insanı menfaatçiler, gününü gün etmek isteyen çıkarıcılar veya millî ve dinî değerlerimizi inkâr eden küfür yobazları istemeseler de– aydınlık geleceğe yürüme adına yepyeni yöntemler geliştirmiş ve hemen her sarsıntıdan sonra, bir kere daha “vira bismillâh”

deyip ayakları üzerine doğrulmuş; kendine ait duyguları ve düşünceleriyle yeniden dört bir yana açılabilmiştir. Şöhret u şandan uzak, her türlü âlâyîş ve gösterişe kapalı, tevazu ve mahviyetle kanatlı, sadakat ve emniyet edalı, nefsanî arzular karşısında da fevkalâde mukavemetli bu hamiyet erleri, atalarından tevarüs ettikleri tarih şuuruyla dinî ve millî değerlerimizi dünyaya tanıtmanın havarileri olmuş ve tıpkı ilkler gibi: “Girdik reh-i sevda-ya...” diyerek zahmeti rahata tercih edip çağın en önemli hâdiselerinden birini gerçekleştirmişlerdir.

Bugün, dünyanın dört bir yanında kızaran güller renklerini bu ay yüzlülerden ve bu ay yüzlülerin ruhlarında taşıdıkları mânâlardan almakta; içtimaî coğrafya onların düşünce kanaviçelerine göre çağ edalı bir dantelâ gibi örgülenmekte ve bütün insanlık âdeta onların kadim fakat eskimeyen bestelerini mırıldanmakta. Bu tertemiz duygu ve düşünceler mebde’lerine ait görüntüleriyle küçük birer damla gibi görünseler de, ışın ruh ve mânâsını kavrayabilenlerce, her zaman değişik vâridâtla köpüren engin denizler mahiyetindedirler.

İşin tabiatının gereği, belli süre sadece kendi çevrelerini aydınlatmakla meşgul görünen bu ışık süvarileri, şimdilerde, hakikî derinlik ve ruh güçlerini öne çıkararak, tıpkı yağmur yüklü bulutlar gibi, sevinç olup, neşe olup, ümit olup, sevgi olup şakır şakır her yana boşalarak muhabbete, hoşgörüyeye susamış kupkuru gönülleri Cennet

bahçelerine çevirme humması yaşıyorlar. Denebilir ki, bugün yeryüzü, bir baştan bir başa, onların saçtıkları tohumlarla yeni bir bahara hâmile ve bir kutlu vilâdet heyecanı içinde; tek mil insanlık da böyle bir oluşumun “hissi kable’l-vuku” esintileriyle gelen bişaretlerle coşkun mu coşkun. Sesler, nağmeler farklı farklı olsa da, vicdanlarda duyulup sezilen hep aynı mânâ.. ve seherlerde esen yeller Eyyub’a hayat ırmağından bir ses, Yakub’a Yusuf’un gömleğinden İbrahimî bir koku duyurmakta.

Bu bizim, son bir kere daha geriye dönüşümüz, hakikî konumumuza yürüyüşümüz sayılabileceği gibi, bütün insanlığa alternatif bir diriliş mesajı da sayılabilir. Aslında bugün, değişik buhranlarla kıvrım kıvrım hafakanlar yaşayan milletler de, ümit adına böyle bir meltem beklemekteydi. Ne mutlu, böyle bir meltemi harekete geçirecek olan merkezdeki kutlulara!. Ne mutlu, bu diriliş esintilerine karşı sinelerini açıp bekleyenlere!.

Biz, sevgiye açık ve kendilerini, insanî değerler âbidesini ikame etmeye adanmış bu kahramanlarla bir gün mutlaka dünyanın renk ve deseninin değişeceğine ve insanlığın rahat bir nefes alacağına inanıyoruz. İhtimal, geleceğin dünyasında, insanî düşünce son bir kere daha ışığını onlarla parlatacak.. insanî emeller onlarla realize edilecek ve ütopyalara inat pek çok hülyalarımız da onlarla gerçekleşecektir.. evet bir gün bütün bunlar mutlaka olacak ve mevsimi gelince, o gönlü boş,

talihi karanlık kimseler, bu aydınlık ruhlar karşısında diz çöküp af dileyecek ve ettiklerine nadim olup ağlayacaklardır. Ne var ki, kaçırdıkları fırsatları da hiçbir zaman telâfi edemeyeceklerdir. Keşke duyguları süflî, düşünceleri azgın, tavırları da haşın bu kaba ruhlar; bir yakın gelecekte, çaresiz vicdan azabıyla kıvranacakları gün gelmeden, hakperestlik ve kadirşinaslık duygularına sığınarak biraz daha insafli olabilselerdi; insafli olup yarınlarını karartmasalardı..!

Günümüzde fedakârlığın sahâbîcesiyle, dört bir bucağa, yedi cihana yetismeye çalışan ve her zaman yaşama tutkularını baskı altına alıp yaşatma hisleriyle hareket eden ve hareket ederken de gösterişe-âlayişe girmeyen; her halleriyle tevazu ve mahviyet diyen bu esâtirî kahramanlar, bütün olumsuzluklara rağmen, o hiçbir zaman dinmeyen aşk u şevkleri, sürekli köpürüp duran himmet ü heyecanları ve insanlığa hizmet iştiaqlarıyla tarihte emsali az görülmüş bir civanmertlik sergilemekte; uğradıkları herkese gönüllerinin dilinden bir şeyler fısıldamakta; her yere taze fideler dikip her yanı Cennetlere çevirmekte; her zaman canlı, her zaman hızlı, her zaman müthiş bir performans göstererek kendilerini ifade etmeye çalışmakta ve tabîî herkesi sonsuza çağırmaktadırlar; imanlı, azimli, kararlı ve gelecek adına da ümitle dopdolu olarak... Yürüdükleri yol yürünmez gibi görünebilir; ne var ki onlar, zaten bunun böyle olacağının farkındadırlar.

Evet onlar bir gün yolların bütün bütün sarpa saracağını; bütün köprülerin yıkılacağını daha baştan hesaba katmışlardı; biliyorlardı zaman zaman bir kısım gulyabanîler tarafından yollarının kesileceğini.. çevrelerinde kin, nefret ve düşmanlık fırtınalarının estirileceğini; evet yürüdükleri yolun doğru olduğuna inançları tamdı ama, akla-hayale gelmedik bazı şeylerle engellenebileceklerini de hiçbir zaman göz ardı etmemişlerdi. Bu itibarla da onlar, bütün olup biten bu şeyleri ve olacakları Hak yolunun hususî meşakkatleri sayıyor ve heyecanlarından hiçbir şey kaybetmeden sürekli koşuyor; endişelerine takılan menfilikler karşısında da Allah'a teslim oluyor, imanın o sarsılmaz kalesine sığınıyor, yaşadıkları çağı ve hâdiseleri iyi okumaya çalışıyor ve Cenâb-ı Hakk'ın muvaffakiyet vaadine güvenerek yürüyorlardı/yürüyeceklerdi rıza uf-kuna doğru.

Aslında, kalb-kafa bütünlüğü mülâhazasına bağlı yaşayan, özü-sözü doğru bu insanları, şimdiye kadar inandıkları değerlerden vazgeçirmeye kimsenin gücü yetmediği gibi, onları Allah rızası yörüngesinde hareket etmekten ve bu duygularını da, Yaratan'ı, bütün cihanlara anlatma gayretine bağlamaktan alıkoyamazdı. Onlar böyle bir sorumluluk duygusu ve vazife şuuruyla ömür boyu sıradağlar gibi dimdik yerlerinde durabilmiş, her zaman tipiye-borana meydan okumuş, sürekli karla-buzla savaşmış ve her mevsim meyve veriyor olmanın sırrını

keşfederek hep gül yetiştirmiş ve gül türküleri söyleyegelmişlerdir.

Onlar, hareketleri itibarıyla her zaman bir saat gibi ahenkli, beyanları itibarıyla da heyecan, tazelik ve istikamet örneğidirler. Ne hareketlerinde bir aritmi ne de sözlerinde bir halâvetsizlik vardır. Kalbleri bir melek kalbi gibi saf ve duru, dilleri de iç derinliklerinin sadık birer tercümanıdır. Bu itibarla da, onlar hemen her zaman tavır ve davranışlarıyla imrendirici, söz ve beyanlarıyla da heyecan uyandırıcı olmuşlardır. Onların gönül dünyalarında sürekli Hak mülâhazası köpürür durur; beyanlarında ise, derin bir Allah aşkı, varlık sevgisi ve insanlara karşı da bir muhabbet, bir şefkat, bir müsamaha, bir af nümâyândır. Hak rızası, onların kilitlendikleri biricik hedef; eşya ve hâdiseleri doğru okuyup, doğru yorumlamak, vazgeçemeyecekleri bir tutku; insanları sevip herkese sine açmaları da tabiatlarının gerçek rengidir.

Onlar, o derinlerden derin aşklarıyla Hakk'a bakan duruşlarını seslendirdikleri aynı anda, sevginin sırlı ve sihirli anahtarlarıyla da paslanmış ve küflenmiş gibi görülen en katı kalbleri, en sert tabiatları balmumu gibi yumuşatarak içine girer ve Yüce Yaratıcı'nın teveccühüne mazhariyetin hakkını eda etmeye çalışırlar. Sevilirler, severler; en amansız ve imansız saldırılar karşısında dahi peygamberâne bir azimle sarsılmadan, hep dağlar gibi yerlerinde dururlar; çevrelerine bakarken de göklerin

gözleriyle bakarlar; ne hışımla gelip çarpan fırtınayla devrilir ne de en müthiş zelzeleyle sarsılırlar. Gelen dalga ve sağanaklara bağırılarını açarlar; gidenlere de bir avuç toprakla dahi olsa cömertlik sağlarlar.

Bu koçyiğitler, Hak rızası gibi en büyük bir işe gönül vermiş olmanın şuurundadırlar ve ona ulaşma uğrunda da her şeyi göğüslemeye kararlıdırlar. Şahısları itibarıyla hep mum gibi başları önlerinde küçük görünümlü, yanıp aydınlatmaya teşne ve iddiasız göründükleri aynı anda her zaman gerilimde ve kanatlarını germiş bekleyen üveyikler gibi ruhanîlerle yarışmaya da hazırdırlar. Onlar, duruyor gibi göründükleri zamanlarda bile, iç aktiviteleriyle hep canlı, hep kararlı ve hep hummalıdırlar. Yer yer, denizler gibi çevrelerini dalgalarıyla sularlar, zaman zaman da uzakları buharlarından oluşan bulutlarla serinletirler. Yakın-uzak her tarafa âb-ı hayat sunar ve nice yıldan beri sürüm sürüm hale gelmiş cansız cesetlere diriliş üfler gezerler. Oturur-kalkar hiç durmadan çevrelerine ruhlarının diliyle gönül hikâyeleri söyler ve her türlü dedikoduya ve toplum içinde kin-nefret uyaracak tartışmalara karşı sürekli kapalı dururlar.

Ve yine onlar, her zaman insanlara yararlı olma hül-yalarıyla yaşarlar; insanlığın değişik bunalım ve mânevî ızdıraplarını ruhlarının derinliklerinde duyar; semtlerine uğrayanlara sürekli açık durur; dert dinler, dertlerle inler, dertli sineler arar; kendileri gibi muzdarip gönüllerle el

ele vererek âh u efgân dindirmeye koşarlar. Yerinde fitne-fesat ateşleri üzerine yürür; dikenler arasında da olsa mutlaka gül diker ve hep gül türküleri söylerler.

Bazen o gül renkleri filizinden dışarıya fırlamış tomurcuklar gibi bin bir ızdırabın teessürüyle kan rengine bürünür; bazen hafakandan çatlayacak hale gelir, nağmeleri âdeta bir çığlığa dönüşür; ama her şeye rağmen, ellerini göğüslerine kor, bir “eyvallah” mırıldanır ve yürürler hedeflerine doğru çevrelerine tebessümler yağdırarak; yürürler ve uğradıkları her yer, Cennet bahçeleri gibi yeşerir.. el verdikleri kimseler âb-ı hayat içmiş gibi dirilir.. himmet elleri “yed-i beyzâ” gibi göz kamaştırır.. gayretleri bütün sihirbazların büyülerini bozar ve gezip uğradıkları yerlerde en firavunca düşünceler dahi dize gelir.

Onlar, iman kaynaklı öyle bir vâridât ve zenginliğe sahiptirler ki, Karun’un hazineleri onların servetlerine nispeten çer çöp gibi kalır; hatta eğer isteseler, bu ilâhî servet ve gınâ ile cihanları bile peyleyebilirler. Onların ömürlerinin kazanç ve mevhibe kefesi her zaman dopdolu; ziyan kefesi ise, şeytanları çileden çıkaracak mahiyettedir.

Onlar, ömür sermayelerini nerelerde değerlendireceklerini çok iyi bilirler.. ve fâni şeyleri bâki hakikatlerle değiştirmede fevkalâde mahirdirler. Vakitlerini asla boş geçirmez; iş ve hizmette geri kalmayı ise kat’iyen

hazmedemezler. Himmetleri âlî, iradeleri güçlü, azimleri de mütemâdîdir; iman ve aksiyon onların en önemli birer kalb ve davranış disiplinidir. Allah'tan başka kimse-den korkmaz, kimseden endişe duymaz ve her zaman dimdik dururlar; dimdik durur yürürler fevkalâde bir tevazu ve mahviyet içinde cihanları aydınlatmaya doğru. Her zaman yüzleri yerde ve alçak gönüllüdürler. Bazen o semâvî düşünceleriyle rüzgârlar gibi eser ve her tarafa tohumlar saçarlar; bazen de her yana yağmurlar gibi boşalır, yeryüzünde hayat olur akarlar. Ne işlerinin iyi gitmemesi, ne ticaretlerinin kesada takılması, ne üst üste krizlerin, buhranların ümitleri alıp götürmesi kat'iyen onları sarsamaz. Sık sık ahd ü peymanlarını yeniler ve Allah'ın kendilerine lütfettiği maddî-mânevî her çeşit nimeti; şeâiri ihyâ mânâsına ruhlarının âbidelerini ikame etme yolunda harcarlar. Din-diyânet nerede ve Yaratan'ın teveccühü hangi yönde ise hep orada durmaya çalışır ve sürekli O'nun isteklerini yerine getirme istikametinde koşarlar. Bunu yaparken de dünya işlerinde başarılı olmaya fevkalâde özen gösterirler. Öyle ki, o koçyiğitleri sadece bu yönleriyle görüp tanıyanlar, onları Ahiret-bilmez dünyalılar sanırlar. Hak rızasıyla irtibatlarını gördüklerinde de, onların aşk u heyecanıyla ürperir ve kendilerini ilk saftakilerin arasında zannederler.

Onlar boş durmayı ve avare ömür tüketmeyi hiç mi hiç sevmezler. Sürekli hareket halinde ve her zaman din

ü dünyayı imar peşindedirler: okuyup yazma biliyorlarsa, bir şeyler karalayarak, bilmiyorlarsa bilene bir kalem armağan ederek, ne yapıp yapıp hizmet kervanına iştiraklerini devam ettirmeye çalışırlar. Her zaman ilmi sever; âlime karşı saygılı davranır; akli başında ve kalbi hüşyâr kimselerle oturur-kalkar ve sürekli, sohbet-i Cânan'la nefes alır verirler.

Yeryüzünde hakikî insan kalmasa, dört bir yandan ufukları toz duman kaplasa, sokaklar bütün bütün çamur seylaplarına yenik düşse; her tarafı dikenler sarsa ve zakumlar gülleri gölgede bıraksa; meydanlar saksâğanlarla dolsa ve saksâğan sesleri bülbül nağmelerini bastırsa, bal kâselerinin etrafında eşek arıları uçuşup dursa; ormanların ürperten vahşeti sokaklarımızda kol gezse, ilme hürmet kalmasa, mârifet kapı kapı kovulsa, insanlık bütün bütün vefasızlığa kurban gitse; dostluklar yıkılıp dostlar düşman tavrını alsalar onlar sarsılmadan hep yerlerinde durur ve “Her şey devrilebilir ben ayaktayım ya.! Her taraf kupkuru çöle dönmüş; gözyaşları gibi bir kaynağım olduktan sonra ne ehemmiyeti var.! Yürümek için Allah iki ayak lütfetmiş, iş yapmak için de iki pençe; iman gibi bir sermayem var, gönlüm gibi de bir serhaddim.. dünyaları imara yetecek fırsatlar değerlendirme bekliyor; Rabbime dayanıp bunlarla cihanı Cennetlere çevirebilirim.. toprağa atılan her tohum birkaç başak verdikten sonra, gelecek adına gam u keder de niye.! Ve hele bir

de, Allah ötede birleri binlere ulaştıracağını vaad ediyorsa!.” der yürürler hedeflerine doğru, harap olmuş yollara ve yıkılmış köprülere rağmen. Yürür ve ırmaklar gibi geçtikleri her yere hayat götürür, herkesin ve her şeyin ateşini söndürür.. ateş gibi kendilerini yeyip bitirme pahasına başkalarını soğuktan korur.. mumlar gibi erir gider; erir gider ama, binlerce göze ışık olur akarlar. Kâh leylîler gibi pusuya yatar ve bağırılarını rahmet esintilerine açarlar, kâh eşref-i saatlerde âhlarla inler ve ızdırap rıhtımlarından ekstra inayetlere yürürler. Onların yürüdükleri bu yol, hak dostlarının gelip geçtiği bir güzergahtır ve bu yolda yürüyenlerin de yolda kaldıkları hiç görülmemiştir.

Onlar her zaman imanlı, ümitli, pür-heyecan ve her şeylerini Hak yolunda bezledecek kadar da cömerttirler; burada bir verip, ötede onlarcasını elde edecekleri ümi-diyle ömürlerini hep verme şölenleriyle geçirirler. Onların nazarında, dini koruma, kollama ve onu dünyanın dört bir yanında imrendirecek seviyede temsil etmeden daha büyük bir pâyeye yoktur. Bu yüce pâyeye ermeyi hayatlarının biricik gayesi bilir ve dünyada bulunmalarını da sadece ve sadece ona bağlı götürmeye çalışırlar. Hep bu duygularla nefes alır verir; her zaman bu düşüncelerini projelendirme etrafında bir araya gelir ve bir araya gelişlerini de Hak’la irtibatlandırarak derinleştirirler.. “Mele-i A’lâ”nın sakinleri de, onları tebrik neşideleriyle alkışlar ve teyit dilekleriyle yollarına sular serper.

Onlar, hiçbir zaman kendi rahatlarını düşünmez; sürekli “Allah” der, “fazilet” der ve insanî değerler arkasında koşarlar, peygamberâne bir tavırla herkese sinelerini açar ve her zaman başkaları için yaşarlar. Onların bu ölçüdeki hasbîliklerine karşılık Allah da, ellerin-ayakların işe yaramadığı çetin bir günde, bu gönül insanlarına melek kanadından tüyler ihsan ederek dünyada onları beklenmedik muvaffakiyet sürprizleriyle şereflendirir; ötede de vuslat gölgesiyle serinletir.. kutsîler arasına alır.. özel konuklarına gösterdiği iltifatı gösterir.. sonra da bütün bu lütuflarını hoşnutluğuyla taçlandırır.

Sızıntı, Eylül 2002

Sen Fâil-i Muhtarsın

Ey Rab! Senin dualara icabet etme mecburiyetin yoktur; ama bizim ona ihtiyacımız hissettiklerimizden de çoktur. Bütün dileklerimizi kabul buyur ve bunları kabûlünü vicdanlarımıza duyur; aç ve yalnızlıkla tir tir titreyen kalblerimizi iman ve itminanla doyur. Ciddî bir yol almış sayılmasak da yıllar var hep yollardayız. Ufkumuz gam ve kederle tülленiyor. Önümüzdeki engebeler beşer takatini aşkın görünüyor. Ümmet-i Muhammed (aleyhissalâtü vetteslîmât) perişan, derbeder ve ızdırap içinde.. Müslümanlık gelenek ve göreneklerin darlığına mahkûm.. ibadet ü tâat kültür televvünlü.. duygular, düşünceler fantezilere emanet.. mücadelelerin esası da çıkarlar, menfaatler, ırkî mülâhazalara dayalı. Ölenler bir hiç uğruna ölüyor, öldürenler işledikleri cinayetleri mücahede sayıyor.

Ey Rab! Elimizden tut, dostlarının yüzüne baktığın gibi bize de rahmetinle teveccühle bulun.. iç dünyamızı varlığının ziyasıyla nurlandır ve bizi Sensizliğin zulmetlerinden, zindanlarından halâs eyle; halâs eyle ve eşiğine baş koymuş kapının şu sadık kullarını yalnız bırakma. Senden kalblerimize ışık, iradelerimize güç, düşüncele-
rimize istikamet, niyetlerimize de hulûs istiyoruz. Bizleri iç dünyamızla yeniden inşa ederek ruhlarımıza ahsen-i takvîm sırrını duyur. “N’olur ya Rabbî, n’olur ya Rabbî, neyin noksan olur ya Rabbî.” (M. Lütfî) Rahmet Senin sıfatın, inayet âdetin, af şanın; bizler de o rahmet, o inayet ve o mağfirete muhtaç kullarınız. “Kerem kıl, kesme Sultanım keremin bînevâlerden / Keremkâne yakışır mı kerem kesmek gedâlerden.” (M. Lütfî) Senin kapının genişliği başımızı sokacak başka kapı aramaya ihtiyaç bırakmamıştır. Başımızı o kapıdan içeriye sokabildiğimiz kadar sokuyor, sesimizi edep ve temkinle kalibre ediyor ve Senden arızasız ibadet ü tâat adına bir güç, masiyetler karşısında sarsılmayacak sağlam bir irade ve musibetleri iyi değerlendirebilecek bir idrak ve bir basiret istiyoruz. İstediklerimizi ver ve bizi kendi darlığımıza mahkûm etme.

Biz her şeyimizle Seniniz; Sana hamd ü senâda bulunuyorsak, Senin lütfettiğin uzuvlarla bunu yapıyoruz; kulluğuna koşuyorsak, boynumuzdaki acz ü fakr tasma-sının gereğini yerine getiriyoruz. Bunlar Sana göre değil,

bizim tutarsızlığımız çerçevesinde çırpınışlar.. evet, nerede Senin ululuk ve azametini, nerede bizdeki kulluk? Nerede o altından kalkılmaz lütuf ve ihsanlar, nerede bizdeki o kırık kol ve kanatlar?..

Ya Rab! Önümüzdeki şu upuzun hayat yolculuğunda, bizi kendi idrak ve ihsaslarımızın darlığıyla baş başa bırakma; akıllarımızı inhiraf ve sürçmelerden, nefislerimizi cismânîliğin baskılarından, gönüllerimizi de hevâ ve heveslerin öldürücü oklarından sıyanet eyle. Kapının kullarını; ilimde kibr u gururdan, ibadette riya ve gafletten ve duygularına renk attıran ülfetten koru. Senin yolunda yürüyor gibi görünüp Senden uzaklaşmak, kurbet atmosferinde iç içe firkat yaşamak, hep rızadan söz edip gazap arkasından koşmak ne acıdır! Sen bizi kazanç yolu sanılan bu tür haybet vadilerinde ömür tüketmekten muhafaza buyur.

Rabbimiz! Senin bize sahip çıkıp sıyanet etmen, düşüğümüzde tutup kaldırman, kirlenen mahiyet-i insaniyemizi sık sık yıkayıp, arındırıp nezdindeki gözü sürmeliler arasında kabul buyurman, Zât'ın için bir nakîse sayılmaması yanında bizim için çok şey ifade etmektedir. Gerçi cürüm cürümdür ve ceza ister. Biz de öyle bir cürümün prangalı mahkûmları sayılabiliriz. Ne var ki Sen, azap edecek pek çok kimse bulabilirsin; fakat biz, affedecek birini asla bulamayız. Ey affı tecziyesinin önünde rahmet tahtının sultanı! Bizi bir bilinmez ve bulunmaza

bırakarak tazib etme. Eğer bir zaman Senden kaçıp – aslında kaçınılmazdan kaçmışız– akla-hayale gelmedik levsiyâta girdi, mahiyet deformasyonları yaşadı, haddimizi bilmezlik edip Sana baş kaldırdı, hevâ u nefislerimizde uyup kirlendi ve kendimize kıydı isek –ki bu ahsen-i takvîm dilrubâları için bir intihardır– şimdi bin bir çaresizlik içinde, ama ihtiyaçlarımızın şuurunda olarak, boy-numuzda hâkimiyetinin tasmaları, ayaklarımızda ıztırar prangaları, ellerimiz göğüslerimizde günahlarımızı itiraf ediyor; bir kez daha kapının kulları olduğumuzu mırıldanıyor, “merhamet” deyip inliyor ve ululuğuna yakışır bir muamele bekliyoruz.

Bizleri bağışla, öyle bir dünyada hayata gözlerimizi açtık ve öyle bir âlemde yaşıyoruz ki, önümüzde tuzak, arkamızda tuzak; uğrayıp geçtiğimiz her yerde nefis, şeytan ve aynı takımdan binlerce ifrit ağını germiş av bekliyor; yol boyu yüzlerce fitne ocağı ve isi-dumanı gelip sinelerimize oturuyor. İna yetine ihtiyacımız açık, çaresizliğimiz her hâlimizden belli; bizleri yara-bere almadan hedefe ancak Sen ulaştırabilir ve bugüne kadar elli defa çatlamış, kırılmış ruh dünyamızı da ancak Sen tamir edebilirsin. İçimizi Sana döküyor, kusurlarımızı Sana açıyor ve bize yeniden insan olma yollarını göstermeni diliyoruz.

Yeni bir azim ve ümitle bir kere daha Sana yöneldik. Başımızı ayaklarımızla buluşturduk ve bir sürü beklentiye

koyulduk. Arzu ve isteklerimizde bize inkisar yaşatma! Bize sevginden kâse kâse şerbetler sun ve gönüllerimizi iştıyakınla coştur! Sinelerimize öyle bir aşk u şevk korusa ki, kalmasın kararımız; başımız kapının mübarek eşliğinde, nabızlarımızda Seni duymanın heyecanı, gönüllerimizde aşk u vuslat hafakanı, gözlerimiz çağlayıp gitsin ve âh u efgânlarımız gökleri titretsin.

Bundan sonra olsun, artık oturup kalkıp hep Seni düşünelim.. her şeyi Sana bağlayıp öyle sevelim.. vuslat hülyalarıyla yaşayıp Sana karşı iştıyakla köpürüp duralım. Senin için kıyam edip, Senin için oturalım.. her şeyin çehresinde Seni okuyalım; her nesneden Sana ulaş-
tıran yollar bulmaya çalışalım.

Bugüne kadar başka hülyalar peşinde koşa koşa yorulduk. Sensizlik canımıza tak etti.. meğer, mülâhazalarda Sen olmayınca en geniş yollar ne kadar da daralıyormuş, şehrahlar nasıl da sevimsiz patikalara dönüyormuş...

Sen artık, bize bir kere daha gurbet yaşatma; bizi Sensiz ve ışıksız bırakma! Senin yolunda gibiyiz; ama ciddi bir azığımız yok; ömür sermayemiz yabancı hülyalar, yalancı rüyalar arkasında hebâ olup gitti. Huzurundayız; fakat elimiz boş, gönlümüz boş, hasenât defterimiz bomboş; ama bütün bu boşluklara yetecek sihirli bir iksirimiz var; hakkındaki hüsnüzannımız.. evet, cürmümüz dağlar cesâmetinde; ümitlerimiz ise, ufkun onların üzerine oturduğu her şeyin üstünde.

Yürüyeceğimiz yollarda yüzlerce firavun, yüzlerce nemrut, yüzlerce Ebû Cehil pusu kurmuş bize dış biliyor; varsın bilesin, hepsinin hakkından gelecek Sen varsın ya.! Aczimiz mutlak, fakrımız açık, ihtiyaçlarımız sınırsız; ama hiçbir endişemiz yok. Zira, istemeden verdiklerine, ettiklerine bakıyor, isteklerimizin verileceğine, ihtiyaçlarımızın da giderileceğine gönülden inanıyoruz.

Seni bilenlerce Sen, bugüne kadar –tabîi ki hikmetinin çerçevesinde– her isteyene istediğini verdin ve Sana bel bağlayanları hiçbir zaman hayal kırıklığına uğratmadın. Sana doğru bir adım atanı on katı yakınlığınla şereflendirdin. Sana gelirken yolda sürçüp düşenleri, yolunun delisi sadık bendelerin gibi arındırıp mükâfatlandırdın. Şimdiye kadar Sana misafir olmuş da ziyafet görmemiş, kapının tokmağına dokunmuş da cevap almamış kimse yoktur.

Muhtaçlar ve muztarlar olarak şimdiye kadar bir hayli yol teptik, bir hayli kapı çaldık ve nihayet gelip Senin inayet arsana çadır kurduk. Sen, ihtiyaç nedir bilmediğimiz, ıztırdardan anlamadığımız bir âlemde bize vücut verdin, can verdin, şuur verdin, vicdan verdin. Şimdi giderilmiş olan bu ihtiyaçlarımızın farkındayız ve Senden bir kere daha günahlarımıza değil, yüzümüze bakıp “Haydi siz de seçkin kullarım arasına girin ve lütuflarımı paylaşın.”¹² diyeceğiniz eşref saatleri bekliyoruz.

¹² Bkz.: Fecr sûresi, 89/29-30.

Rahmetinin vesâyetine sığınırken, lütfundan sürpriz ihsanlar beklerken, kirlettiğimiz üstümüze-başımıza, gönlümüze-ruhumuza bakmıyor; Senin her nasılsa, uzun zaman takılıp yollarda kaldıktan, ya da yolda bulunmanın erkânına saygısızlık ettikten sonra, toparlanıp Sana gelen birine gösterdiğin/göstereceğin mukaddes memnuniyet ve münezzeh sevince dayanarak aynı muameleyi bekleme cür’etinde bulunuyoruz.

Bir süre ayrı düştükten sonra dönüp Sana gelenleri kovmayacağını vaad ediyorsun –aslında kovduğunu da hiç duymadık ya-. Sana yönelenlere hep “gelin, gelin” diyorsun. Ey Rab! Böyle emekleye emekleye sürünmeyi de gelme kabul edeceksen, müsaade buyur “Biz de geldik” diyelim. Geldik ve Sana, yolların amansızlığını, nefis, şeytan ve hevânın imansızlığını, bizim de dermansızlığımızı şikâyet ediyoruz. Bilhassa, her zaman hatalara açık duran, mâsiyetlere meyyal bulunan ve ululuğuna karşı hep saygısız davranan serkeş nefsimizi Sana şikâyet ediyoruz. Yığınlar, onun zehirli hançeriyle yaralı ve bitkin, hep onun dümen suyundalar; işleri eğlence ve oyun, hâlleri gaflet ve dalâlet, arkasından koşup durdukları şan-şöhret, zevk u safa ve rahat, hedefleri de çıkar ve menfaat. Her birini birer öldüren virüs kabul ettiğimiz bu mikroplar şimdiye kadar nice “serv-i revân canları, nice gül yüzlü sultanları”, nice hanları ve hakanları yere serdi ve saltanatlarıyla beraber yerle bir etti.

Sen elimizden tutmazsan, bu mekkâr, bu gaddar hasımlar karşısında kendi kendimize ayakta duramayız. Aksine maiyyetinde olursak, o zaman da hiçbir şeyden korkmayız. Bizleri şeytanın bu kabîl ağlarına takılıp helâk olmaktan, kalbimizi şeytana kaptırmaktan, şeytana kalb kaptıranlarla beraber bulunmaktan muhafaza buyur. Bize yeni bir “ba’sü ba’del mevt” lütfeyle; başlarımız önümüzde, boynumuz buruk, gönüllerimiz kırık, Senden ayrı düşmenin hacâletiyle iki büklüm ama fevkalâde ümitli ve Senden eminiz. Bizi bir daha yalnız bırakmamayı diliyoruz. Nedametlerimizi gönül heyecanlarımız ve gözyaşlarımıza emanet ederek bize ruhta, gönülde, sırda diriliş bahşetmeni diliyoruz. Kabul edersen bu Senin şanındandır. Reddedersen bu da bizim için apaçık bir hüsrandır. Şanına düşeni yapman ne hoş.! İstihkakımıza göre muamelen ne acı..!

Sızıntı, Ocak 2003

Allah Sevgisi

Sinelerin düşmanlığa yenik düştüğü, ruhlarda bulan-
tıl原因 yaşandığı, kinin, nefretin bütün bütün azgınlaştı-
ğı, herkesin birbirinin kurdu hâline geldiğı şu meş'um ve
kapkara günlerde bizim, sudan, havadan daha çok sev-
giye, merhamete ihtiyacımız olduğı açıktır. Şimdilerde
sevgiyi unutmuş gibiyiz; şefkat de sözlüklerde müracaat-
çısı olmayan garip bir kelime. Yok birbirimize merhame-
timiz, insanlara sevgimiz. Acıma hislerimiz körelmiş gibi,
yüreklerimiz kaskatı ve ufkumuz düşmanlık duygularıy-
la simsiyah.. ve simsiyah görüyoruz herkesi ve her şeyi.
Hoşgörüden nefret eden bir sürü tiran bozması var her
köşe başında. Diyaloğa lânet yağdıranların sayısı da az
değil. Çoğumuz sürekli kavga vesilesi arıyor; yalan, ifti-
ra ve tezvirlere birbirimizi karalıyor; dişle, pençeyle veya
kan kokan sözlerle kendimizi ifadeye çalışıyoruz.

Fertler arasında da, yığınlar mabeyninde de ürper-ten bir kopukluk var; “biz”, “siz”, “ötekiler” diye başlıyo-ruz başlarken söze. Bitmiyor parçalayıp bölme hıncımız. Gece televizyon ekranlarındaki gaseyanlarımızı Arap’ın “Yâ Leyli”si gibi gündüz devam edeceğiz imalarıyla nok-talıyor, hezeyana boğduğumuz hissiyatları “arkası yarın” der gibi yeni bir cedelleşme randevusuyla öldüren geri-limlere emanet ediyoruz. Kopuğuz birbirimizden ve her hâlimize aksediyor bu çözülüp dağılmalar. Bağı kopmuş tesbih taneleri gibi saçılmışız sağa sola; çekiyoruz birbiri-mizden, çekmediğimiz kadar gâvurlardan.

Aslında, biz Allah’tan koptuk, O da bizi birbirimiz-den kopardı. İnanıp sevemedik O’nu, sevilmesi gerekti-ği kadar; O da söküp aldı ruhlarımızdan sevme hissini. Şimdilerde, O’nsuzluğa mahkûm o bomboş sinelerimiz-de, sürekli bencillik hırıltıları, “sen”, “ben” homurtuları, “mürteci”, “küfür yobazı” lakırdıları ve oturup kalkıp bir-birimizi tepeleme projeleri üretiyoruz. Lânetlenmiş gibi bir hâlimiz var; hepimiz sevme-sevilme fakiriyiz; açız şef-kate, merhamete, mürüvvete. Sevmemişiz ki O’nu, aldı elimizden sevgiyi, saygıyı. Şu anda olsun dönüp de O’nu sevebilsek, sevdirecek O da bizi birbirimize. Ama uza-ğız sevginin asıl kaynağından; yürüdüğümüz yollar bizi O’na götürmüyor; belki daha da uzaklaştırıyor. Yıllar var ruhlarımıza sevgi yağmıyor; bir zamanlar o sağanak sa-ğanaktı. Gönüllerimiz kupkuru çöller gibi; iç âlemimizde

bir sürü boşluk.. boşluklar da âdeta yılan-çıyan yuvası. Bütün bu olumsuzlukların bir devası var; o da, Allah sevgisi...

Allah sevgisi her şeyin başı ve bütün sevgilerin de en saf, en duru kaynağıdır. Hep O'ndan akar gelir, akıp gelecekse sinelerimize şefkat ve muhabbet. O'nunla olan alâkamız sayesinde güçlenip pekişecektir her türlü insanî münasebet. Allah sevgisi bizim dinimiz-imanımız, odur cesetlerde canımız. Yaşadığımızda hep onunla yaşadık. Günümüzde de eğer yaşamayı düşünüyorsak ancak onunla yaşayabiliriz. Varlığın özü, esası O'nun sevgisidir; neticesi de Cennet şeklinde o ilâhî muhabbetin bir açılımı. O sevgiye bağlı yaratmıştır yarattığı her şeyi ve sevilme zevk-i ruhanîsine raptetmiştir varlık ve insanlarla münasebetini.

Muhabbetin tecellî alanı ruhtur; biz onu nereye ve neye yönlendirirsek yönlendirelim o hep Allah'a müteveccihdir; kalbdeki dağılma ve kesrette boğulmaların ızdırabı ise bize ait, bize râcidir. Her şeye karşı duyduğumuz ve duyacağımız sevgi ve alâkayı tamamen O'na bağlayıp aşk u muhabbeti gerçek değerine ulaştırabildiğimiz takdirde, hem değişik dağınıklıklara düşmekten kurtulacak hem de dış yüzleri itibarıyla sevilip alâka duyulan şeylerden ötürü şirke düşmemiş olacağız; olacak ve bütün varlığa karşı muhabbet ve münasebetlerimizde doğru yolda yürüyenler gibi kalacağız.

Putlar, onlara tapıldıkları için putperestlerce mâbud telâkki edilegelmişlerdir; Allah ise Allah olduğu için mâbud ve mahbubtur. O'nun ulûhiyeti de, rubûbiyeti de bizim O'na ubûdiyetimizi gerektirmektedir. Biz her zaman Hakk'a kullukta bulunur, O'nu sevdiğimizi dil-lendirir; mazhariyetlerimizin şükrünü eda eder ve her hâlimizle O'na karşı alâka, irtibat ve münasebetlerimizi seslendirmeye çalışırız.

Mecazî muhabbetlerde cemal, kemal, şekil, şekilde tenasüp, ululuk, ihtişam, servet, iktidar, makam, mansıp, ikbal, evlâd ü iyal, soy-sop... gibi hususlar birer sevgi ve-silesi kabul edilegelmişlerdir. Bazen bunlara karşı duyulan aşırı muhabbet ve alâka ile şirke girenler de olmuştur ki, büyük ölçüde bütün putperestliklerin arkasında böyle bir inhiraf söz konusu olabilir. Böyleleri çok defa cema-le meftun olur, kemali alkışlar, eda ve endama vurulur, ululuk ve ihtişam karşısında zillet gösterir; servet ve ikti-dar uğrunda insanlık ve hürriyetlerini feda eder, makam-mansıp hırsıyla el-etek öper.. ve her an değişik ihsan ve iltifatlarıyla, teveccüh ve ikramlarıyla kendini bize tanıttı-ran gerçek cemal ve kemal sahibi, ululuk ve azamet tah-tının biricik sultanı, Ganiyy-i Mutlak ve Muktedir-i ale'l-ıtlak Zât'a karşı gösterilmesi gereken sevgiyi ve alâkayı bir sürü âciz mahlukata dağıtarak muhabbet gibi bir cev-heri bâd-i heva harcamanın yanında, çok defa karşılık göremeyeceği bir mâşukun alâkasızlığı, değmezliği, ve-fasızlığı, onu avucunun içine alması, ona baş eğdirmesi, kul köle hâline getirmesiyle ölür ölür dirilir.

Mü'minlere gelince onlar, evvelen ve bizzat Allah'ı severler ve şayet duyacaklarsa O'ndan ötürü başkalarına karşı alâka duyarlar. Hakk'ın tecellî ve teveccühlerinin hatırına herkesle ve her nesneyle bir çeşit münasebete geçer, O'nun namına onlara takdirler yağdırır ve aşk u alâkalarını ilan ederler.

Aslında O nazar-ı itibara alınmadan şuna-buna, şu nesneye-bu objeye duyulan alâka darmadağınık, gelecek vaat etmeyen, kararsız, neticesiz bir sevgidir. Mü'min herkesten ve her şeyden evvel O'nu sevmeli, diğer bütün sevimli şeylere de O'nun isim ve sıfatlarının değişik renk, değişik desen ve değişik edada birer tecellîsi olarak alâka duymalı, takdirlerle alkışlamalı ve O'ndan ötürü öpüp öpüp yüzüne-gözüne sürmeli ve her temâşâ ettiği şeyde "Bu da Senden." deyip âdeta bir vuslat faslı yaşamalıdır. Ne var ki, bunu böyle görüp böyle duymak için de;

"Cemâlini nice yüzden görem diyen dilber,
Şikeste âyineler gibi pâre pâre gerek.." (Anonim)

fehvâsınca hep bir beyt-i Hudâ gibi tertemiz kalabilmiş gönüllere, her simada Hakk'ı okuyacak âşina dilere ihtiyaç vardır. Zatında, okuyabilenler için her varlık mücellâ bir ayna ve manzum bir kasidedir; hele sırr-ı Rahmâniyet'i aksettiren insan siması..

"Seni Hak âyine-i Zât etti
Zât-ı Yektâsına mir'ât etti." (Hâkânî)

sözleri ayn-ı hakikat ve insana konumunu hatırlatan önemli bir irşattır. Bu itibarla insan eğer o gizli güzelliğin sırlı bir aynası ise –ki öyle olduğunda şüphe yok– hep gönül gözleriyle O’na müteveccih olmalı, her zaman pusu- suda bekleyip tecellî avlamaya çalışmalı ve kendini daha derin sevgi iklimlerine alıp götürecek esintiler beklemeli- dir; beklemeli ve O’na ulaşmak veya O’nu hoşnut edip sevdikleri arasına girebilmek için kurbet yolunun bütün argümanlarını kullanmalı, O’nun teveccüh vesileleri ara- sında, buldum/bulacağım ümidiyle hep koşturmalı ve gönlü her zaman o “Kenz-i Mahfi”nin kilidinde bir anah- tar gibi dönüp durmalıdır. Bu suretle, eğer muhabbet bir Süleyman, gönül de taht-ı revân ise, er geç sultanın gelip tahtına oturacağı muhakkaktır.

Bir de tahtla Süleyman buluştu mu artık insan hep O’nu düşünür, iç mülâhazalarında O’nunla hasbıhal eder, yudumladığı suda, çiğnediği yemekte, teneffüs etti- ği havada gayet açık ve net olarak hep O’nun teveccüh- lerini duyar; O’nun yakınlığının sıcaklığıyla oturur kalkar. Kurbet-sevgi arası gel-gitler münasebeti daha da kızışır ve sinesi ocaklar gibi yanmaya başlar. Yer yer aşk u mu- habbetle alevlenir, zaman zaman vuslat iştiyakıyla yanar tutuşur; ne var ki, aşkını da, iştiyakını da O’ndan gelen bir armağan bilir ve kat’iyen gam izhar eylemez; gam iz- har edip ağyarı âhından âgâh eylemez. İçten içe fırınlar gibi yanar; fakat, ne alev çıkarır ne de duman.. namus

gibi saklar aşk u iştîyakını ve sır vermez halden anlamayan nâdanlara.

Bu yol herkese açık olsa da yolcunun samimî ve kararlı olması şarttır. Herhangi bir mü'min bütün cemallerin, kemallerin, azametlerin, ululukların, ihtişamların, ihtişam üstü ihtişamların O'na ait olduğunu görüp hissedebildiği takdirde bütün bu vesilelerin gönülde hâsıl ettiği alâka, muhabbet ve iştîyakla O'na yönelir ve O'nu zatına münasip bir sevgiyle sever ki işte bu tutku –ve tabir yerindeyse– bu sevda O'nadır ve tevhid edalı bir aşk u iştîyak kaynağıdır. Zaten, tevhide kilitli ve İslâmî esaslara bağlı bir sinede sevgi inhırafı da düşünülemez.. ve hele asla muhabbet kaymaları olmaz ve olamaz. Bir muvahhid O'nu O olduğu için sever ve sevgisini de dünyevî-uhrevî hiçbir mülâhazaya bağlamaz. O, her zaman gönlünde köpürüp duran sevgi fevvalerini, aşk u iştîyak çağlayanlarını Kur'ân'la, Hazreti Ruh-u Seyyidi'l-Enâm (aleyhi ekmelüttehâyâ)'nın vaz'ettiği düsturlarla filtre ve test eder ve bunları insanî heyecanlarla yürüdüğü yollarda birer bariyer gibi kullanır, aşk ateşiyle cayır cayır yandığı zamanlarda bile hep istikamet soluklar; O'nu her şeyin gerçek mâliki, sahibi, görüp gözeteni, esmasıyla mâlum, sıfatlarıyla muhat bir Zât olarak kendine has münezzehiyeti, mukaddesiyeti, mübecceliyeti içinde derin bir aşkla sever; severken de kat'iyen şatahat ve laubaliliğe girmez.

* * *

Muvahhid mü'min, her şeyden evvel, her şeyden sonra, her şeyin önünde, her şeyin arkasında mutlak Mahbub, mutlak Maksud, mutlak Mâbud olarak Allah'a dilbeste olur; O'nu diler ve her hâliyle O'nun kulu olduğunu haykırır; sonra da O'ndan ötürü, başta İnsanlığın İftihar Tablosu olmak üzere –ki O, Hakk'ın matmah-ı nazarı, memur-u sadığı, Zât, sıfât ve isimlerinin yanılmayan tercümanı, divan-ı nübüvvetin hâtemi, risaletin özü, usâresi olması itibarıyla O'nun hatırına sevilenlerin başında gelir– bütün nebileri, velileri, O'nun saflardan saf berrak aynaları, daire-i ulûhiyetin has bendeleri olmaları ve O'nun maksatlarını takip ve temsil etmeleri, dahası hilâfet-i tâmmе unvanıyla dünyanın imar, tanzim ve dizaynına nezarete bulunmaları yönüyle; gençliği, şu fâni hayatı tam duyup değerlendirebilme adına Hak tarafından insanlara avans mahiyetinde bahşedilmiş bir parametre olması cihetiyle; bu âlemi, O'nun güzel isimlerinin bir tecellîgâhı ve sıfât-ı sübhâniye tezahürlerinin meşheri, öteki dünyaların da bir mezraası olması açısından; anne-babaları, birer şefkat ve merhamet kahramanı olarak evlâtlarının bakım ve görümünü yüklenmeleri, evlâtları da ebeveynlerini görüp gözetme hissiyle onlara gönül-den yakınlık duymaları mülâhazasıyla... sever ki bunlar Allah'a karşı samimî alâka duymanın birer ifadesi olarak değerlendirilebilir ve Allah'tan ötürü bir sevgi sayılabilir.

Müşrikler sevdiklerini Allah gibi severler, mü'minler ise Allah'tan ötürü onlara karşı alâka duyar ve sinelerini açarlar. Allah'ı seviyor gibi sevmekle, Allah'tan ötürü

sevmek birbirinden çok farklı şeylerdir. Böyle Hak yö-rüngeli bir sevgi, iman kaynaklı, ibadet edalı, ihsan te-levvünlü kutsal bir sevgidir ve kâmil mü'minlerin şîâridir. Cismâniyet ve nefs-i emmâre üzerinde temellenen şehevânî muhabbetlerin, aşkların –ona da aşk denecek-se– insan tabiatında meknûz bulunan fısk u fücûrun se-si-soluğu olmasına mukabil, Allah’a karşı olan aşk ve alâkadan başlayıp sonra her şeyi kuşatan sevgi ve o sev-giyle oturup kalkan muhibbin âh u vâhı, gökte meleklerin yudumlamaya koştukları kutsal bir iksir mesâbesindedir. Hele bir de muhabbet, maddî-mânevî bütün varlığı sev-giliye bağışlayıp kendine hiçbir şey bırakmama seviyesi-ne yükselmişse –ki buna sevda da diyebiliriz– işte o za-man gönülde sadece mahbub mülâhazası kalır; kalb, rit-mini ona bağlar, nabızlar o âhenkle atar, hisler bu âhenge dem tutar, gözler yaşlarla bu sevdayı dillendirir, kalbden, gözyaşlarının sır vermesine ve sinenin serinlemesine si-temler yükselir. Gözler çağlarken gönül ağyara dert yan-ma vefasızlığından iki büklüm olur ve ağlamalarına inler. Latife-i rabbâniye, içi kanarken, sinesi yanarken ağyara dert sızdırmamaya çalışır, çalışır ve kendi kendine;

“Âşığım dersin belâ-yı aşktan âh eyleme

Âh edip âhından ağyarı âgâh eyleme.” (Anonim)

diye mırıldanır. Aslında muhabbet bir sultan, tahtı gönül-ler, sesi soluğu da en tenha yerlerde ve sadece O’na açık dakikalarda seccadelere boşalan ümit, hasret ve hicran iniltileridir.

Hakk'a ulaşmanın rampaları sayılan bu kuytu yerlerdeki O'na ait inilti ve sızlanışlar dışa vurularak hâl bilmezlerin oyuncağı hâline getirilmemelidir. Muhabbet ya da aşk u hayret eğer o her şeyi bilen Sevgili uğrunda ise, o sadece O'nun bildiği en mahrem bir yerde kalmalı ve yuvasından uçurularak nâmahrem gözlere gösterilmemelidir.

Mecazî muhabbet çocukları sokak sokak dolaşır, sevgiciklerinin dellâllığını yapar; rast geldiklerine dert yazar; mecnun gibi davranır ve sevdiklerini dillere düşürürler. Hak âşıkları gürültüsüz ve içtendirler; başlarını O'nun eşiğine kor, içlerini O'na döker ve yer yer kendilerinden geçerler; ama, kat'iyen sırlarını fâş etmezler. Ellerini-ayaklarını, gözlerini-kulaklarını, dillerini-dudaklarını O'nun emrine verir; kalbleriyle hep sıfât-ı sübhâniye matla'larında dolaşırlar. O'nun ziyâ-i vücudu karşısında âdeta erir ve bir muhabbet fânisi hâline gelirler: Duydukça daha derinden O'nu, yanarlar cayırcayırcayır; yandıkça "daha!" derler.. yudumlarlar kâse kâse aşk şarabını; kandıkça "daha!" derler. Neler duyar neler hissederler gönüllerinin tepelerinde; duydukça "daha!" derler.. doymazlar bir türlü sevgiye; sever-sevilirler, "daha!" derler. Onlar "daha" dedikçe Hazreti Mahbub da onlara perdeler aralar, basiretlerine görülmedik şeyler sunar ve ruhlarına ne sırlar ne sırlar duyurur. Artık onlar duyarlarsa her zaman O'nu duyarlar, severlerse hep

O'nu severler, düşünürlerse O'nu düşünürler ve her şeyde O'nun cemalinden, tasavvurları aşkın cilveler temâşâ ederler. An olur bütün bütün kendi havl ve kuvvetlerinden uzaklaşarak iradelerini O'nun iradesine bağlar, temayülleriyle O'nun isteklerinde erir ve bu yüce pâyeyi de O'nu gönülden sevip sevdirmeyle, bilip bildirmeyle değerlendirirler. Sevgilerini O'na itaatle seslendirir, aşklarını O'na vefa ve sadakatle dillendirir ve kalblerinin kapılarını ağıyar düşüncesine karşı sürgü sürgü üstüne öyle bir sürgülerler ki giremez artık başka hayal o beyt-i mâmura. Onlar bütün benlikleriyle Hakk'a nâzırdırlar ve O'nu takdir ve tebcilleri de kendi idrak ufuklarını çok çok aşkındır. Bunun yanında, böyle bir vefaya Hakk'ın teveccüh buyuracağına da ümitleri tamdır. Öyle ki, Hak nezdindeki yerlerini kendi nezdlerinde Hakk'a tahsis ettikleri yerle irtibatlı görür ve O'nun karşısında her zaman dimdik durmaya çalışırlar.

O'nu delice severken kat'iyen alacaklılar gibi davranmaz; her zaman verecekli olma hacâlet ve hulûsiyle, Râbiatü'l-Adeviye gibi: "Zâtına yemin ederim ki, Sana Cennet talebiyle kulluk yapmadım; Seni sevdim ve kulluğumu ona bağladım." der, yürürler O'nun ulu dergahına coşkun bir aşk sermayesiyle; yürür ve hep O'nun kendilerine olan lütuf ve ihsanlarını yâd ederler. Kalbleriyle sürekli O'na yakın durmaya çalışır, akl u fikirleriyle de O'nun merâyâ-yı esmâsında müşâhededen müşâhedeye koşar; her şeyde muhabbetten sesler dinler, her çiçekte

aşk u şevkten ayrı bir rayiha ile mest olur, her güzel manzarayı O'nun güzelliğinin tecellisinden akisler gibi temâşâyâ alırlar. O'na karşı hep sevgi düşünür, sevgi duyar, sevgi konuşur, bütün eşyayı bir sevgi şöleni gibi seyreder ve bir sevgi armonisi gibi dinlerler.

Muhabbet, bu ölçüde otağını kalb yamaçlarına kurunca artık bütün zıt hâdiseler aynı şeymiş gibi duyulur; huzur-gaybet, nimet-musibet, acı-tatlı, rahat-mihnet, elem-lezzet hep aynı sesi verir ve aynı edada görünürler; zira, seven gönül cefayı-safayı bir bilir, derdi derman gibi görür, ızdırapları kevserler gibi yudumlar; zaman ve hâdiseler ne kadar amansız olursa olsun, durur o kımıldamadan durduğu yerde en derin bir vefa duygusuyla. Gözleri hep kendisine aralanacak kapı aralığında, yatar pusuya ve değişik dalga boyundaki teveccüh ve tecellilere açık durmaya çalışır. Sevgisini O'na saygı ve itaatle taçlandırır. Kalbi sürekli O'na inkıyat duygusuyla çarpar ve sevdiğine muhalif düşme korkusuyla tir tir titrer; titrer ve devrilmemek için de yine o biricik istinad ve istimdat kaynağına sığınır. Onun bu ölçüde sürekli sevdiğiyle muvafakat arayışı içinde olması, zamanla onu gökte ve yerde herkes tarafından sevilen bir mahbub hâline getirir. Onun hesabında sadece Hak vardır; ötelere göre de olsa beklenti içinde bulunmayı aşkına ihanet sayar; ama kendi kendine gelen iltifat ve teveccühleri reddetmeyi de saygısızlık kabul eder ve ne gelirse öper, başına

kor sonra da “Bunların istidraç olmalarından Sana sığınırım.” der inler.

Seven için aşk u iştiyak en yüksek bir pâyeye, sevgilinin arzu ve isteklerinde eriyip gitmek de en erişilmez bir mazhariyettir. Muhabbetin mebdeinde tevbe, inâbe, evbe, teyakkuz, sabır gibi sevgiye giriş esasları; müntehâsında da aşk, şevk, iştiyak, üns, rıza, temkin... gibi konumunun hakkını verme hususları söz konusudur. Seviyorum diyebilmek için kendinden, kendi isteklerinden arınmak, muhavere ve müzakerelerini hep O'na bağlamak, O'nu ihsas eden hususlar çerçevesinde dönüp durmak, O'nun tecellî edeceği mülâhazasıyla göz kırpmadan beklemek, bir gün mutlaka teveccüh buyurur düşüncesiyle yıllar ve yıllar boyu durduğu yerde kararlı durmak sevgi yolunun ilk âdâbıdır: Bu yolda bütün bütün sevdalanmaya muhabbet ve aşk; sürekli köpürüp duran arzu, istek, neşe ve sevince şevk; bütün bunların, insan tabiatının önemli bir derinliği hâline gelmesine iştiyak; Sevgili'nin her türlü muamelesini gönül hoşnutluğuyla karşılamaya rıza; duyma, hissetme, maiyyette bulunma mazhariyetinden ötürü kendinden geçme... gibi hislere karşı dikkatli ve ölçülü davranmaya da temkin demişlerdir.

Yukarıdaki hâllerden birinin insan gönlüne tam hâkim olmasına göre onun tavırlarında da bir kısım değişiklikler olur: Yer yer gidip âh u efgânla inleyeceği تنها koyar arar ve içini O'na döker; zaman zaman değişik iç mülâhazalara dalarak O'nunla hasbıhal eder; firaktan

dert yanar a lar, visal ümidiyle in irahlara a ılır, sevinç g zya larıyla serinler. Bazen görmez çevresinde olup biteni, kesrette hep vahdet ya ar; bazen de huzurun mehabetiyle bütün bütün silinir gider, kendi ses ve solu unu bile duymaz olur.

Sevgi, m rifetin bağrında boy atar, gelişir; mârifet ilimle ve i -d   ihsaslarla beslenir. Arif olmayan sevemez; ihsasları kapalı bilgisizler de mârifete eremez. Bazen sevgi Allah tarafından kalbe atılarak i  ihsasların harekete geçirilmesi de söz konusu olabilir –ki hepimiz bazen böyle ekstradan lütuflar bekleriz– ancak, pl nlarını harikul deliklere bina ederek durgun bir bekleme başka, kıvrım kıvrım sancı içinde aktif bekleme daha başkadır. Hak kapısının sadık bendeleri beklentilerini harekete ba lar, dinamik bir duru a geçerler; geçer ve o durgun gibi görülen halleriyle cihanlara yetecek bir enerji üreterek m th   aktiviteler ortaya koyarlar.

Bunlar,   ık u sadıklardır ve belli hususiyetleri haizdirler: Sevgili'nin her muamelesini gönül ho nutlu uyla karşılar ve Nesim  gibi;

“Bir b care   ikem ey Y r Senden d nmezem,
Hançer ile y re imi yar Senden d nmezem..”

der, hep bir vefa tavrı sergilerler. Her zaman ciddî bir vuslat arzusuyla kıvranır dururlar; ama, hallerinden de asla  ik yet etmezler. O'ndan başka bütün beklentileri kafalarından söker-atar, hep maiyyet rüyalarıyla oturur

kalkarlar. Sohbetlerini hep sohbet-i Cânan hâline getirir ve O'nun adıyla seslerini-soluklarını melekûtî bir derinliğe ulaştırırlar.

Sevgi onların canıdır; onlar, bedensiz durabilirler ama cansız edemezler. Onlara göre, cesede can hükmediyorsa artık o tende sadece Yâr sevdası olur, ağyar bulunmaz. Bu konumlarıyla onlar dünyanın en fakir ve en iktidarsız olsalar da şahlara taç giydirecek bir mansıba sahiptirler. Küçüklükleri içinde büyük, aczleri yanında muktedir, ihtiyaçlarına rağmen dünyaları peyleyecek kadar servet sahibi ve sönük bir mum gibi görünmelerine mukabil güneşlere fer verecek birer enerji kaynağı mesabesinde olduklarıdır. Herkes onlara koşsa da onların nereye ve kime koştukları bellidir. Sıgmazlar mahiyet zenginlikleriyle cihanlara. Küçük bir kıvılcıma, kıvılcımdan da öte bir hiçe dönüşürler yöneldiklerinde O'na.

“Bir şûlesi var ki, şem-i cânın,
Fânusuna sığmaz asumânın.”

diyen Galib bu ufka tercüman gibi konuşur.

Bunlar O'nsuz geçen ömrü hiç mi hiç hesaba katmaz ve O'nsuz hayatı hayat saymazlar. Bir ömr-ü heder görürler sevmeden yaşamayı ve bir avunma kabul ederler O'nunla alâkası olmayan keyifleri, neşeleri, hazları. Oturur kalkar her zaman aşk u şevkten dem vururlar; Fuzulî edasıyla aşk u iştıyak bilmeyenleri de başka türlü (!) bir şey görürler.

Sızıntı, Haziran 2003

Kibir

Böbürlenme, kendini beğenme ve çok defa bir fâikiyet mülâhazası içinde bulunma diyebileceğimiz kibir, kişinin, bir kısım farklı özellikleri varmış gibi davranması, oturuşu-kalkışı, nefes alıp verışı, el-ayak hareketleri ve mimikleriyle hep bir farklılık peşinde bulunması, farklılık soluklanması, üstün bir karakter olduğunu ifade etmeye çalışması... gibi tavırlarla bencilliğin (egoizm) dışa vurması sayılan bir çeşit cinnet ve ruhî bir rahatsızlıktır. Böyle bir hasta her zaman kendini olağanüstü görmenin yanında çok defa, başkalarını, hususiyle de meslek, meşrep, yol-yöntem açısından kendine/kendilerine rakip saydığı kimseleri küçük görür ve gösterir; onlara karşı sürekli fâikiyet hezeyanları yaşar; başkalarına ait fazilet ve meziyetleri duymaya asla tahammül edemez; edemez ve duydukça öfkeden çatlayacak hâle gelir.

Böyle bir hasta, sürekli “ben” mülâhazalarıyla soluklanır, her zaman tafralarla köpürür durur; kendinin değerler atlasında bulunmayan hiçbir düşünce ve davranışa iltifat etmez ve karşısında vahy-i semavî dahi olsa şahsî yorumlarına öncelik tanıyarak yine kendini ifade peşinde koşar.. ve ne yapar yapar hemen her mülâhazayı evirir-çevirir kutsal (!) saydığı kendi düşünce ve istinbatlarına bağlar.

İşte böyle bir aldanmış, zamanla daha da ileri giderek çevresindekileri halâyık görmeye başlar.. horlar ve hafife alır herkesi.. umulmadık beklentilere girer; beklediklerini bulamayınca da kırar geçirir en sâdık kapıkullarını; bezdirir candan takdirkârlarını ve kaçıır en vefalı yâranlarını; kaçıır zira böyle biri mukaddeslere saygısızlık yapanları affetse de, bağışlamaz şahsına hürmet, tâzim, ihtiram ve saygıda kusur edenleri; ademe mahkûm eder hayalinde kendisine tasarladığı makam, mansıp ve pâyeleri şöyle böyle sağda solda seslendirmeyenleri.

Bu hasta tip, başkalarının büyüklük ve meziyetlerine tahammül edemese de, yine de kendilerinden bir şey umduğu kimselerle aynı karelerde bulunmayı asla kaçırmaz; dünyevîlerin arkasından koşturur durur ve düz insanlarla bir arada bulunmayı, aynı kareye düşmeyi kendine zül sayar. Bu insanlar anası-babası, amcası-dayısı bile olsa kat’iyen onlarla anılmayı istemez. Tevazuu hiç düşünmemiştir; hikmetten tamamen habersizdir; bazı

şeyleri okumuş gibi görünse de bilgisi sırf bir gümandan ibarettir. Görünme, bilinme, söze-sohbete konu olma, öldüren bir hırs ölçüsünde onun en büyük arzusudur. Konuşmaların dönüp dolaşıp kendisine dayanmasını, muhaverelerin onun meziyetleri etrafında cereyan etmesini, hatta hayatının romanlara konu olmasını bekler; bütün bunlar olmayınca da hırçınlaşır, çevresini vefasızlıkla suçlar, “Kadirbilmez nankörler, gerçeği görmez aymazlar, densizler, dirayetsizler...” der; kibrini nefrete, öfkeye çevirir; patlamaya hazır bir gayz küpü hâline gelir.

Mütekebbirin hiçbir fikri, hiçbir işi, hiçbir tavrı normal değildir; düşünürken her şeyi kendini beğenmeye, ucbe bina eder. Hareket ve davranışlarında hep çalımıldır. Sürekli fâikiyet mülâhazalarıyla oturur-kalkar. Onun evi mutlaka lüks, arabası son model, yalısı tam deniz kenarında ve rıhtımda da yatı olmalıdır. Aslında bütün bunlar onu zavallı bir lüks, bir fantezi tutsağı hâline getirmiştir ama, o bunun farkında bile değildir; farkında değildir ve kibrini, gururunu okşayan bu şeylere ulaşma uğrunda ölür ölür dirilir; akla-hayale gelmedik sefilliklere girer; yerinde el-etek öper, yerinde zulmeder, can yakar, hânümanlar yıkar, dahası bütün bu çılgınlıklarını “ah-vâl-i âdiye”den hâdiselermiş gibi görür.

Mütekebbirler arasında Karun gibi servetle büyüklük taslayıp “Bu imkânlarla ben ilmim ve irfanım sayesinde

kavuştum.”¹³ diyen, sonra da yerin dibine batırılanlar olduğu gibi, İblis edasıyla, “Ben ondan hayırlıyım...”¹⁴ diyenler, daha da küstahlaşıp “Ben de öldürür ve diriltirim.”¹⁵ şeklinde mırıldananlar, bütün bütün şiraze-den çıkararak, “Ben sizin yüce Rabbinizim.”¹⁶ hezeyanına girenler de olmuştur. Eski çağların Firavun ve Nemrut... gibi tiranları, modern devirlerin Lenin, Stalin, Hitler, Mussolini... gibi zorbaları ve “Ben yarattım, ben yaptım, her şey bizim eserimiz...” türünden sözlerle çılgınlıklarını haykırıp duranlar hiçbir dönemde eksik olmamışlardır. Bunların yanında, kibrine dinî bir kisve giydirerek kendisinin müçtehit, müceddit, kutup, gavs, hatta Mehdi ve Mesih olduğunu iddia eden aldanmış delilerin sayısı da az değildir.

Bunların hemen hepsinin ortak yanı, kendilerini olağanüstü varlıklar ve çevrelerindeki kimseleri de sıradan yaratıklar görmenin yanında, başkalarına ait fazilet ve meziyetlere tahammül edememe, bütün iyilikleri ve güzellikleri kendilerinden bilme, her türlü kötülüğü ve olumsuzluğu da mümkünse halâyık saydıkları kimselere fatura etme gibi bir gayretlerinin bulunmasıdır. Bunlar, şöyle-böyle tasarruf daireleri içinde meydana gelen her güzel şeyin kendilerine mâl edilmesini isterler; başkalarının

¹³ Kasas sûresi, 28/78.

¹⁴ A'râf sûresi, 7/12.

¹⁵ Bakara sûresi, 2/258.

¹⁶ Nâziât sûresi, 79/24.

eliyle ortaya konan olumlu işleri de ya gasp edilmiş hakları gibi görür, kendilerine mâl etme yollarını araştırırlar ya da ciddî bir kıskançlık hissiyle en nadide şeyleri dahi çirkin göstermeye çalışırlar. Ülkeyi alıp ilerilere götürme, toplumu çağın en seviyeli milleti hâline getirme, insanların ufkunu açıp yaşadıkları asrı iyi okumalarını sağlama, hatta topluma çağ atlatıp onu bütün milletlerin önüne geçirme gibi çok önemli ve hayatî hizmetleri, şayet kendileri o işin içinde yok iseler, mel'un sayarlar; lanet okurlar olup bitenlere ve bu önemli faaliyetlerin kahramanlarına.

Bu marazî ruh hâletinin arkasında bazen soyluluk, bazen zenginlik, bazen maddî-mânevî pâye ve mansıp, bazen saf yığınların ölçüsüz takdir ve şımartması, bazen güç ve kuvveti elinde bulundurma, bazen de siyasî, içtimaî ve idarî statü farklılığı... gibi şeyler bulunmaktadır. Bu tür hastalar, şayet iyi bir eğitim ve rehabilitasyonla gerçek insanî değerlere, kalb ve ruh ufkuna yönlendirilmezlerse, toplum içindeki konumları ve kültür ortamları itibarıyla bazılarının firavunlaşması, bazılarının nemrutlaşması, bazılarının karunlaşması, bazılarının da Mehdilik ya da Mesihlik iddialarına kalkışması kaçınılmaz olur. Görmezler hakikati.. doğru okuyamazlar gördükleri şeyleri.. yanlışır bakış zaviyeleri.. çarpıktır değerlendirmeleri. Çünkü onlar küstahlaşmış ve Zât-ı Ulûhiyet'e mahsus büyüklüğü "kibir" unvanıyla O'nunla

paylaşmaya kalkışmışlardır. O da, “Dünyada büyüklük taslayanlara, âyet ve işaretlerimi doğru okuyup doğru anlama imkânını vermem.”¹⁷ fermanı gereğince onları korkunç bir mahrumiyete mahkûm etmiştir.

Kibir, imana giden yolda insanın önünü kesen bir set, “Kalbinde zerre kadar büyüklük hissi bulunan kimse Cennet’e giremez.”¹⁸ mazmununca da ebedî saadet yolunda aşılmaz bir engeldir. Bu maraz, bir kalbe yerleşmeyedursun, onun ötelere nâzır bütün ışıklarını söndürür ve onu başkalarına ait her türlü fazilet ve meziyetlere karşı bir tepki yumağı hâline getirir. Böyle bir hasta oturur-kalkar benlikle homurdanır, çevresinden saygı ve hürmet beklemeye koyulur. Zamanla bulduklarıyla yetinmez de “daha” der durur. Umduklarını bulamayınca da hafakandan hafakana girer. Sık sık çevresini kadirnâşinaslıkla suçlar. Bazen bütün bütün kendini hezeyanlara salıp, yer yer soyundan-sopundan bahisler açarak, zaman zaman ilm ü irfanından dem vurarak veya başarılarından söz ederek, hatta mâneviyata açık bir ortamın çocuğuysa veya hakkında öyle bir kabul söz konusu ise evliyâ, asfiyâ ve ebrârdan olduğuna imâ, işaret ve –cinnetinin derecesine göre– açık beyanda bulunarak kutbiyet ve gavsiyetini seslendirir ve evirir-çevirir ifadelerini şöyle-böyle kendi fâikiyetiyle noktalar.

¹⁷ A'râf sûresi, 7/146.

¹⁸ Müslim, îmân 147; Tirmizi, birr 61.

Kibrin, Allah ve Peygamber tanımazlık şeklindeki en kabacasını, “İblis dışında bütün melekler Âdem’e secde ettiler; o kibrine yediremedi “İh..!” dedi ve küfrü seçenlerden oldu.”¹⁹ beyanında da görüldüğü gibi şeytan ortaya koydu. Kendilerine kitap verilenlerin bir kısmı da “Demek size ne zaman nefislerinizin hoşlanmadığı bir kısım mesajlarla peygamber gelirse, böbürlenecek, ona kafa tutacak, sonra da kiminiz onu yalan sayacak, kiminiz de öldürmeye kalkacaksınız.”²⁰ beyanında görüldüğü gibi şeytanı takip ettiler. “Büyüklik tasladı ve mücrimler gürûhundan oldular.”²¹ mazmunu etrafında şeref-nüzul olmuş âyetler âdeta bu türden devrilmiş pek çok kavmin kara yazısı gibidir. “Kibre girdiler, zira onlar kendilerini fâik ve yüce görüyorlardı.”²² ifadesi de bu konuda ayrı bir tâli’sizliğin şahidi. “Biz; Karun, Firavun ve Hâmân’ı da helâk ettik, zira Musa (aleyhisselâm) onlara apaçık mucizelerle gelmişti ama, bu (mütekebbir)ler o yerde büyüklik tasladılar ve (inanmadılar) ama başlarına gelecek şeyin de önüne geçemediler.”²³ beyan-ı sübhanîsiyle sunulanlar ise, tarihî bahtı karalardan sadece birkaçı.

¹⁹ Bakara sûresi, 2/34.

²⁰ Bakara sûresi, 2/87.

²¹ A'râf sûresi, 7/133.

²² Mü'minûn sûresi, 23/46.

²³ Ankebût sûresi, 29/39.

Kur'ân âyetlerinin ışığında bu türden lanetlenmiş daha pek çok tiran zikredilebilir ama, biz o konuyu mevzu ile alâkalı hazırlanmış ve hazırlanacak olan ansiklopedilere havale edip geçmek istiyoruz. İşin özü, kibirli insan hakka kapalı, insanlara kapalı, hikmete kapalı, ilâhî mârifete kapalı; şeytana açık, küfre açık, halk nazarında menfur, riya, süm'a, hıkd u haset gibi İblis kaynaklı mesâvî ile kirlenmiş –üzerinde durulabilir– bir bahtsızdır. Bu tür bahtsızlardan şimdiye kadar iflâh olan görülmemiştir. Aksine hayatını kibir ve gurur zeminine bina edenlerin akıbetleri hep küfürle noktalanmıştır.

Kur'ân-ı Kerim'in, "Allah, mütekebbir ve kaba kuvvet temsilcisi cebbarların kalbini işte böyle mühürler."²⁴ fermanı konuyla alâkalı ne ürpertici bir tehdittir..!

Sızıntı, Ağustos 2005

²⁴ Mü'min sûresi, 40 /35.

Haset

Bir mânâda çekememezlik ve kıskançlık da diyebileceğimiz “haset”, herhangi bir insanın şeref, ikbal, başarı, hatta sağlık, afiyet, zenginlik, eda, endam, güzellik, bilgi, zekâ, mutluluk... gibi vasıflar ve mazhariyetler karşısında duyduğu hazımsızlık hissidir ki, buna kestirmeden, bir ferdin kendisinde olmasını istediği değişik vasıf veya mevhibelerin, başkasında bulunması karşısında duyduğu bir iç rahatsızlık da diyebiliriz. Rahatsızdır böyle biri kendine nispet edilmeyen faziletlerden, meziyetlerden, başarılarından; kederlenir hasım yerine koyduğu insanlara gelen nimetlerden; sevinir onların maruz kaldıkları musibetlerden.. ne “hüsn-ü aklî”ye saygı duyar ne de “hüsn-ü şer’î”ye; zira o, altında kalıp ezildiği ifritten egoizması ve dünyalara sığmayan kibriyle bütün fâikiyetlerin, farklılıkların kendine nispet edilmesi kuruntularıyla oturur-kalkar

ve geçmiş devirlerdeki ilâhî mevhibeler hakkında bile nasıl olmuş da ona rağmen farklı bir zaman diliminde ortaya çıkmışlar diye düşünerek sürekli iç homurdanmalar yaşar.

Aslında böyle bir ruh hâleti taşıyan kimsenin cinnetinde şüphe olmamakla beraber şimdiye kadar bir kısım psikanalizcilerle bazı psikologların dışında, açıktan açığa bu delilere “deli” diyen de çıkmamıştır. Evet, bir kısım psikanalizciler, haset duygusunu belli aşamalara ayırır ve şöyle bir sıralama ile ele alırlar: Değişik rekabet hisleriyle dışa vuran kıskançlık; hazımsızlığa hazımsızlıkla mukabele şeklinde ortaya çıkan çekememezlik ve gidip hezeyana dönüşen, sonra da bir tufan hâlini alan daha müthiş haset hissi... Bu sıralama, potansiyel kıskançlık duygusunun değişik terbiye yöntemleriyle kontrol altına alınmaması durumu itibarıyladır. İnsanları, his, şuur ve şuuraltı dünyalarıyla iyi okuyup iyi değerlendirebilen iç derinlikli rehberler ve insan sarrafı terbiyeciler vasıtasıyla, onun zararlı bir şekilde ortaya çıkmasına fırsat verilmeyebilir. Bu his önceden sezilerek, hoşgörü ve başkalarına ait meziyetlere tahammül ufkunu göstermek, kendi meziyet ve mevhibelerine yönlendirmek suretiyle tâdil edilebilir ve böylece kıskançlığın derecesi azaltılarak hasetçinin kendini harap etmesi kısmen de olsa önlenabilir. Üzerinde daha farklı bir üslûpla durma mülâhazası mahfuz bu da bir görüş. Siz isterseniz, yine bir psikanalizci

mülâhazasıyla buna, insanın bir kısım iç zaaflarının belli şahıslarda haset dürtülerine dönüşmesi de diyebilirsiniz...

İster öyle ister böyle, haset marazının –kem nazar dışında– kıskanılan kimseye hiçbir zararı yoktur, olamaz da. Şayet bir zarar söz konusu ise, o da hâsidin kendisine râcidir; zira kıskançlık, kıskanılandan daha çok kıskananın işini bitirir; evet böyle biri, her zaman rahatsızlık içindedir çekemediği kimselerde gördüğü güzelliklerden, değişik ilâhî lütuflardan rahatsız olur; olur da oturur-kalkar hasım kabul ettiği şahsın mazhariyetleri karşısında kinle, nefretle homurdanır durur; Hakk'ın ona teveccühlerini içten içe sorgular.. duaya inanıyorsa, kıskandığı kimseye beddua eder; ihtimal onun için büyüye, kahriyeye başvurur ve kendi hayatını çekilmez bir azaba çevirir.

Bir insanda haset marazı mevcutsa, onun için bir sürü çekememezlik sebebi hazır demektir: Bazıları için aynı kulvarda koşma; bazılarınca karşı taraf kadar başarılı olamama veya beklediği ölçüde başarılarının karşılığını görememe; kimilerince de bencillik ve kibri zaviyesinden hep hasmına göre kendine biçtiği seviyenin gerisinde kalma... gibi hususlar birer hazımsızlık sebebidir. Böyle bir hâsid, Hakk'ın takdirine rıza göstereceğine, kaderî planların kendi heva ve hevesi istikametinde cereyan etmesini arzu edercesine sürekli hezeyan yaşar; açık-kapalı her zaman kaderi tenkit eder; ilâhî icraatı sorgulama

küstahlığında bulunur.. kıskançlık hafakanları itibarıyla kendi yaşama atmosferini elektrikleştirir ve kendi eliyle gider öldüren bir darlığın kulu-kölesi olur. Rahatsız eder çevresini ve onlar tarafından rahatsızlığa maruz kalır.. böyle bir darlık içinde geçirdiği her dakika, her saat patlamaya hazır bir bomba görüntüsü sergiler ve bu hâliyle en yakınlarını dahi bîzar eder.

Hastalık böyle sürüp gittiği takdirde zamanla mahdud kimselere karşı olan bu çekememezlik hissi büyür, genişler; sonra da düşünce ve hissiyat ufkunu tamamen kuşatarak onu bütün iyiliklere, güzelliklere sövüp sayan bir saldırgan hâline getirir. Öyle ki, artık böyle birinin bütün sözleri, beyanları döner-dolaşır, hep gelir hasım/hasımlar konumundaki şahıslara takılır. Bir mü'min için müzaker ve muhaverelerde “sohbet-i Cânân” ne ise, kıskançlık pençesinde kıvranıp duran bahtsız için de bütün negatif mülâhazaların gelip kıskanılan (mahsûd) şahsa dayanması aynıdır. Bazen hasmını hafife alarak, bazen onun hakkında gyibetlere girerek, bazen de iftiralar ile karalayarak hep ona karşı düşmanlık duygularıyla oturur-kalkar.

Nefsin azad kabul etmez kölesi böyle bir zavallı, her gün beş defa camiye gitse veya ömrünü zâviye ve halvethanelerde geçirse ya da gidip Haremeyn-i Şerifeyn mücâvir ve misafirliğiyle serfiraz olsa da, içindeki bencillik hissini, kibir duygusunu, görünme zaafını, alkışlanma

arzusunu söküp atacağı âna kadar, onun hakikî insan olmayı duyup zevk etmesi çok zordur; zordur, zira o, ruh dünyasındaki bu olumsuz şeylerle Arapların “dâü'l-udâl” dedikleri iflâh etmez bir rahatsızlığın pençesindedir.. ve bu hâliyle bir şey dinleyip bir şey anlaması da mümkün değildir; mümkün değildir çünkü, onun tahayyülleri kirli, tasavvurları basbayağı, fikirleri de sisli-dumanlıdır. Doğru göremez, doğru düşünemez, doğru değerlendiremez; iyiliklere kötülük der, –kendine ait değilse– güzellikleri çirkin görür ve kendisine nispet edilmeyen en önemli insanî değerlerin gerçekleştirilmesine karşı dahi savaş ilan eder. Dahası, gücünü, kendi değerlerini yükseltmeye sarf edeceğine, başkalarının başarılarını karalama, küçük gösterme ve tahrip etme istikametinde kullanır.. böyle davranır ve çok defa hasımlarını yakmak için tutuşturduğu ateşte içten içe cayır cayır yanar da bıkıp usanmaz çekememezlik adına tutuşturduğu fitne ocaklarını körüklemekten.

Karşı tarafı küçük düşüreyim diye çırpınır durur, ama küçük düşen de yine kendisi olur; böylece kendi hakkında zamanla bütün kazanma kuşaklarını birer kaybetme arenasına çevirir. Başkalarına zindan projeleri hazırlarken, koskoca dünyayı kendine zindan eder.. mânevî hayatının nurlarını söndürür ve körkütük bir hazımsızlık heykeli hâline gelir; gelir ve pîri sayılan İblis'i sevindirir.

Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem), kıskanma ve çekememe konusunda oldukça sert ifadeler kullanır ve ümmetinin bu ruhî rahatsızlıktan –bir mânâda “sedd-i zerâyi” mülâhazasıyla– uzak durmalarını salıklar. İşte o nurefşan sözlerden mealen birkaçı:

“Hasetle iman bir kalbde beraber bulunmaz.”²⁵

“Ateş odunu yakıp kül ettiği gibi haset de iyilikleri öyle yer bitirir.”²⁶

“Benim ümmetime de geçmiş milletlerin hastalıkları bulaşacaktır; o hastalıklar, şımarıklık, küstahlık, servet çokluğuyla övünme, birbirine sırt dönüp uzaklaşma ve çekememezlik.”²⁷

“Hasede girmedikleri sürece insanlar hep hayırla oturur-kalkarlar.”²⁸

Bir başka yerde benzer ruhî rahatsızlıklar üzerinde durur, suizandan uzak durma vurgusunda bulunur ve hasedin tehlikesini hatırlatır.

Konuyla alâkalı O’ndan şerefsudur olmuş daha bir hayli nurefşan beyan göstermek mümkündür; ama biz onlardan “cevâmiu’l-kelim”den sayılan bir pırlanta daha zikretmekle yetinmek istiyoruz:

²⁵ Nesâî, *cihâd* 8.

²⁶ Ebû Dâvûd, *edeb* 44; İbn Mâce, *zühd* 22.

²⁷ et-Taberânî, *el-Mu’cemü’l-evsat* 9/23; el-Hâkim, *el-Müstedrek* 4/185.

²⁸ et-Taberânî, *el-Mu’cemü’l-kebîr*, 8/309.

“Zinhâr dedikodu ile ömür tüketmeyin; başkalarının kusurlarının takipçisi olmayın; birbirinize karşı çekememezlik ve kıskançlığa girmeyin ve sakın sakın kin gütmeyin.”²⁹

Bütün İslâm ahlâkçıları uzun uzadıya haset üzerinde durmuş, herhangi bir insan üzerindeki ilâhî nimetlerin zâil olmasını istemeyi kalbsizlik saymış ve bu İblisçe mülâhazayı ciddî ciddî sorgulamışlardır.

Evet, ötelerde ilk işlenen günahlardandır Hazreti Âdem’e karşı bu kıskançlık oyunu.. Kabil’le yeryüzünde bir kere daha yenilenir ve sonra figüranları insanoğlu, şeytan bu çirkin oyunu teksir eder durur. Öyle görünüyor ki, Goethe’nin ifadesiyle kıyamete kadar da tekerrür edip duracak. İblis, Hazreti Âdem’i çekememişti, Kabil de Habil’i. Firavun, Hazreti Musa’yı, bir kısım densiz diyane mensupları Hazreti İsa’yı ve nice kendini bilmezler de İnsanlığın İftihar Tablosu Hazreti Ruh-u Seyyidi’l-Enâm’ı.. çekemedi, kendi ufuklarını kararttılar; bugün de çekemiyor ve hayatlarını azaba çeviriyorlar; iyiliklere, güzelliklere çirkin deyip daha bir çirkinleşiyorlar; hayırları baltalıyor, dünyayı şerler arenasına çeviriyorlar.

Diğer hastalıklar gibi haset rahatsızlığının da erken teşhisi çok önemlidir. Eğer rahatsızlık dışı vurmadan sezilir; kıskanılan kimse veya bir başkası tarafından kıskanç

²⁹ Buhârî, *nikâh* 45, *edeb* 57, *ferâiz* 2; Müslim, *birr* 28-31.

adam değişik rehabilitelerle kalbî ve ruhî hayata yönlendirilebilirse bu öldürücü duygu belli ölçüde de olsa baskı altına alınmış olur.

Haset, bir kötülük saplantısı, bir yıkma ve yok etme hissidir; aklî, mantıkî yollarla bunun kıskanç kimseye hiçbir şey kazandırmadığının anlatılması yararlı olur. Hemen tesir etmese de zamanla bir şey ifade edeceği, hiç olmazsa bu duygunun frenlenmesini sağlayacağı söylenebilir. Ayrıca, kıskanç kimsede başkalarına yararlı olma hissinin uyarılması, yaşama duygusu yerine yaşatma mefkûresinin geliştirilmesi faydalı olabilir. Ve tabii her şeyden evvel, hayatı Allah rızasına bağlı götürme ve O'nu hoşnut etme cehdi içinde bulunma istikametindeki rehabilitasyonların onu bir nefis zebunu gibi yaşamaktan, bir beden ve cismaniyet hamalı olmaktan kurtarması –Allah'ın izniyle– her zaman ihtimal dahilindedir.

Bu arada haset edilen kimselere de, mazhar oldukları nimetleri paylaşma ve herkesi faydalandırma; kıskanma ve çekememe konumunda bulunan kimseleri görme-gözetme ve gönüllerine girme; hazımsız olduklarına ihtimal verdikleri kimseler hakkındaki iyi düşünce ve mülâhazalarını onlara ulaştırma; ellerinden geldiğince Bediüzzaman'ın ifadesiyle, “Sebeb-i mesuliyet ve hatar olan metbûiyete, tâbiyyeti tercih edip, imamet ve öncülük işinde başkalarını rahatsız edecek şekilde önde görünmeme; Allah'ın ihsan ve lütuflarını herkesin görüp

bileceği tarzda kullanarak iştihaı kabartmama...” gibi bir hayli iş düşmektedir. Bütün bunlarla çekememezlik marazının önü alınır mı-alınmaz mı, o, Allah’ın bileceği bir şeydir; ben, bu konuda yapılmasının yararlı olabileceğine inandığım bazı hususları açmaya çalıştım. Hakikati Allah bilir ve Müessir-i Hakikî de yalnız O’dur.

Ayrıca şu hususa işaret etmede de yarar var; hasedin böyle zararlı olanının yanında gıpta mânâsına gelen bir türünü de Sahib-i Şeriat mahzursuz görmüş ve şöyle buyurmuştur: “İki kimseye hasette (gıpta) zarar yoktur: Kendisine bahşedilen serveti Allah yolunda infak eden imkân sahibi ve Allah’ın lütfettiği ilmi yaşayıp başkalarına da öğreten kimse.”³⁰ Ne var ki, Kur’ân’ın has talebelerinin, ismiyle aynı olduğu gibi, algılanmasıyla da mahzurlu, çekememezliğe hem-hudut olan böyle bir ruh hâletinden uzak durmaları daha uygundur. Bundan başka hakta, dinî hayatta ve Allah rızasını kazanmada yarışma duygusu diyebileceğimiz “tenâfüs” Kur’ân-ı Kerim’ce alışılmış ve takdir edilmiştir. Rıza ne hoş ufuk, onu “i’lâ-yı kelimetullah” ile yakalama ne kutsal bir vazife ve o hususta rekabetsiz yarışma ne mübeccel bir iştir..!

Sızıntı, Eylül 2005

³⁰ Buhârî, *ilim* 15; Müslim, *salâtü’l-müsâfirîn* 266-268.

Bir Sorgulama

Ey nefis!

Sıyrıl hazan duygularından ve bir yeşillik ol, uçsun kuşlar, kuşçuklar çevrende.. bir su kaynağı ol, koşsun bütün bağıryanıklar semtine.. mumlar gibi eri ve etrafına ışıklar saç; hem öyle bir saç ki, mehtabı temâşâyâ dalmış olanlar, onu bırakıp da senin ikliminin pervanesi olsunlar. İnsanları tıpkı bir anne gibi öyle sıcak ve içten kucakla ki, hışmından korkanlar bile, tereddüt etmeden kendilerini senin kucağına atsınlar. Allah'ın sana ihsan ettiklerini sen de saç cömertçe etrafına; saç ki, insanı insanlara, Cennet'e ve Allah'a yaklaştıran en sırlı formül civanmertliktir. Bu formülü ruhuna mal edip kullanabilirsen, mezhebi kin, nefret, düşmanlık olan en kaba ruhlar bile, bir gün mutlaka senin atmosferine girebilmek için kuyruklar oluşturup bekleyeceklerdir.

Sen her zaman bulutlar gibi olmalı ve kesmelisin güneşin yakıp kavuran sıcaklığını.. mevsimlere takılıp kalmadan, sağanak sağanak boşalan yağmurlar gibi söndürmelisin herkesin ve her şeyin hararetini; hiç olmazsa çiselerin okşayıp geçtiği gibi bağı-bahçeyi, ovayı-obayı, dağı-tepeyi; sen de okşamalısın bütün kurak gönülleri ve ruhları.. herkese açık öyle tatlı bir su kaynağı olmalısın ki, her zaman çevrende testilerin sesi duyulsun.. hasretle yanan gönüller aradıklarını senin ikliminde bulsun. Sen ağzını açıp da ruhunun ilhamlarını seslendirince, hikmetli söz avcılarının kalemlerindeki mürekkepler bitsin ve kitapların sayfalarını renklendiren o nefis duygular ruhanîlerin mezamiri hâline gelsin.. gayzların, öfkelerin, kinlerin, nefretlerin hançerlerini bileyip hemen herkese saldırdıkları, her şeyi yakıp yıktıkları dönemlerde sen, en öfkeli ruhlar dahil, gelip bağrına sığınan bütün yurtsuzların en içten hâmisi olmalı ve vesayetine koşanları hayal kırıklığına uğratmamalısın...

Günümüzde olduğu gibi, bazı ifritten mütemerrid düşünceler milletçe bizi birbirimize ulaştırabilecek olan yolları yürünmez hâle getirip köprüleri yıktıklarında dahi sevgilerinden, müsamahalarından ve gönül heyecanlarından mânevî yollar ve köprüler kurarak ulaşabilecek her noktaya ulaşmaya çalışıp, kat'iyen mukabele-i bilmi-sil (bir davranışa aynı ile karşılık verme) mülâhazalarına takılıp kalmamalısın. Ölsen bile mutlaka Müslüman

karakterinin gereklerini yerine getirmeli ve başına atılan taşları, atmosfere çarpıp eriyen meteorlar gibi ışığa çevirerek etrafına maytap ziyafetleri çekmelisin. Çevrende hiddetle, şiddetle yükselen bütün sesleri yumuşatarak onlardan sevgi güldesteleri meydana getirmelisin; getirmeli ve ne yolların harap olmasından, ne de köprülerin geçilmez hâle getirilmesinden kat'iyen söz açmamalısın.. söz açıp geçmişteki kin ve nefret virüslerini harekete geçirmemelisin.

Bu yol, peygamberlerin yolu ve insan-ı kâmil olmanın da en sağlam köprüsüdür. Şimdiye kadar bu yolda yürüyenlerden hiç kimse takılıp yollarda kalmamış; kalmadığı gibi, herhangi bir kabalık ve hoyratlık karşısında da tavrını değiştirmemiştir. Aslında, eğer bir insan, insanlığının şuurunda ise, ne kinler, nefretler, kabalıklar, ne de değişik türden hamlıklar onun düşünce istikametine ve tavırlarına tesir edemez; etmemelidir de. Gerçi bir kısım toslamalar karşısında yol ve yön değiştiren Müslümanlar da vardır ama bunlar, duygu ve düşünceleri itibarıyla henüz dalgaları dinmemiş ve oturaklaşmamış ham ruhlardır. Ben, böyle hazımsız ruhların başkalarına bir şey verebileceğini zannetmiyorum. Böylelerinin, değişik türden hâdiseler karşısında tavırları hep karşılık verme ve tokmak yemiş davul gibi gürültü çıkarma şeklinde olagelmıştır ki; günümüzde insanlar arasında çokça yaşanan hırgürün en önemli bir sebebi de bu olsa gerek.

Mahviyet, tevazu , hazz, olgunlaşmış, oturaklaşmış insanların dâimî hâlidir. Şartlar ne olursa olsun, böyleleri, her zaman gökler gibi derin, deryalar gibi engin, dağlar gibi mehîb ve sağlam, toprak gibi de mütevazidirler. Ne çevrelerinde olup biten şeylerden müteessir olur, ne değişik ihtilatlarla bulanır, ne de fırtınalara boyun eğerek; aksine, toprak gibi yüz yere sürer, her şeye ve herkese dâyelik yaparlar. Onlar, potalarda eriyip kaynayıp özünü bulmuş altın gibidirler; granitleri eriten fırınlara bile girseler mahiyet değiştirmezler. Ve onlar öylesine yanıp kül olmuşlardır ki, artık hiçbir ateşten müteessir olmaz ve hiçbir kor karşısında “pes” etmezler. Zaten külü yeniden yakmayı ve som altını potalara koyup eritmeyi de kimse düşünmez.

Ey nefis! Herkesin derdini vicdanında öyle derince duyup yaşamalısın ki, artık bu konuda kimsenin senden hiçbir beklentisi kalmasın.. onların acılarını öylesine içten hissedip ağlamalısın ki; ağlamaya durmuş bütün gözlerin yaşları kurusun.. onlar için öyle yanıp yakınmalısın ki, ızdıraptan ciğeri kebab olmuş böyle biri karşısında, bütün muzdaripler acılarını unutsun.

İşte kendisini bu ufka ayarlayabilmiş bir bahtiyar, kendi adına tasavvurları aşkın bütün güzelliklerin kadir gecesini idrak etmiş sayılır ve yerde gökte Allah halifesi olma pâyesi ile anılır. İnsanın tabiatında hem safâ, hem de keder vardır; kederi iradenin mahbesinde sıkıca

tutup, safâyı bir murad güvercini gibi uçurabildiği en son noktaya kadar uçurabilen, kâmil insandır ve âdeta o, bir yandan zindancı, diğer yandan da bir kuşbazdır. Bağlayacağını bağlar, salıvereceğini de saliverir. Evet, iradelerimizle hevâ ve heveslerimizin sesini kesmek bir yiğitlik, gönüllerimizi herkesi misafir edecek kadar geniş tutmak da bir babayiğitlik.

Ey nefis! Her zaman yiğitçe davran ve hep babayiğitlik arkasında ol! Kendini kritik etmede vicdanını bir mihenk taşı gibi kullan; pota görmüş bir altın gibi o sapsarı çehrenle gül herkesin yüzüne.! Herkesin yüzüne gülerken de, sakın iyi bir sarraf olmayı kulak ardı etme.! Mahiyetin itibarıyla sen bunların hepsine açıksın; gökteki ilk maceran da bunun en açık delilidir. Orada melekler senin beşiğini sallarken gıpta ninnileri söylemiş, şeytanlar da haset merasimlerinde zangoçluk etmişlerdi. Sen, daha o ilk gün hem korkunç bir hasetle karşılaştın, hem de takdîr-kâr nazarlara çarpıldın. Nazar değdi mi değmedi mi onu bilemem ama âkıbetin uçmak ile noktalansa bile, bir sendeleme yaşadığın muhakkak: memnû' meyveye elini uzatırken iftar vaktini belirlemedeki içtihad hatanla –bu bir mukarreb hatasıdır– kendini dünya zindanında, hayır hayır! Hazreti Ahmed 'e (sallallâhu aleyhi ve sellem) dâyelik yapacak olan toprağın bağrında buldun. “Hakikî şecerenin hikmeti, dünyaya gele Muhammed Hazreti.” (M. Lütfi) sözü, senin ekşi çehreli kaderinin tatlılardan

tatlı ilk meyvesini işaretler. evet, eğer Cennet'te kalsaydın, inkişafa kapalı semeresiz bir ağaç gibi kalacak ve o potansiyel zenginliğini hiçbir zaman duyamayacaktın. Oysaki, oradan ayrılıp da çadırını dünyaya kurunca, bu toz-toprak ülkesi seninle bir gülistana döndü.. ve sürgün edildiğin bu köhne diyar, enbiya, evliya sürgünlerinin bağı bostanı hâline geldi. Sonunda, meleklerin gıptası bütün bütün takdire dönüştü ve şeytanların kıskançlığı da, dönüp bir zıpkın gibi onların bağırklarına saplandı.

Şimdi gel, kendi değerlerini koruma altına al! Hakk'a kurbet yolu sayılan bu sürgünü en iyi şekilde değerlendirmeye bak ve Hakk'a yakınlık vesilelerini O'ndan uzaklaştıran sebepler hâline getirme! Kin, nefret, gayz, hırs, haset ağına düşerek, ebedî hasmın olan şeytanı sevindirme! Şayet bir gün yanılıp da kendi çizginin altına düşersen, Âdem Nebi gibi davran; doğrul, kendine gel, suçunu itiraf et. Hakk'ın her zaman açık olan kapısına yönel ve hatalarına bir dakika bile yaşama hakkı ve şansı tanıma! Günahla bozulup başkalaşan insanî tabiatını tövbe iksiriyle yeniden ihya et, ayağa kaldır ve bir kere daha Allah'a doğru şahlandır! Bütün bunları yaparken de, topyekün insanların tabiatının da aynı olduğunu, sen hata yaptığın gibi, onların da aynı şeyleri yapabileceğini düşün ve bütün mücrimleri mazur gör! Hatta nefislerine yenik düştüklerinden ötürü, elinden geliyorsa onlara acı, kucakla ve yardımcı ol! Zinhar kendini başkalarının

günah muhasebecisi gibi görüp de, şunun bunun hatalarıyla meşgul olma! Yanlışlıklarla meşgul olmak hoşuna gidiyorsa, bu hobini kendi günahlarına karşı kullan ki, âlemin küçük lekeleri sana, senin yağlı karalarını unutturmasın!

Uğradığın herkese, gül kokularıyla esen yeller gibi uğra! Geçtiğin yollarda burcu burcu senin kokun duyulsun. Mumlar gibi yan, eri, başkalarını aydınlat, ama kat'iyen bu büyük fedakârlığı kendi çıkarlarına bağlama! Dolaplar gibi dön ve inle, bütün yanan yüreklerin ateşini söndür, ama kendini hiç düşünme! Bir buhurdanlık gibi için için hep kavrul, çevrene güzel kokular neşret, ama hâinden asla şikâyet etme! Her zaman yüzün yerde olsun, Hakk'ın sana olan lütuflarını, başkalarına karşı tefâhur vesilesi yapma; aksine, onu muhtaçlara verilen avanslar gibi gör, ücretini peşin almış olmanın hicabını duy! Eğer kalkıp da, hizmet ve gayretlerini, hakkınmış gibi başkalarının teveccühüne bağlarsan, döner, çevrenden iltifat beklemeye başlarsın. Bu ise tedavisi çok zor ve herkesi senden ürkütüp kaçırان öyle bir hastalıktır ki, ısrar ettiğin takdirde, her gün maksadın aksiyle tokatlar yer ve insanları kendinden uzaklaştırmış olursun.. şayet gönül huzuru istiyorsan o, istiğnâ, tevazu, mahviyet ve kanaattedir. Kendini büyük görenler, kendinde olağanüstü yetenekler vehmedenler, herkesten teveccüh

bekleyenler, hırsla çalımla oturup kalkanlar, huzur yolunda olsalar da, bir gün mutlaka huzursuzluğa kurban giderler.

Ey nefis! Eğer yüreğin varsa, içindeki düşmanlığın yüzüne tükür! Vefasızlığı kapından kov! Zulm ü ayaklarının altına al, çiğne; Hakk'ın her yerde hazır olduğu mülâhazasıyla hayâsızlığın nefesini kes; kötülük hislerini ilâhî intikam inancıyla frenle; hevâ ve hevesin istikame-tinde değil, her zaman Hakk'ın hoşnut olabileceği yol-da bulunmaya çalış! Allah'ın seni her zaman gözettiğini düşün; ağaçlar gibi titre ve tabiatını bozup seni çirkin-leştiren, ruhuna yabancı ve kalbinin sırtında da bir yük sayılan ne kadar günah, hata ve mâsiyet var ise, savur gitsin gidebileceği yere.! Unutma ki, tabiatını değiştiren ve ruhunu kirleten bu şeylerden sıyrılmak adına göstere-ceğin her gayret bir cihad gibi değerlendirilecek ve seni adım adım Allah'a yaklaştıracaktır. Aksine, hep O'ndan uzaklaşman, gurbetin en acılarını yaşaman ve kimsesiz-liğin vahşetinde boğulup gitmen kaçınılmaz olacaktır.. hem de, amel defterinin hasenât hanesi bomboş, kalbî ve ruhî hayatın itibarıyla da karanlık ve loş olarak. Öyle ise doğrul, kendine gel, insanî değerlere sahip çık, sabır-sızlık edip yitirdiğin Cennet'i bir de umursamazlığa kur-ban etme!

Bugün önceden kaybettiğin şeyleri yeniden elde et-me yolunda ortaya koyacağın her gayret, toprağa saçılan

Her zaman iyilik duygularıyla otur-kalk ve hep g zelliكلere tercüman ol! İyilik ve güzellik yolunda yürüyen ayaklar baŗtan daha yüce, ihsan hisleriyle çarpan gönüller de K be kadar kutsaldır. Aslında, senin mahiyetin bir K be, hedefin Hak rızası; yolun da, Hakk'a ulaŗma istikametinde kudsiy nın dönüp durduğu bir met ftir. Sen bu  izgini koruduğun sürece  n n gökler ötesi muhaverelerin mevzuu olacak ve n mın ruhan ilerle anılacaktır. Öyle ise, bu insan  çizgideki hızını daha da artır, artır ki, insan  değerlerin aŗındıėı bir dünyada bu kabil gayretlere su kadar, hava kadar ihtiyacımız var. Hep hayır d ŗ n, hayır konuŗ ve hayırlı iŗler istikametinde koŗ!

Bayraklar, hareket h lindeki insanların omuzlarında daha bir güzel g r n rl r. Arılar, bal yaptıkları müddetçe mübarek kabul edilirler. Asker in y r y ŗ , duruŗundan daha me birdir.

Kalk, askerler gibi bayrak taŗı, arılar gibi kovanını balla doldur ve amelmanda olma sevimsizliğine d ŗme! Her zaman insanlığa hizmette emre amade bulun ve göçüp gitmeye de hazır ol! Ne zaman g   emri geleceği belli olmasa da o, muhakkak ve mukadderdir. Öyle ise hep tetikte ol, günahlardan arın; meçhul çağrıya kapını arala ve beklemeye dur.

Sızıntı, Ocak 2000

İlim ve teknik insanın hizmetindedir ve ondan korkmak için ciddî hiçbir sebep de mevcut değildir. Tehlike, ilmîlikte ve ilme göre bir dünya kurmakta da değildir. Tehlike, cehalette, şuursuzlukta ve mesuliyet yüklenmekten kaçınmadadır.

İlim ve mârifetle elde edilen mansıp ve pâye, başka yollarla elde edilen makamlardan daha yüksek ve daha uzun ömürlüdür. Zira ilim, sahibini, dünyada fenalıklardan uzak ve faziletli; öbür âlemde de, onun iman ve irfaniyla gönlünde kurduğu tasavvurları aşkın makamlarla mutlu kılar.

6,90 TL